

การศึกษาชนเผ่าอาข่าเพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร
(กรณีศึกษาชนเผ่าอาข่า กลุ่มลอมี่ จังหวัดเชียงราย)

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์

ภาควิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาชนเผ่าอาข่าเพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร
(กรณีศึกษาชนเผ่าอาข่า กลุ่มลอมี่ จังหวัดเชียงราย)

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์
ภาควิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE STUDY AKHA TRIBE TO DESIGN A SERIES OF DECORATIVE TABLEWARE PRODUCTS
(CASE STUDY OF THE AKHA TRIBE GROUP LAW MIR CHIANG RAI PROVINCE)

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Master of Fine Arts Program in Product Design
Department of Product Design
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2016
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “การศึกษา
ชนเผ่าอาข่าเพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร (กรณีศึกษาชนเผ่าอาข่า กลุ่มลอมมี
จังหวัดเชียงราย)” เสนอโดย นางสาวดวงมณี สูงสันเขต เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ล้อย กานต์สมเกียรติ)

...../...../.....

กรรมการ

(อาจารย์ ดร. สอาทิตย์ เหล่าวัฒนพงษ์)

...../...../.....

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ)

...../...../.....

57155302: สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: ชนเผ่าอาข่า / ออกแบบ / ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร

ดวงมณี สูงสันเขต: การศึกษาชนเผ่าอาข่าเพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร: กรณีศึกษาชนเผ่าอาข่ากลุ่มลอมี่ จังหวัดเชียงราย. อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ: ผศ. ดร. รัฐไท พรเจริญ. 107 หน้า.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลชนเผ่าอาข่าและลักษณะเฉพาะถิ่นทางภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่าเพื่อนำมาออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชนเผ่าอาข่า โดยศึกษาภูมิปัญญาการปักผ้าและลวดลายผ้าของชนเผ่าอาข่ากลุ่มลอมี่ในมิติต่างๆ วิธีดำเนินการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญอาข่าและกลุ่ม ตัวอย่างชาวบ้านอาข่า ในด้านเอกลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นอาข่า รวมทั้งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวโน้มทางการตลาดโดยได้การเก็บข้อมูลความต้องการจากกลุ่มเป้าหมายและสินค้าที่มีจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำมาออกแบบและประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ และผ่านการคัดเลือกแบบจากผู้ผ่านเชี่ยวชาญอาข่ารวมทั้งที่ปรึกษา นำกลับมาสร้างต้นแบบและนำกลับไปประเมินผลความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายอีกครั้ง สรุปผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ดังนี้

การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดสำคัญ คือ การนำเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นทางภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่ามาต่อยอดภูมิปัญญา โดยการนำภูมิปัญญาในด้าน การปักผ้า จากเครื่องแต่งกายของชนเผ่าอาข่า มาสร้างอัตลักษณ์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหารที่ได้รับแรงบันดาลใจจากการศึกษากับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ของชนเผ่าอาข่าจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ผลงานการออกแบบ ผลิตภัณฑ์มีจำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย 1) ชุดแจกัน,เชิงเทียน,กล้อง กระดาษทิชชู 2) ชุดผ้าเก็บอุปกรณ์ของใช้บนโต๊ะอาหาร 3) ชุด ผ้าปูโต๊ะ, ผ้ารอง จาน, ผ้ารองแก้ว โดยผลความพึงพอใจภาพรวมที่ได้จากนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

ภาควิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

57155302: MAJOR: PRODUCT DESIGN

KEY WORD: AKHA HILLTRIBE / DESIGN / SERIES ACCESSORIES PRODUCT TABLEWARE

DUANGMANEE SOONGSANKHET: THE STUDY AKHA TRIBE TO DESIGN A SERIES OF DECORATIVE TABLEWARE PRODUCTS (CASE STUDY OF THE AKHA TRIBE GROUP LAW MIR CHIANG RAI PROVINCE). INDEPENDENT ADVISORS: ASST. PROF. RATTHAI PRONCHAROEN, Ph.D. 107 pp.

This research aims to study the Akha tribe and the local knowledge of the Akha tribe to design products uniquely decorated tableware Akha tribe. The wisdom of embroidery patterns and fabric of the Akha ethnic group in Los dimensions. Method the instrument used for this research. Interview and questionnaire Experts Akha and samples Akha villagers. Uniquely in the Akha. The sample consumer opinions about products, decorative tableware. And have studied market trends by collecting data needs of the target audience and the products are sold in tourist areas. The design and style products. The last test expertise and satisfaction of target consumers. The data were analyzed using percentages and averages. The data acquired by the design prototypes.

Product design, decorative tableware. The concept is based on the wisdom of bringing unique endemic ethnic Akha capped wisdom. By the wisdom of embroidery. Costumes of ethnic Akha. To create a unique product design, decorative tableware has been inspired by the lifestyle of living. Akha tribe from past to present. In accordance with the requirements of the target audience. The design consists of a series of three one) 1) Sets, vases, candlesticks, boxes, tissue paper, 2) storage of linen tableware 3) linen table cloth, placemats, coasters. As a result, the overall satisfaction of tourists at a high level.

Department of Product Design
Student's signature.....
Thesis Advisor's signature.....

Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2016

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัยด้วยดีตลอดระยะเวลาการทำวิจัย รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลุ้ย กานต์สมเกียรติ ประธานกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ส่งผลให้สารนิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ให้ความรู้ ให้คำแนะนำและประสบการณ์อันมีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณเจ้าของหนังสือวารสาร เอกสาร และวิทยานิพนธ์ทุกเล่ม ที่ช่วยให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ขอขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกคนที่ให้คำแนะนำและกำลังใจตลอดมา

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญอาชา นายวงษ์ชัย คณาวัฒน์ ผู้นำชนเผ่าอาชา นายกฤติพงศ์ จูเปา นักวิชาการสมาคมอาชา นายไกรสิทธิ์ สิทธิโชค ผู้อำนวยการสมาคมอาชา และกลุ่มปิกผ้าบ้านสันกอง ทุกท่านที่ให้ข้อมูลและความรู้ความรู้อันเป็นประโยชน์ในการเก็บทำวิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบคุณ คุณยาย บิดา มารดา ครอบครัว ครู อาจารย์ที่อบรมสั่งสอน แนะนำ ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ ท่านผู้สนใจ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่นๆ ต่อไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ในงานวิจัย.....	2
สมมุติฐานของการวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	3
วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความเป็นมาของชนเผ่าอาข่า.....	7
ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อของชนเผ่าอาข่า.....	21
ภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่า.....	30
ภูมิปัญญาการปักผ้าอาข่ากลุ่มล่อมี.....	37
หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์.....	45
ข้อมูลผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร.....	48
ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
วิเคราะห์ข้อมูลอาช่า.....	59
วิเคราะห์ข้อมูลด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์.....	67
วิเคราะห์ผลความพึงพอใจผลิตภัณฑ์.....	76
5 สรุปรูป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	79
อภิปรายผล.....	80
การอภิปราย.....	80
ข้อเสนอแนะ.....	81
รายการอ้างอิง.....	82
ภาคผนวก.....	84
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	85
ภาคผนวก ข ภาพเขียนแบบเพื่อผลิต.....	97
ภาคผนวก ค ภาพรวมการดำเนินงานวิจัย.....	100
ภาคผนวก ง หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ.....	103
ประวัติผู้วิจัย.....	107

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลแสดงข้อมูลประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง	59
2	ผลแสดงสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอก ตัวตนของชนเผ่าอาข่า.....	60
3	วิเคราะห์ความคิดเห็นในองค์ประกอบหลักที่บ่งบอกความเป็นอาข่า	61
4	ผลแสดงข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ...	69
5	ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจผลิตภัณฑ์แบบที่1	76
6	ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจผลิตภัณฑ์แบบที่2	77
7	ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจผลิตภัณฑ์แบบที่3	77

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนภูมิแสดงชาติพันธุ์และการสืบเชื้อสาย ของชนกลุ่มน้อยในไทย.....	9
2	แสดงการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า.....	10
3	ตัดขวางแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินของชาวอาข่าในเขตสิบสองปันนา.....	11
4	แสดงภาพถ่ายแบ่งกลุ่มชาวอาข่าในประเทศไทย 8 กลุ่ม.....	12
5	แสดงลักษณะการตั้งบ้านของอาข่า.....	18
6	แสดงลักษณะบ้านของอาข่า.....	19
7	แสดงลักษณะตำแหน่งเตาทำอาหารของอาข่า.....	20
8	แสดงลักษณะด้านหลังบ้านในส่วนเลี้ยงหมูและไก่.....	21
9	แสดงลักษณะที่ตั้งประตูหมู่บ้านอาข่า.....	22
10	แสดงลักษณะที่ตั้งโล่ชิงช้าในหมู่บ้านอาข่า.....	27
11	แสดงการเล่นลูกข่างของชาวอาข่า.....	29
12	แสดงเครื่องมือที่ใช้ในการทำไร่ทำสวน.....	32
13	แสดงลักษณะภาชนะที่ใส่อาหารของอาข่า.....	33
14	แสดงลักษณะอุปกรณ์ใส่ผ้าและถนอมอาหารของอาข่า.....	34
15	แสดงตำแหน่งการจัดเก็บของใช้ในห้องครัวของอาข่า.....	35
16	แสดงตำแหน่งการจัดเก็บของใช้ในห้องครัวของอาข่า.....	36
17	แสดงเครื่องแต่งกายชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี.....	38
18	แสดงลักษณะเครื่องแต่งกายชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี.....	40
19	แสดงการปักผ้าของผู้หญิงอาข่ากลุ่มล่อมี.....	41
20	แสดงวิธีการปักลายแกะและหรือแถบแฉกครึ่งเดียว.....	42
21	แสดงลวดลายอาข่าชื่อแกะและหรือแถบแฉกครึ่งเดียว.....	43
22	แสดงลวดลายอาข่าลู่ไอหรือลายลีนผีเสื้อ.....	44
23	แสดงสัมภาษณ์คุณวงษ์ชัย คณาวรัตน์ผู้นำอาข่าในหมู่บ้านแสนใจ.....	56
24	แสดงบริบทของการสัมภาษณ์บอกเล่าเรื่องราว การนับสืบสกุลของชนเผ่าอาข่า.....	57
25	แสดงการสัมภาษณ์ คุณกฤติพงศ์ จูเปา บอกเล่าเรื่องราวมิติต่างๆของชาติพันธุ์อาข่า.....	57
26	แสดงการสัมภาษณ์ คุณไกรสิทธิ์ สิทธิโชคก ผู้อำนวยการสมาคมอาข่า.....	58

ภาพที่		หน้า
27	แสดงกรอบแนวคิด ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลอาซา.....	59
28	แสดงผลแบบสอบถาม ที่ได้จากการข้อมูลอาซา.....	63
29	แสดงผลสรุป ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลอาซา.....	64
30	แสดงองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายของชนเผ่าอาซา.....	64
31	แสดงพื้นที่จังหวัดที่มีอาซาอาศัยอยู่ในประเทศไทย.....	65
32	แสดงลักษณะหมวกของแต่ละกลุ่มของชนเผ่าอาซา.....	65
33	แสดงการวิเคราะห์ของหมวกชนเผ่าอาซา กลุ่มลอมี่.....	66
34	แสดงข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลลายผ้าปักอาซา.....	67
35	แสดงผลิตภัณฑ์อาซาที่มีจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว.....	68
36	ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากกลุ่มผู้บริโภค.....	69
37	แผนผังแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร.....	70
38	วิเคราะห์ข้อมูลวัสดุที่สามารถนำมาใช้กับผลิตภัณฑ์.....	70
39	แสดงแบบร่าง SKETCH DESIGN แบบที่ 1.....	71
40	แสดงแบบร่าง SKETCH DESIGN แบบที่ 2.....	72
41	แสดงแบบร่าง SKETCH DESIGN แบบที่ 3.....	72
42	แสดงต้นแบบที่ 1.....	73
43	แสดงต้นแบบที่ 2.....	74
44	แสดงต้นแบบที่ 3.....	75
45	แสดงภาพเขียนแบบเพื่อการผลิต ชุดที่ 1.....	98
46	แสดงภาพเขียนแบบเพื่อการผลิต ชุดที่ 2.....	98
47	แสดงภาพเขียนแบบเพื่อการผลิต ชุดที่ 3.....	99
48	แสดงภาพรวมการลงพื้นที่ดำเนินงานวิจัย.....	101
49	แสดงภาพรวมการดำเนินงานวิจัย.....	102

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ชนเผ่าในประเทศไทยมีหลายกลุ่มกระจายอยู่ตามภูเขาสูง หรือที่ราบเชิงเขาในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแพร่ จังหวัดลำปาง จังหวัดพะเยา และจังหวัดน่าน โดยทั่วไปชาวเขาเผ่าต่างๆ แสดงให้เห็นความโดดเด่นจากลักษณะทางด้าน วัฒนธรรม เช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์ใช้สอย การละเล่น ฯลฯ ซึ่งแต่ละประเภทได้แสดงเอกลักษณ์ของแต่ละชนเผ่าได้อย่างชัดเจน ประกอบ ด้วย ชาวเขาเผ่าแม้ว (ม้ง) ชาวเขาเผ่าเย้า (เมี่ยน) ชาวเขาเผ่าลาหู่ (มุเซอ) ชาวเขาเผ่าลีซอ ชาวเขาเผ่าอาข่า (อีเก้อ) ชาวเขาเผ่าปาดอง (กะเหรี่ยงคอยาว) (ขจัดภัย บรูซพัฒน์, 2528 : 10)

แต่เดิมชาวเขาเผ่าอาข่า (อีเก้อ) ได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย เมื่อประมาณ 100 กว่าปี มาแล้วส่วนมากอพยพมาจากแคว้นเชียงตุง ประเทศพม่า ชาวอาข่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ขอบอิสระ ไม่ชอบชีวิตโลดโผน รักธรรมชาติ รักพวกพ้องและเคร่งครัดจารีตประเพณีเป็นอย่างมาก ในอดีตนิยมอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ตั้งบ้านเรือนอยู่บนไหล่เขาสูง ดำรงชีวิตด้วยการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ (ปนัดดา บุญยสารณัย, 2547) ชาวเขาเผ่าอาข่า (อีเก้อ) มีภาษาพูดมาจากแขนงชาวโล-โล คล้ายกับภู ภาษาลาหู่ (มุเซอ) และลีซอ (ลีซอ) ไม่มีตัวอักษรใช้ แม้ไม่มีการบันทึกประวัติศาสตร์เป็นลายลักษณ์อักษร แต่อาข่าก็มีตำนาน ชนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมมากมาย ที่ทำให้หมายรู้ในเผ่าพันธุ์ และชาวซึ่งในความเป็นอาข่าของตน เขาสามารถสืบสาวรายงานบรรพบุรุษฝ่ายบิดาขึ้นไปได้ถึงตัว “ต้น ตระกูล” และรู้สึกว่ามันเหล่านั้น ก่อกำเนิดชีวิตเขามา และประทานวิชา ความรู้ ในการเลี้ยงชีวิตมาโดยตลอด เพราะเหตุที่มองตัวเองเป็นส่วน หนึ่งของโซ่สร้อย ซึ่งร้อยมายาวนักหนา (ศิริวรรณ สุขพานิช, 2528: 204)

อาข่าแบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีความเหมือนกันในด้านความเชื่อวิถีชีวิต แต่สิ่งที่บ่งบอกความเป็นอาข่ากลุ่มต่างๆ มีข้อสังเกตได้ คือ หมวกและลายปักผ้าของแต่ละกลุ่ม ที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของอาข่าแต่ละกลุ่มชัดเจนที่สุด อาข่ากลุ่มล่อมี เป็นกลุ่มที่เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นกลุ่มแรกๆ และเป็นอาข่ากลุ่มที่มีประชากรเยอะที่สุดที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นคือการแต่งกายชุดอาข่าที่มีความบ่งบอกความเป็นอาข่ากลุ่มล่อมีคือหมวกที่

ประดับด้วยลายปักและลูกปัดทรงกลมสวยงามและลายผ้าประจำกลุ่มคือลายปักลาย แฉะแฉะ(ภาษา
อาข่า) หรือ แฉะแฉะครั้งเดียว

การดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ชาติพันธุ์ไหนต่างมีวิถีการดำรงชีวิตที่คล้ายๆกัน การ
ดำรงอยู่เพื่อสืบเผ่าพันธุ์ แต่บริบทในการใช้ชีวิตก็มีความแตกต่างกันไปตามลักษณะถิ่นกำเนิด จึงก่อ
เกิดลักษณะเฉพาะทางภูมิปัญญา มนุษย์ทุกคนต่างมีการดำรงชีวิตที่ต้องอาศัยปัจจัยสี่ และวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ มนุษย์ทุกคนต้องบริโภคอาหารเพื่อยังชีพ อาหารจึงเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่สำคัญของ
มนุษย์ อาหารนอกจากสนองความต้องการทางกายของมนุษย์แล้ว อาหารยังสนองความต้องการ
ทางด้านจิตใจ สังคมและวัฒนธรรมและบ่งบอกถึงวิถีชีวิตเฉพาะถิ่นได้ ชนเผ่าอาข่าก็เช่นกันมีความวิถี
ชีวิตของชนเผ่าอาข่ามีความผูกพันกับธรรมชาติ ตั้งแต่ข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชนเผ่าอา
ข่าต่างมาจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ถูกหยิบจับ ดัดแปลง และ นำมาใช้ได้อย่างลงตัว ออกมาเป็นสิ่งของ
เครื่องใช้ในวิถีชีวิตของตนเอง เกิดเป็นลักษณะเฉพาะทางภูมิปัญญา

ดังนั้นผู้วิจัย ได้เล็งเห็นลักษณะเฉพาะทางภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในการดำรงชีวิตเพื่อการสืบ
เผ่าพันธุ์ของชนเผ่าอาข่า ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ที่บ่งบอกตัวตนทางภูมิปัญญาและความผูกพันด้านสาย
สัมพันธ์ของคนอาข่า เพื่อนำมาสู่การออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารที่มีอัตลักษณ์ทางภูมิ
ปัญญาจากความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชนเผ่าอาข่า

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะถิ่นทางความภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่ากลุ่มลอมี่
2. เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารโดยนำลักษณะเฉพาะถิ่นทางความ
ภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่ากลุ่มลอมี่ มาพัฒนาเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากกลุ่มนักท่องเที่ยวในจังหวัด
เชียงรายที่อาข่า

สมมุติฐานของการวิจัย

การออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากแนวคิดลักษณะเฉพาะถิ่นทางความ
ภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่ากลุ่มลอมี่ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายที่เป็น
กลุ่มตัวอย่างได้

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยโครงการการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากแนวคิดชนเผ่าอาข่า กรณีศึกษา : ชนเผ่าอาข่ากลุ่มลอมี่ จังหวัดเชียงรายเป็นการศึกษาภายใต้ขอบเขตเนื้อหาชนเผ่าอาข่า กลุ่มลอมี่ จังหวัดเชียงราย โดยนำกระบวนการลักษณะเฉพาะถิ่นทางภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่า รวมทั้งศึกษาความต้องการของผู้บริโภค เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. วัสดุและวัตถุดิบในการผลิต
2. ผลงานที่ผลิตต้องแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของชนเผ่าอาข่า
3. ขนาด น้ำหนัก ของผลิตภัณฑ์เหมาะสมกับการจัดวางบนโต๊ะอาหาร
4. ความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์
5. ความเป็นสะดวกสบายในการใช้งาน
6. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามและแฝงไปด้วยประโยชน์สอย

ขอบเขตการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ของการทำงานโดยมีการศึกษาข้อมูลการออกแบบและสร้างต้นแบบรวมทั้งการศึกษาผลความพึงพอใจ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล
  - 1.1 ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าอาข่าและศึกษาผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องที่มีจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว
  - 1.2 การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ โดยการลงภาคสนามไปศึกษาชนเผ่าอาข่ากลุ่มลอมี่ โดยการลงพื้นที่จริงที่หมู่บ้านแม่ไร่ ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน และหมู่บ้านแสนใจ ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และศึกษาข้อมูลทางวิชาการเพิ่มเติมที่สมาคมอาข่า
2. ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์
  - 2.1 ทำการออกแบบโดยนำข้อข้อมูลที่สรุปได้ในตอนที่ 1 มาใช้ โดยนำลักษณะเฉพาะถิ่นทางภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่ามาเป็นข้อกำหนดในการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารที่มีอัตลักษณ์ชนเผ่าอาข่า จำนวน 3 แนวทาง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทำการคัดเลือกแบบโดยที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญจากอาซา

3. ขั้นตอนการศึกษาความพึงพอใจ

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่มาอาซา จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
  - 2.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับชนเผ่าอาซากุ่มลอมี่
  - 2.2 ศึกษาทฤษฎีด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องใช้และของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร
  - 2.3 ศึกษารูปแบบของผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องใช้และของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ในรูปแบบต่างๆ
3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาแนวคิดการออกแบบ
  - 3.1 จำแนกกลุ่มผลิตภัณฑ์ในกลุ่มเครื่องใช้และของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร
  - 3.2 วิเคราะห์ผลิตภัณฑ์จากลักษณะความต้องการใช้งาน และข้อมูลเฉพาะแต่ละประเภทของกลุ่มผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารเพื่อทำการออกแบบ
4. ออกแบบและพัฒนาต้นแบบ
5. การผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์
  - 5.1 ทำแบบผลิตภัณฑ์โดยการเขียนแบบ
  - 5.2 ทำต้นแบบผลิตภัณฑ์
6. การประเมินผลผลิตภัณฑ์
  - 6.1 ประเมินผลการคัดเลือกแบบโดยใช้วิธีการ เชิงคุณภาพ (Qualitative) แบบเชิงลึก (In-depth interview) กับที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญจากอาซา
- 7 ประเมินผลโดยกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ต้นแบบและแบบสอบถาม
8. วิเคราะห์และสรุปผลการทดลอง สรุปผลการศึกษาและนำเสนอ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ศึกษาข้อมูลความเป็นมาของชนเผ่าอาข่าในด้านต่างๆที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น และได้สืบสานวัฒนธรรมของชนเผ่าอาข่า เพื่อเผยแพร่แก่บุคคลที่มีความสนใจ และบุคคลทั่วไป ให้สามารถเข้าใจและเข้าถึงกลุ่มชนเผ่าอาข่ามากขึ้น
2. ได้ฐานข้อมูลของการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์
3. ได้ประเมินผลข้อสรุป เพื่อเป็นกรณีศึกษาและต้นแบบในการ พัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องใช้และของตกแต่งบนโต๊ะ อาหาร ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชนเผ่าอาข่า หมายถึง ชนเผ่าที่เป็นกลุ่มๆ หนึ่ง ที่ใช้ชื่อเรียกชนกลุ่ม ตนเองว่าอาข่า ในประเทศจีนเรียกว่า ฮานี หรือ โวโน คำว่า อาข่า สามารถแปลได้เป็นสองคำคือ อา แปลว่าขึ้น ข่า แปลว่าไกล ความหมายของคำว่าอาข่า คือ ห่างไกลความขึ้น ผู้ที่ห่างไกลจากแหล่งน้ำ อาข่าชื่อนี้มาจากความเชื่อที่ว่า ถ้าอยู่ใกล้แม่น้ำมีโรคภัยไข้เจ็บมาก

อาข่ากลุ่มลอมี่ หมายถึง กลุ่มคนอาข่ากลุ่ม “ลอมี่” ที่อพยพมาจากประเทศพม่า อาศัยในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ การแต่งกายลักษณะของหมวก คล้ายหมวกเกราะของนักรบโบราณ หมวกแบน ซึ่ง หมวกต้องมีแผ่นเงินรูปสี่เหลี่ยมคางหมูเชิดขึ้น มาทางด้านหลังด้านหน้าแต่งด้วย แถวลูกปัด สลับกับ แถวกระดุม เงิน ล้อมกรอบใบหน้า ด้วยลูกบอลเงิน เทริยญ และ ลูกปัดห้อยเป็น สายประป่า ตัวเสื้อด้านหลังแต่งด้วยสายปะเศษผ้าชิ้นเล็กชิ้นน้อยหลากสีสลับกับสายปังกาม วิจิตร

ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร หมายถึง อุปกรณ์ที่ใช้ตกแต่งเพิ่มบรรยากาศที่ดี บนโต๊ะอาหารและความสวยงามให้แก่โต๊ะอาหาร ผลิตภัณฑ์ที่จัดว่าเป็นผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร คือ แจกัน ผ้าปูโต๊ะ ผ้ารองจาน ผ้ารองแก้ว อุปกรณ์ใส่กระดาษทิชชู เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อมูลรวมกับการลงพื้นที่ไปสำรวจสัมภาษณ์กลุ่มชนเผ่าอาข่าในสถานที่จริง ที่หมู่บ้านแม่ไร่ ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน และหมู่บ้านแสนใจ ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพื่อดำเนินการทำวิจัย เรื่อง การศึกษาชนเผ่าอาข่าเพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะถิ่นทางภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่าในครั้งนี้ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบ โดยมีหัวข้อดังต่อไปนี้

ศึกษาด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมาและวิวัฒนาการของชนเผ่าอาข่า

1. ความเป็นมาของชนเผ่าอาข่า
2. ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อของชนเผ่าอาข่า
3. ภูมิปัญญาเฉพาะถิ่นของชนเผ่าอาข่ากลุ่มลอมี่

ศึกษาทางด้านข้อมูลทางด้านหลักการการออกแบบผลิตภัณฑ์

1. หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์
2. ข้อมูลผลิตภัณฑ์ของตกแต่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความเป็นมาของชนเผ่าอาข่า

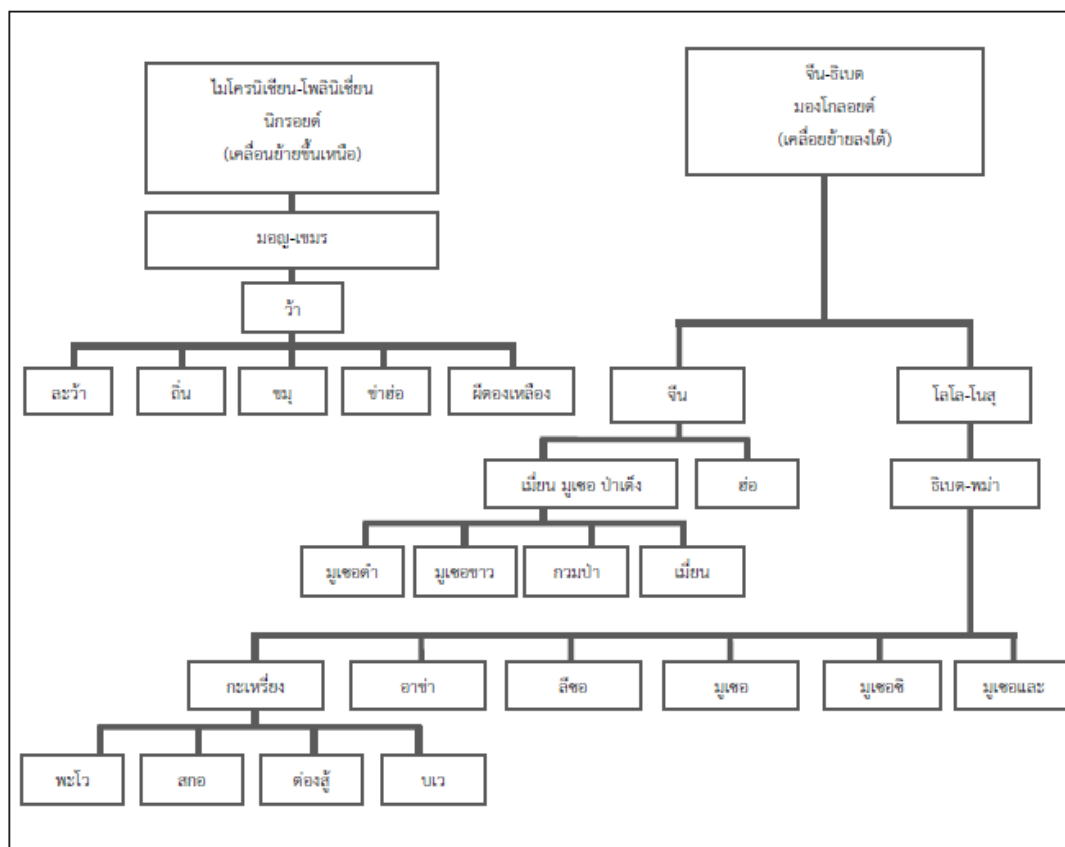
อาข่า (AKHA) เป็นแขนงหนึ่งของชนเผ่าทิเบต-พม่า รูปร่างเล็กแต่ลำสันแข็งแรง ผิวสีน้ำตาลอ่อนและกร้าน ผู้หญิงมีศีรษะกลม ลำตัวยาวกว่าหน้าอก และขา แขน และขาสั้นผิดกับผู้ชาย มีภาษาพูดมาจากแขนงชาวโล-โล คล้ายกับภู ภาษาลาหู่ (มุเซอ) และลีซู (ลีซอ) ไม่มีตัวอักษรใช้ วัฒนธรรมของคนอาข่าทำให้พวกเขา mong ชีวิตของคนในเผ่า เป็นการต่อเนื่องกัน เด็กเกิดมาเป็น ประกันว่าเผ่าจะไม่สูญพันธุ์ พอโตขึ้นกลายเป็นผู้สร้างเผ่า และเป็นผู้รักษา “วิถีชีวิตอาข่า” ในที่สุดก็ ตาย และกลายเป็นวิญญาณบรรพบุรุษคอยปกป้องลูกหลานต่อไป กฎต่างๆ เหล่านี้ ครอบคลุมทุกคน ในเผ่าตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559) ตั้งแต่เกิดจนตายเป็นแนวทางสอนและ แนะนำทุกคนในเรื่องของกฎหมายของเผ่า, ประเพณี, ศาสนา, ยาและการรักษาโรค กสิกรรม ,สถาปัตยกรรม, การตีเหล็กและการทำของเครื่องใช้เครื่องนุ่งห่ม เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำเพาะ พวกเขา ไม่มีตัวหนังสือใช้แม้จะไม่ได้มีการบันทึกประวัติศาสตร์เป็นลายลักษณ์อักษร แต่อาข่าก็มีตำนาน สุภาษิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมมากมาย ที่ทำให้หมายรู้ในเผ่าพันธุ์ และชาวซึ่งในความเป็น อาข่าของตน เขาสามารถสืบสาวรายงานบรรพบุรุษฝ่ายบิดาขึ้นไปได้ถึงตัว “ต้นตระกูล” และรู้สึก ว่า ท่านเหล่านั้น ก่อกำเนิดชีวิตเขามา และประทานวิชาความรู้ ในการเลี้ยงชีวิตมาโดยตลอด เพราะเหตุ ที่มองตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของโซ่สร้อยซึ่งร้อยมายาวนักหนา (มูลนิธิกระจกเงา, 2559) อาข่าจะอดทน ผจญความยากเข็ญทั้งหลาย ดำรงเผ่าพันธุ์ต่อไป เพื่อว่าลูกหลานจะได้รำลึกบูชาเขา เช่น บรรพ ชน คนหนึ่งในวันข้างหน้า ตามตำนานของอาข่า ธรณี (อึมมา) และท้องฟ้า (อึมกะ) นั้น เสกสรรค์ขึ้นมา โดยมหาอำนาจ อะโพ่วหมิแย้ (บางครั้งแปลออกมาว่า “พระเจ้าผู้เป็นเจ้า”) จากอึมกะ สืบทอดเผ่าพันธุ์ กันลงมา อีก 9 ชั่วเทพ คือ กานเน เนซ้อ ซ้อลือ ลือโล โถมา ม่ายยอ ยอเน เน้เบ และเบ่ซุง พยางค์หลัง ชื่อบิดาจะกลายเป็นพยางค์หน้าของชื่อบุตร ดังนี้เรื่อยลงมาตามแบบแผนการตั้งชื่อของอาข่า ซึ่งยังทำ กันอยู่จนทุกวันนี้ ตำนานนี้ ระบุว่า มนุษย์คนแรกเป็นบุตรของเบ่ซุง ชื่อ ชุ่มมิโอ ซึ่งเป็นบิดาของ มนุษยชาติ สืบสายกันลงมาอีก 13 ชั่วโคตร จึงถึงโซตาปา ซึ่งเป็นมหาบิดรของอาข่าทั้งปวง เวลาที่คน อาข่าเล่ารายชื่อการสืบสายของตน จะมีชื่อต้นตระกูลของเขา รวมอยู่ด้วยเสมอ การร่ายรายชื่อบรรพ บุรุษจนครบองค์ ซึ่งมีอยู่กว่า 60 ชื่อนี้ มิได้ทำการพำเพ็ญ จะทำก็ในพิธี ใหญ่ เช่น งานศพ หรือใน ยามเกิดกลียุค ถึงต้องภาวนาขอความช่วยเหลือจากบรรพบุรุษเท่านั้น ตามธรรมดาดา อาข่าจะไม่ร่าย ครบองค์ จะไล่ขึ้นไปเท่าที่จำเป็น เช่น เมื่ออาข่าแซ่เดียวกันสององค์ อยากรู้ว่า เป็นญาติใกล้ชิด หรือห่างแค่ไหน และที่สำคัญเมื่อหนุ่มสาวจะแต่งงานหรืออยู่กินกันนั้น พ่อแม่ทั้งสองฝ่าย จะต้องไล่ชื่อ บรรพ บุรุษขึ้นไปให้แน่ใจว่า มิได้ร่วมบรรพบุรุษอย่างน้อย 7 ชั่วโคตร นอกจากจะทราบชัดเรื่องการ สืบสายโลหิตของตน อาข่ายังทราบชัดว่าบรรพบุรุษ อพยพสืบทอดกันมา ตามเส้นทางจีน พม่า และ

ไทย แม้ว่าภาพจะยิ่ง ลางเลือน ไร้รายละเอียด เมื่อไล่ขึ้นไป ไกลขึ้นๆ เราก็ได้คำให้การที่ตรงกันจาก อาข่าที่พบในพม่า ไทย และลาว ซึ่งนับว่าเป็น ชนชาติที่มีประวัติศาสตร์ ชัดเจนอย่างน่าอัศจรรย์ใจ ทั้งๆ ที่ไร้อักษรวิธี และกระจัดกระจาย ผลัดพรากกันไปไกลแสนไกล (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

1.1 การโยกย้ายและตั้งถิ่นฐาน

อาข่า เป็นสำเนียงเสียงพูดที่เรียกตนเองที่ถูกที่สุด โดยใช้สำเนียงเสียงนี้จากเขต 12 ปันนาในมณฑลยูนนานของประเทศจีน ลงมาในประเทศพม่า ลาว และประเทศไทย แต่มีคำนิยม เรียกชื่ออาข่า เป็น “อาข่า” ในประเทศไทย ซึ่งก็ไม่ผิดจากการศึกษาพบว่าชนเผ่าอาข่าเป็นกลุ่มชน ที่อาศัยอยู่ในเขตทวีปเอเชีย โดยอาศัยอยู่ใกล้เขตธิเบต และเขตตอนใต้ของประเทศจีน อาข่าส่วนหนึ่ง ต้องอพยพเข้าเข้าสู่ประเทศพม่า เพื่อแสวงหาที่ทำกินและเมื่อประเทศจีนได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยเฉพาะการปฏิวัติวัฒนธรรม ทำให้อาข่าส่วนใหญ่ได้อพยพออกจากประเทศจีนเข้าสู่ ประเทศพม่าทางแคว้นเชียงตุง ประเทศลาว แขวงหลวงน้ำทา และทิศเหนือของประเทศเวียดนาม เพิ่มมากขึ้น เพื่อหนีภัยจากปัญหาต่างๆ อาทิเช่น ปัญหาความไม่สงบทางการเมือง การเปลี่ยนแปลง ทางวัฒนธรรม ปัญหาการขาดแคลนที่ทำกิน และปัญหาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เพื่อแสวงหาความสงบ (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงชาติพันธุ์และการสืบเชื้อสายของชนกลุ่มน้อยในไทย

ที่มา : Taty Saihoo, *The hill tribe of northern*, (Bangkok: Faculty of Political science, Chulalongkorn University, 1962), 63.

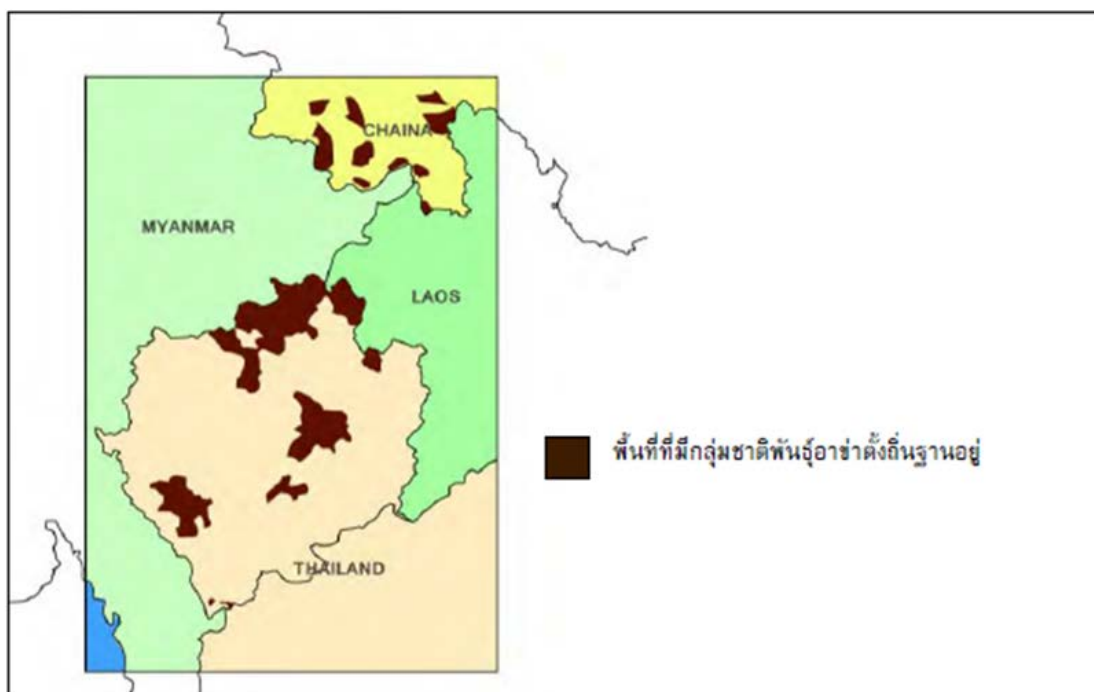
1.2 การอพยพโยกย้ายของชาวอาข่าเข้าสู่ประเทศไทย

การอพยพของชาวอาข่าเข้าสู่ประเทศไทย อาข่าที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยซึ่งมีบรรพบุรุษพื้นเพเดิม อาศัยอยู่ ทางตอนใต้ของประเทศจีน และเมื่อประมาณ 110 กว่าปี อาข่าได้อพยพโยกย้ายเข้าสู่ประเทศไทย โดยมี เส้นทาง 2 เส้นทางคือ (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

เส้นทางแรก อพยพจากประเทศพม่าแคว้นเชียงตุง เข้าสู่ประเทศไทย เนื่องจากเกิดปัญหาทางการเมือง ด้านฝั่งเขตอำเภอแม่จัน ทางหมู่บ้านพญาไพร (ปัจจุบันเป็นอำเภอแม่ฟ้าหลวง) โดยการนำของแสนอุ่นเรือน ชื่อภาษาอาข่าว่า "หู่ลอง จูเปาะ" และเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตบนดอยตุงจนกระทั่ง เสียชีวิต ส่วนแสนพรหม ชื่อภาษาอาข่าว่า "หู่ปอ เจ่วปอ" ซึ่งเป็นน้องของแสนอุ่นเรือน ได้อพยพมาตั้งหมู่บ้าน อาข่าทางฝั่งอำเภอแม่สาย เขตบริเวณบ้านผาหมีและหมู่บ้านอาข่าเขตอำเภอเชียงแสน หรือบ้านดอยสะงั ส่วนแสนใจ มีภาษาอาข่าเรียกว่า "ถู่แซ เจ่วปอ" เป็นหลาน

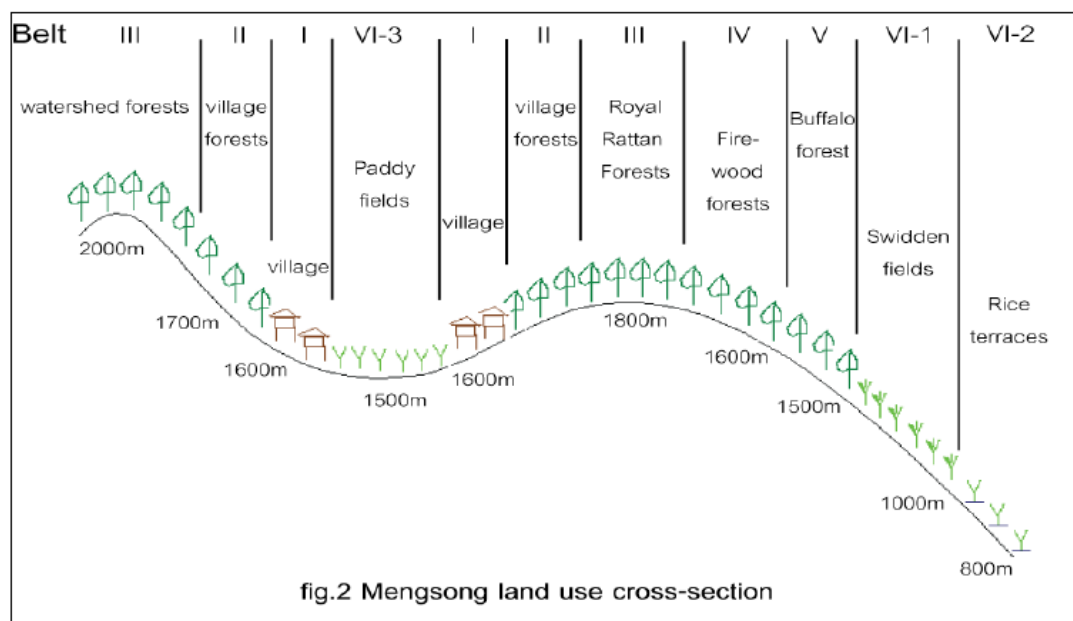
ของแสนอุ้นเรื่อน อีกคนหนึ่งได้มาตั้งหมู่บ้านแสนใจ ในเขตอำเภอแม่จัน (ปัจจุบันเป็นอำเภอแม่ฟ้าหลวง) (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

เส้นทางที่สอง อาข่า ได้อพยพโดยตรงจากประเทศจีนโดยเดินทางผ่านบริเวณ ตะเข็บชายแดนพม่า และแม่น้ำโขงประเทศลาว และเข้าสู่ประเทศไทยโดยตรงที่อำเภอแม่สาย ปัจจุบันชุมชนอาข่าได้กระจุกกระจาย ตั้งชุมชนอยู่ในพื้นที่จังหวัดทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย คือ เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ ตาก น่าน และ เพชรบูรณ์ (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ภาพที่ 2 แสดงการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า

ที่มา: ประสิทธิ์ ลีปรีชา, ยรรยง ตระการธารง และวิสุทธ์ เหล็กสมบูรณ์. “หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง,” เอกสารวิชาการชาติพันธุ์ศึกษาและการพัฒนาชุมชนทางสังคม (เชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549), 47.

ภาพที่ 3 ตัดขวางแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินของชาวอาข่าในเขตสิบสองปันนา

ที่มา: Hui Shin Wong, *Akha Hill, Thailand* (Chiangmai : Silkworm Book, 2009).

1.3 จำนวนประชากรอาข่า

ประชากรชาวอาข่าที่อาศัยอยู่ในเขตทวีปเอเชีย โดยเฉพาะประเทศจีน พม่า ลาว เวียดนาม และประเทศไทยมีอยู่ประมาณ 2.5 ล้านคน (โดยรวมกลุ่มชน "ฮานี" ในประเทศจีน ด้วย) สำหรับประเทศไทยมีประชากรอาข่าอาศัยอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ ตาก เพชรบูรณ์ และน่าน มีประชากรอาศัยอยู่มากกว่า 65,000 คน โดยมีจังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่มีชาวอาข่าหนาแน่นที่สุด (มูลนิธิกระเจกเงา, 2559)

อาข่าเป็นชนกลุ่มๆ หนึ่ง ที่ใช้ชื่อเรียกชนกลุ่มตนเองว่าอาข่า ในประเทศจีน เรียกว่าฮานีหรือโวน อาข่าสามารถแยกศัพท์ที่ได้ดังนี้ อา แปลว่าขึ้น ข่า แปลว่าไกล ความหมายของคำว่าอาข่าคือ ห่างไกลความขึ้น อาข่าชื่อนี้มาจากความเชื่อที่ว่า ถ้าอยู่ใกล้แม่น้ำมีโรคภัยไข้เจ็บมาก และจากตำนานของอาข่าที่เล่าสู่รุ่นหลังมา กล่าวว่า กาลครั้งหนึ่งอาข่าได้เสียชีวิตไปมาก เนื่องจากอยู่ใกล้แม่น้ำ ซึ่งอาข่าเรียกโรคนี้ว่า มีหี โรคนี้อาจตรงกับโรคคอหิวดกโรค หรือไข้มาลาเลียอย่างใดอย่างหนึ่งจากตำนานและแนวความเชื่อมีผลต่อที่อยู่อาศัยอาข่าจึงมักอยู่ดอยสูงๆ อาศัยอยู่เฉพาะในทวีปเอเชีย ประกอบ ด้วยประเทศต่างๆ ดังนี้ ประเทศไทย พม่า ลาว เวียดนาม และประเทศจีน ตามตำนานเล่าขานกันมา เดิมอาข่าอาศัยอยู่จีนเป็นแผ่นดินใหญ่ หรือที่อาข่าเรียกว่าดินแดน จ้าแต่หมีฉ่า จากคำบอกเล่าพบว่าชนเผ่าอาข่าได้อพยพสู่ดินแดนต่างๆ เพราะปัญหาการเมืองในประเทศจีน สำหรับการ

เข้ามาสู่ประเทศไทยเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2435 โดยมีเส้นทาง 2 สาย คือ สายแรกอพยพจากประเทศพม่าสู่ประเทศไทย เข้ามาครั้งแรกในเขตอำเภอแม่จัน หมู่บ้านพญาไพร(ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง) โดยการนำ ของ หุ่นทอง จูเปาะ และหู่ซ้อง จูเปาะ ซึ่งเป็นพี่น้องกัน ได้เข้าไปในเขตดอยตุง เส้นทางที่สอง ได้อพยพมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ โดยผ่านรอยตะเข็บของประเทศพม่าและลาวเข้าสู่ประเทศไทย โดยตรงที่อำเภอ แม่สายจังหวัดเชียงราย(มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ปัจจุบันอ่าซ่าได้กระจายอยู่ในเขตจังหวัดภาคเหนือ 5 จังหวัด คือ จังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ตาก แพร่ และคาดได้ว่ามีอ่าซ่าบางส่วนได้อพยพไปอยู่จังหวัดน่าน พิชณุโลก และหลายจังหวัดของประเทศไทย เพราะไปใช้แรงงานในจังหวัดดังกล่าว อย่างไรก็ตามจากคำบอกเล่าของผู้เผ่าอ่าซ่าให้ความกระจ่างว่าอ่าซ่าประเทศไทยส่วนมาก อพยพมาจากเชียงตุงของพม่าเข้ามา และปักหลักแหล่งครั้งแรกที่ บ้านดอยตุง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผู้นำรุ่นแรกที่เข้ามาในประเทศไทยคือ นายแสน อุ่นเรือน ส่วนญาติพี่น้องได้ย้ายไปอยู่หมู่บ้านต่างๆ เช่นบ้านแสนใจพัฒนา ผาหมี และแสนเจริญเก่า ในประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 8 กลุ่ม ดังนี้(มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ภาพที่ 4 แสดงภาพถ่ายแบ่งกลุ่มชาวอ่าซ่าในประเทศไทย 8 กลุ่ม

ที่มา: ประสิทธิ์ ลีปริษา, ยรรยง ตระการธำรง และวิสุทธ์ เหล็กสมบุญณ์. “หลากหลายชีวิตจากขุนเขาสู่เมือง,” เอกสารวิชาการชาติพันธุ์ศึกษาและการพัฒนาชุมชนทางสังคม (เชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549), 45.

1. กลุ่มอุโล้อ่าซ่า หรืออ่าซ่าไทย เป็นกลุ่มอ่าซ่าที่เข้ามาประเทศไทยเป็นกลุ่มแรก เข้ามาทางภาคเหนือของประเทศไทย เช่นเข้ามาที่ดอยตุง แม่ฟ้าหลวง กลุ่มนี้มีมากที่สุดในจังหวัดเชียงราย กระจายไปสู่จังหวัดอื่นๆ เช่นเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่าหมู่บ้านอุโล้อ่าซ่า ซึ่งเป็นที่รู้จักและแพร่หลาย และมีโอกาสได้รับการพัฒนาจากรัฐบาลไทย มี 2 ชุมชน คือ บ้านอ่าซ่าดอยแสนใจ อำเภอแม่ฟ้าหลวง และบ้านอ่าซ่าดอยสะงะ อำเภอเชียงแสน ซึ่งสองชุมชนนี้เป็นชุมชนอ่าซ่าอุโล้อ่าซ่าที่ได้มาตั้งยาวนานหลายชั่วอายุคน สาเหตุที่ต้องเรียก กลุ่มนี้ว่า อุโล้อ่าซ่า หมายถึง หมวกหัวแหลมสามารถแยกคำได้คือ อุ ย่อมาจากคำว่า อุตุ หมายถึงหัว โล้ หมายถึงกลมแหลมสูง เป็นการตั้งชื่อกลุ่มตามลักษณะการใส่หมวก ซึ่งกลุ่มนี้จัดเป็นกลุ่มที่เด่นที่สุดในการ ใส่หมวกอ่าซ่า ประชากรอุโล้อ่าซ่าเป็นกลุ่มอ่าซ่าที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย ซึ่งมีประชากรรวมราวประมาณ 32,500 คน กระจายอยู่ 5 จังหวัดภาคเหนือ คือ เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง แพร่ และตาก ศาสนาและความเชื่ออุโล้อ่าซ่า ส่วนมากยังนับถือประเพณีดั้งเดิมอยู่ กราบเช่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ และบางส่วนได้หันไปนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม หมู่บ้านอ่าซ่าอุโล้อ่าซ่าที่มีประชากรมากที่สุดคือบ้านแสนเจริญเก่า ตำบลลาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในส่วนภาษาพูดที่กลุ่มอุโล้อ่าซ่าใช้ ถือเป็นภาษาที่มาตรฐานและเป็นกลางในการสื่อสารกันกับอ่าซ่าประเภทอื่นๆ ทัวไป (มูลนิธิกระเจกเงา, 2559)

2. กลุ่มลอม้อ่าซ่า การที่คนอ่าซ่ากลุ่มนี้ได้ชื่อว่า “ลอม้อ่าซ่า” เพราะตอนอยู่ประเทศพม่าในเขตเชียงตุง ได้อาศัยอยู่ในดินแดนแห่งนี้ที่มีชื่อว่า “มอนดอยหมี” หรือเรียกเป็นภาษาอ่าซ่าว่า “มาหล่าก่อจ่อ” ดินแดนแห่งนี้เต็มไปด้วยหมีหรือเรียกเป็นภาษาอ่าซ่าว่า “ฮ่าฮุ่ม” ในหมู่บ้านมอนดอยหมีนี้มีชนเผ่าอาศัยอยู่หลายเผ่า เช่น ไทใหญ่ จีน ล่าหู่ และอ่าซ่า คนอ่าซ่ามีจำนวนครัวเรือนในชุมชนนี้มากกว่าหนึ่งพันครอบครัว แต่ ด้วยสำเนียงและการเรียกที่มอนดอยหมีไม่ชัดเจนจึงเรียกเพี้ยนมาเป็นดอยลอมี้ ต่อมาได้มีกลุ่มคนจีนที่มีชื่อว่า “แซแลกวาง” มาตั้งฐานทัพใกล้กับดอยที่อ่าซ่ากลุ่มนี้อาศัยอยู่ ต่อมาฐานทัพจีนถูกตีแตกโดยทหารพม่าและไทใหญ่ที่เข้ามาจากเชียงตุง ทำให้อ่าซ่ากลุ่มนี้แตกและอพยพหนีสงครามลงมา ในปีม้า หรือเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๖ กระจายออกมาทางเชียงตุง ต่อมาอ่าซ่ากลุ่มนี้ได้เข้ามาในเมืองไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ในเขตอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย บริเวณบ้านพญาไพรลี้หู่ (ปัจจุบันบ้านพญาไพรเล่ามาและลี้หู่อยู่ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เพราะได้แยกเป็นกิ่งอำเภอจากอำเภอแม่จัน เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้ยกสถานะเป็นอำเภอเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๙) และได้ตั้งชุมชนหมู่บ้านพญาไพรเล่ามา เมื่อได้เข้ามาอยู่ในเมืองไทยอ่าซ่ากลุ่มอื่น ๆ เช่น เปี้ยะอ่าซ่า อุโล้อ่าซ่า มักเรียกอ่าซ่ากลุ่มนี้ว่า ลอม้อ่าซ่า ซึ่งเรียกตามถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมตอนอยู่ในประเทศพม่ามาเป็นชื่อกลุ่มอ่าซ่ากลุ่มนี้ (มูลนิธิกระเจกเงา, 2559)

3. กลุ่มผะหมี่อ่าซ่า ถือว่าเป็นอีกหนึ่งกลุ่มอ่าซ่าที่ได้ถูกจำแนกประเภทจากด้านภูมิศาสตร์จากที่อยู่ อาศัย ในเมืองไทยมีชื่อเรียกอ่าซ่ากลุ่มนี้หลายชื่อ เช่น หละป้ออ่าซ่า หรืออ่าซ่าจีน แต่ในประเทศจีน และประเทศพม่า อ่าซ่ากลุ่มนี้เรียกตนเองว่า “อู่เปี้ยะอ่าซ่า” แปลเป็นไทยว่ากลุ่มอ่าซ่าที่ใส่หมวกแบนเพราะลักษณะการใส่หมวกแบนออกสองข้างหัว ในประเทศจีนเรียกกลุ่มอ่าซ่านี้ว่า “หม้อโป๊ะกุ” แปลว่าอ่าซ่ากลุ่มที่มีตระกูลหม้อโป๊ะ บรรดากลุ่มอ่าซ่าด้วยกันยอมรับอ่าซ่ากลุ่มนี้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการค้าขาย หากจะกล่าวว่าเป็นกลุ่มอ่าซ่าที่เป็นพ่อค้าคงไม่ผิด จากลักษณะนิสัยชอบค้าขาย ทำงานขยันขันแข็ง หนักเบาเอาสู้ ในเมืองไทยอ่าซ่ากลุ่มนี้นิยมส่งลูกหลานเรียนภาษาจีนและส่งไปทำงานในประเทศได้หวั่น ผะหมี่อ่าซ่าที่อาศัยอยู่ในเมืองไทยเป็นชุมชนใหม่ มีเพียงจังหวัดเชียงรายและบางส่วนของพม่ากระจายไปอยู่ที่จังหวัดตาก ที่เชียงรายประกอบไปด้วยชุมชนบ้านผาหมี บ้านผาฮี บ้านกัวสะเดาเหนือและใต้ บ้านหล่อซา และบ้านแม่จันใต้ ส่วนที่จังหวัดตากอยู่ที่บ้านร่มเกล้าสมมิตร การเรียกชื่อกลุ่มผะหมี่อ่าซ่า ความเป็นมาเกี่ยวกับการเรียกชื่อของกลุ่มผะหมี่อ่าซ่า น่าสนใจเพราะการเรียกชื่อกลุ่มผะหมี่อ่าซ่ามีหลายชื่อ มีตำราหรือหนังสือบางเล่มได้เขียนไว้ว่า ชื่อกลุ่มผะหมี่อ่าซ่าเกิดจากการเรียกชื่อตอยภูเขาคิน มีหน้าผากกว้างเป็นที่อยู่อาศัยของหมี ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แต่ความเป็นจริงการเรียกชื่อผะหมี่อ่าซ่าไม่ได้เกิดขึ้นในเมืองไทย จากการบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ของกลุ่มคนผะหมี่เอง ชื่อกลุ่มผะหมี่อ่าซ่านั้นเกิดจากคนเฒ่าอ่าซ่ากลุ่มนี้ที่อพยพจากประเทศจีนเข้ามาประเทศพม่าแล้วเคยอาศัยอยู่ในบริเวณที่เป็นถ้ำหมี เมื่อไปอาศัยอยู่ในบริเวณนั้นจึงถูกขนานนามว่าอ่าซ่าถ้ำหมี แต่ถูกเรียกเพี้ยนไปเป็นผะหมี่ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาด้วยการสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ เช่น อะบ้ออ่าไซ หม้อโป๊ะกุ จากบ้านผาหมี อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุมากที่สุดและเป็นแกนนำคนหนึ่งในการพากันกลุ่มผะหมี่อ่าซ่าเข้ามาในประเทศไทย ได้ยืนยันถึงความเป็นมาของการจำแนกกลุ่มผะหมี่อ่าซ่าว่า มาจาก “ ถ้ำหมี ” ซึ่งในบริเวณหน้าผามีถ้ำและหม้ออาศัยอยู่ในบริเวณนี้จำนวนมาก การเรียกชื่อกลุ่มผะหมี่อ่าซ่าเกิดขึ้นตอนอยู่ในประเทศพม่า ต่อมาจากถ้ำหมีอ่าซ่าถูกเรียกเพี้ยนไปเป็นผะหมี่อ่าซ่าจนถึงปัจจุบัน

4. กลุ่มหน้าค้ำอ่าซ่า หากกล่าวถึงกลุ่มอ่าซ่า ผู้คนส่วนใหญ่ก็นึกถึงกลุ่มอู่โล้อ่าซ่าที่ใส่หมวกแหลม ๆ ตั้งฉากลักษณะตรง เพราะกลุ่มอ่าซ่านี้มีจำนวนมากและมักพบได้ทั่วไปในเขตภาคเหนือของประเทศไทย แต่ยังมีกลุ่มอ่าซ่าอีกหลายกลุ่มยังไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป อาจด้วยจำนวนประชากรน้อย ลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ขี้อาย หรือแม้กระทั่งการปกปิดตัว อย่างไรก็ตามในประเทศไทยในปัจจุบันมีกลุ่มอ่าซ่าอยู่มากถึง ๘ กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีที่มาเหมือนกันนั่นคือมีบรรพชนเริ่มจาก “ จี ” แต่ด้วยเหตุผลใดยังไม่เป็นที่แน่ชัดถึงความต่างของอ่าซ่ากลุ่มเหล่านี้ มีความต่างในด้านภาษา ความเชื่อ การแต่งกาย ตลอดจนถึงพิธีกรรมบางอย่าง การเรียกชื่อแต่ละกลุ่มจึงมีความต่างกันไป บางส่วนก็ตามชื่อผู้นำ ชื่อที่อยู่อาศัยเดิม ลักษณะการแต่งกายและตามการแยกสายบรรพชนของอ่าซ่า

หน้าค้าอ่าซ่าเป็นอีกหนึ่งกลุ่มอ่าซ่าในประเทศไทยที่ทั้งหมดอาศัยอยู่ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ที่มาของการเรียกชื่ออ่าซ่ากลุ่มนี้ว่า “ หน้าค้าอ่าซ่า ” เนื่องจากชื่อนี้เป็นชื่อแม่น้ำเดิมที่เคยอาศัยตอน อยู่ในประเทศพม่าในบริเวณลุ่มแม่น้ำหน้าค้า เมื่ออ่าซ่ากลุ่มนี้ไปอาศัยในบริเวณนั้น ก็ได้ชื่อว่า หน้าค้า อ่าซ่าตั้งแต่บัดนั้นจนถึงปัจจุบัน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

5. กลุ่มเปี้ยะอ่าซ่า ปกติอ่าซ่ากลุ่มนี้เรียกตนเองว่าอู๋ไล้ด้วยเพราะการแต่งกายมี หมวกแหลม ลักษณะตั้งฉากตรง และเป็นหนึ่งในสามกลุ่มอ่าซ่าที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ที่มีลักษณะ การใส่หมวกแหลม นอกเหนือจากอ่าจ้อ และอู๋ไล้ โดยทั่วไปมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มอู๋ไล้อ่าซ่ามาก ไม่ ว่าจะเป็นการเย็บผ้า ลายเย็บผ้า คำพูด สำเนียง การประกอบพิธีกรรม ฯลฯ อาจมีความต่างในบางจุด เช่น หมวกที่สั้นกว่ากลุ่มอู๋ไล้อ่าซ่า อ่าซ่ากลุ่มนี้ หากนับจาก จี หรือการย้ายชื่อบรรพบุรุษแยกจากจ้อ เจ้อ เจ้อเหวย เช่นเดียวกับกับอู๋ไล้ , ลอเมี้ยะ การที่อ่าซ่ากลุ่มนี้ได้ชื่อว่าเปี้ยะอ่าซ่า เพราะผู้นำที่นำชน กลุ่มนี้ มีตำแหน่งสมัยอยู่ในดินแดนไทยใหญ่เป็น “ เปี้ยะ หรือพญา ” อ่าซ่าที่เข้ามาในเมืองไทย เกือบ ทั้งหมดมาทางสายเจ้อเหวย จะมีเพียงอ่าจ้ออ่าซ่าเท่านั้นที่มาทางเจ้อจ้อ เปี้ยะอ่าซ่า คือคำนำหน้าที กลุ่มอ่าซ่าได้ขนานนามตามชื่อผู้นำสมัยก่อน โดยดูจากความแตกต่างและสำเนียง ผู้นำเปี้ยะมีชื่อเป็น ภาษาอ่าซ่าว่า “ อ่าผ่า ” เมื่อตำแหน่งและชื่อมารวมกันจึงเป็นเปี้ยะอ่าผ่า ต่อมามีการเรียกชื่อเพี้ยน และมีการแปลชื่อเปี้ยะ ซึ่งแปลว่าพญา กับคำเพี้ยนอ่าผ่ากลายเป็นไพโร เมื่อรวมกันจึงเป็น “ พญาไพโร ” เป็นที่มาของกลุ่มอ่าซ่าเปี้ยะและบ้านพญาไพโร ปัจจุบันพญาไพโรได้มาเป็นชื่อชุมชน และมีหลาย หมู่บ้าน เช่นบ้านพญาไพโรลี้หู่ บ้านพญาไพโรเล่มาบ้านพญาไพโรเล่จ้อ ฯลฯ หมู่บ้านดั้งเดิมที่เปี้ยะอ่า ผ่ามาอยู่พร้อมบริวารคือหมู่บ้านพญาไพโรลี้หู่ เปี้ยะ อ่าผ่า มีนามสกุลเป็นแบบอ่าซ่าคือมาเยอะตะห่อง (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

6. กลุ่มอ้าเค้ออ่าซ่า เป็นกลุ่มอ่าซ่าหนึ่งที่เดินทางมาจากประเทศจีนบริเวณสิบสองปันนา ก่อนเข้าสู่ประเทศพม่าในบริเวณเมืองลา และอพยพกระจายไปอยู่ในเชียงตุง ท่าซี้เหล็ก และเข้ามาในเขตไทย ปัจจุบันอ้าเค้ออ่าซ่ามีจำนวนมากที่ประเทศพม่า บริเวณตั้งแต่เมืองลาลงไปเมือง ว่า เมืองยอง และมีจำนวนหนึ่งหนีเข้ามาประเทศไทย จากการศึกษาไม่พบว่าอ้าเค้ออ่าซ่าอาศัยอยู่ใน ลาว และเวียดนาม การที่กลุ่มอ้าเค้ออ่าซ่ามีชื่อกลุ่มแบบนี้เพราะการถูกรุกไล่จากชนชาติอื่นๆ จากการ บอกเล่าของพี่มาเน่วส้อ ก็คือ แห่งบ้านอ้าเค้อ อ้าเกอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พี่มาเล่าว่า อ้าเค้อ เป็นกลุ่มคนอ่าซ่ากลุ่มเดียวที่เข้ามาและมีอยู่ในประเทศไทย แต่เดิมอ้าเค้อใช้ชื่อเรียกตนเองว่า “ อ้อ เจยอก็้อคือ ” หรือ “ ก็้อคืออ่าซ่า ” จากการศึกษาการขนานนามของกลุ่มอ่าซ่าต่างๆ มักใช้ว่า “ หล่า ญี่ ” ยกเว้นกลุ่มอ้าเค้ออ่าซ่าที่ใช้เรียกว่าอ้อเจยอก็้อคือ และชื่ออ้าเค้อมาเกิดขึ้นที่สิบสองปันนา จากการถูกรุกไล่จากชนชาติจีน ไล่อ่าซ่ากลุ่มนี้เป็นภาษาจีนว่า “ เซอ ” ซึ่งแปลว่าไป และชนชาติไทย ลื้อได้ถามคนอ่าซ่ากลุ่มนี้ว่าไปไหน และอ่าซ่ากลุ่มนี้ได้ตอบว่า กลุ่มจีนไล่ว่าเซอจึงหนีมา ชนชาติไทย

ลื้อจึงเรียกอำเภอกลุ่มนี้ว่า อำเภอ “ เขอ ” เมื่ออพยพเข้ามาในประเทศพม่า อำเภอกลุ่มอื่น ๆ ที่เข้ามา ก่อนหน้านั้นได้เห็นการแต่งกาย ภาษา และพิธีกรรมที่ต่างจากอำเภอทั่วไป และเห็นคนไทยลื้อและไทใหญ่เรียกอำเภอกลุ่มนี้ว่าชนเผ่าเขอ จึงเรียกอำเภอตามนี้ว่า “ เขออำเภอ ” และต่อมาได้ถูกเรียกเพี้ยน เป็น “ อำเภออำเภอ ” และเรียกมาจนปัจจุบัน การร่ายชื่อบรรพบุรุษของกลุ่มอำเภออำเภอในเมืองไทย และทั่วโลกแตกต่างจากอำเภอกลุ่มอื่น ๆ แต่มีจุดเริ่มต้นที่เดียวกันนั้นคือ “ ชุ่มมิโอ ” จากชุ่มมิโอ ร่ายมาถึง จาเท่อลื้อ แต่ของกลุ่มอำเภออำเภอเป็นจาเท่อลื้อ อีกจุดหนึ่งตรงที่ ลื้อแบ แล้วกระโดดข้ามเป็นอุหย่าโย่ ต่างจากอำเภอทั่วไปที่มีกร่ายเป็นลื้อแบ ญแบอู แล้วมาอุหย่าโย่ ชื่อบรรพชนของกลุ่มอำเภออำเภอ จึง หายช่วง “ ญแบอู ” และมาสลับกันตรง อุหย่าโย่ กับ อุโยหย่า อีกที ต่อมาแยกตระกูลใหญ่ตรง เทอเผอะ กลุ่มอำเภอทั้งหมดในเมืองไทยมาทางเทอเผอะเมือง แต่อำเภออำเภอมาทางเทอเผอะไซย เทอเผอะเสาะ เทอเผอะฮือ การที่กลุ่มอำเภออำเภอมีภาษา การแต่งกาย ตลอดถึงวัฒนธรรมหลายอย่าง ต่างจากอำเภออำเภอทั่วไปเพราะกลุ่มอำเภออำเภอแยกสายสัมพันธ์ในด้านจิต ห่างจากอำเภออำเภออื่น ๆ มาก ทำให้ ภาษา การแต่งกายและอื่น ๆ ห่างเหินจากอำเภออำเภออื่น ๆ ตามไปด้วย(มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

7. กลุ่มอำเภออำเภอ การเรียกชื่อกลุ่มนี้ว่าเป็นกลุ่มอำเภออำเภอเพราะว่าตามหลักการ นับชื่อบรรพชนอำเภอ อำเภอที่เรียกเป็นภาษาอำเภออำเภอว่า “ จี ” เป็นลูกหลานของ จ้อเปอะ การเรียกชื่อ กลุ่มนี้ว่าอำเภอ อำเภอ เป็นคำเก่าแก่ที่เรียกตั้งแต่สมัยอยู่ประเทศจีน ปัจจุบันทั้งในประเทศจีน พม่า ไทย ลาว และเวียดนามก็เรียกกลุ่มนี้ว่า อำเภอ การที่มีคนเข้าใจว่าการเรียกชื่อนานนามกลุ่มอำเภออำเภอว่า อำเภอ ย่อ มาจากคำว่า อำเภอมาจากอำเภอ อำเภอมาจากอำเภอ อำเภอ ซึ่งแปลว่ากลุ่มอำเภออำเภอที่กลายพันธุ์ ซึ่งจริง ๆ แล้วเป็น ความเข้าใจผิด ไม่เป็นความจริง การนับชื่อบรรพชนของคนอำเภออำเภอสามารถนับได้ เจ้อเจ้อ , เจ้อ จ้อ , จ้อเปอะ , เปอะจ้อ , จ้อลุ่ม , ลุ่มแอ , เมื่อมาถึงลุ่มแอ มีพี่น้องอีกคน นั่นคือลุ่มแต วันนี้นักกลุ่มอำเภอ อำเภอจึงมีนามสกุลเป็นลุ่มแอ กับลุ่มแต ซึ่งลุ่มแอกับลุ่มแตเป็นพี่น้องกัน และประชากรที่อยู่ใน เมืองไทยเป็นหลานของเจ้อจ้อ สืบต่อ ๆ กันมาเป็นรุ่นที่ห้า (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

8. กลุ่มอำเภออำเภอ การแบ่งกลุ่มประเภทของคนอำเภอ อำเภอ เกิดจากหลายสาเหตุ และ หนึ่งในเหตุผลหลักคือการแต่งกายของผู้หญิง จากเครื่องประดับ ความสวยงามและลักษณะทรงหมวก เป็นที่มาของการแบ่งกลุ่มที่หลากหลายในปัจจุบัน การจำแนกกลุ่มอำเภออำเภอด้วยปัจจัยการแต่งกาย ไม่ พบว่าคนอำเภออำเภอเคยแบ่งกลุ่มเพราะความต่างจากเครื่องแต่งกายของผู้ชาย แต่จะพบหลายกลุ่มที่แบ่ง ตามความต่างการแต่งกายของผู้หญิงที่มีความโดดเด่น สวยงาม และเพียบพร้อมไปด้วยเครื่องประดับ ทั้งขนสัตว์และเครื่องเงิน อำเภออำเภอเป็นกลุ่มอำเภออำเภอที่ถูกแบ่งเพราะการแต่งกายต่างจากกลุ่มอำเภออำเภอ อหากมองเพียงข้างหน้าหมวกที่ผู้หญิงอำเภออำเภอประดับ ก็อาจเข้าใจว่าเป็นลื้อเมียะอำเภอ อำเภอ เพราะมีความเหมือนกับการแต่งกายของคนอำเภออำเภอลื้อเมียะมาก กล่าวคือมีลูกตุ้มกลมห้อยเรียงลงมาเหมือนกัน แต่หากมองและสังเกตอย่างละเอียดจะพบว่า มีหลายจุดที่ต่างกัน เช่น หมวกด้านหลังของกลุ่มลื้อ

เมื่อมีแผ่นเงินในลักษณะตรง ขณะที่กลุ่มอู่ที่อำเภอห่มกแหลมกมข้างหลังห้อยลงบริเวณคอ การเรียกชื่อกลุ่มว่า “ อู่พี ” ก็ถูกจำแนกจากลักษณะการแต่งกายตรงห่มกนั้นคือ คำว่า “ อู่ ” มาจากคำเต็มว่า “ อู่ตู ” แปลว่าหัว และ “ พี ” เป็นคำโดด ที่มีความหมายว่าแบก เมื่อมารวมกันคำว่า “ อู่พี ” จึงหมายถึงกลุ่มอำเภอที่ที่มีการแต่งกาย (ห่มกผู้หญิง) ในลักษณะการแบก (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

1.4 ภาษาของชนเผ่าอาข่า

ภาษาอาข่า อยู่ในภาษากลุ่มทิเบต-พม่า มีผู้พูดในจีน ลาว พม่า เวียดนาม และไทย ในไทยพบในจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต ภาษากลุ่มทิเบต-พม่า สาขาพม่า-โลโล สาขาย่อยโลโล(มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

อาข่าไม่มีตัวอักษรของอาข่า มีแต่ภาษาพูด มีตำนานเล่าขานกันมาว่า ในอดีตอาข่ามีตัวอักษรของตนเอง ชาวอาข่าจะเขียนตัวอักษรไว้บนหนังควาย เมื่อเกิดสงคราม ข้าราชการหมากแพง ผู้นำอาข่าจึงได้ประชุมลงมติให้ตัดหนังควาย และบอกให้จดจำตัวอักษรไว้ในสมอง เมื่อเวลาผ่านไป จากรุ่นสู่รุ่น ทำให้มีการหลงลืม และสูญหายไปตามกาลเวลา (มูลนิธิกระจกเงา, 2559) ในปี พุทธศักราช 2545 ได้มีหมอสอนศาสนาคริสต์ ในประเทศพม่า ได้พัฒนา ภาษาอาข่าให้เป็นตัวหนังสือ โดยตัดแปลงจากตัวอักษรโรมัน ปัจจุบันชาวอาข่าจึงใช้อักษรโรมันเป็นภาษาเขียน

1.5 ลักษณะบ้านเรือนของชนเผ่าอาข่า

อาข่าชอบตั้งหมู่บ้านตามภูเขาสูงหรือสันเขาพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านจะต้องมีพื้นที่กว้างเพียงพอ เพื่อจะใช้เป็นที่ชุมนุมของชาวบ้านในการประกอบพิธีกรรม หมู่บ้านต้องไม่อยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำมากนัก โดยปกติแหล่งน้ำจะอยู่ในบริเวณหุบเขาใกล้หมู่บ้าน อาข่าไม่นิยมต่อรางน้ำเข้าใช้ในหมู่บ้านทั้งนี้เพราะเชื่อว่าผีน้ำอาจจะนำอันตรายมาสู่ชาวบ้านได้

อาข่าถือหลักนิยมว่าคอยที่ตั้งหมู่บ้านควรเป็นคอยลูกกลางที่แวดล้อมด้วยคอยสูง ลักษณะคอยเช่นนี้กล่าวกันว่าจะทำให้ชาวบ้านร่มเย็นเป็นสุข สัตว์เลี้ยงดีและพืชผลในไร่รอกงาม ถ้าบริเวณที่จะตั้งหมู่บ้านมีจอมปลวกอยู่ถือว่าดีเพราะจอมปลวกเป็นที่สถิตของผีประจำหมู่บ้านซึ่งจะช่วยดูแลคุ้มครองหมู่บ้านและชาวบ้าน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

การตั้งหมู่บ้านของอาข่าจะเว้นที่กลางหมู่บ้านไว้เป็นที่โล่งเสมือนเป็นทางเดินใหญ่ของหมู่บ้าน บ้านเรือนของชาวอาข่าจะตั้งเรียงรายสองข้างทางเดินซึ่งลาดลงไปสู่เชิงเขาบ้านของผู้อาวุโสต้องตั้งอยู่ในที่สูงกว่าผู้อ่อนอาวุโสที่ตั้งของบ้านจะอยู่ในแนวที่ตรงกันหรือซ้อนกันไม่ได้ถือว่าผีร้ายหรือเคราะห์ร้ายจากบ้านหนึ่งจะออกไปสู่บ้านที่อยู่แนวตรงกัน บ้านแต่ละหลังจึงต้องตั้งอยู่เหลื่อมกัน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ภาพที่ 5 แสดงลักษณะการตั้งบ้านของอาข่า

ที่มา: มุลนิธิกระจกเงา, โครงการพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าออนไลน์: อาข่า, เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2559, เข้าถึงได้จาก www.hilltribe.org

บ้าน หรือ ยุ่ม ของอาข่า เป็นบ้านที่สร้างด้วยไม้ และมุงหลังคาด้วยหญ้าคา อาข่าจะมีการสร้างบ้าน 2 ลักษณะ คือ บ้านที่สร้างให้มีพื้นที่อาศัยติดกับดินเรียกว่า “หยุ่นอ่อ” โดยภายในบ้านบริเวณส่วนใหญ่ที่ใช้ประโยชน์จะเป็นพื้นดิน สำหรับบริเวณที่จัดเป็นพื้นที่นอนนั้นจะยกสูงเป็นชานนอนที่ปูด้วยไม้ไผ่ ส่วนแบบที่สอง เป็นการสร้างบ้านแบบยกพื้นทั้งหลัง เรียกว่า “หยุ่นโก” (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

อาข่าจะมีการสร้างบ้าน 2 ลักษณะ คือ บ้านที่สร้างให้มีพื้นที่อาศัยติดกับดิน เรียกว่า “หยุ่นอ่อ” โดยภายในบ้านบริเวณส่วนใหญ่ที่ใช้ประโยชน์จะเป็นพื้นดิน สำหรับบริเวณที่จัดเป็นพื้นที่นอนนั้นจะยกสูงเป็นชานนอนที่ปูด้วยไม้ไผ่ ส่วนแบบที่สอง เป็นการสร้างบ้านแบบยกพื้นทั้งหลัง เรียกว่า “หยุ่นโก” (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ภาพที่ 6 แสดงลักษณะบ้านของอาข่า

ที่มา: มูลนิธิกระจกเงา, โครงการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติออนไลน์: อาข่า, เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2559, เข้าถึงได้จาก www.hilltribe.org

บ้านทั้งสองลักษณะนี้ จะมีการสร้างระเบียง เพื่อใช้งานอเนกประสงค์ต่างๆ เช่น ที่เก็บอาหารสัตว์ นั่งเล่น หรือเป็นที่นั่งคุยกันของหนุ่มสาว ถัดมาจะเป็นประตูเข้าภายในบ้าน เมื่อเข้าไปจะเป็นทางเดิน ด้านหนึ่งกั้นเป็นห้องนอน บ้านของชาวอาข่าแต่ละหลังจะมีที่กั้นห้องเป็นสองฝ่าย คือ ห้องของฝ่ายชาย (บอเลาะ) และห้องฝ่ายหญิง (ยุ่มมา) มีเตาไฟเพื่อใช้ประโยชน์ในการหุงข้าวหรือทำอาหารไว้ภายในบ้าน 2 เตา ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของบ้านแต่ละหลัง (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ภาพที่ 7 แสดงลักษณะตำแหน่งเตาทำอาหารในห้องครัวของอาข่า
ที่มา : มูลนิธิกระจกเงา, โครงการพิพิธภัณฑสถานออนไลน์: อาข่า, เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2559,
เข้าถึงได้จาก www.hilltribe.org

ด้านหลังจะมีบันไดลงไปในส่วนที่เลี้ยงหมู หรือ ไก่ ถัดออกไปจากตัวบ้านมียุ้ง
ข้าวเล็ก เพื่อใช้กับอาหารและฟืน การสร้างบ้านของอาข่าจะอยู่ได้ประมาณ 4-5 ปี แต่จะมีการ
ซ่อมแซมทุกปี แต่จะมีการซ่อมแซมช่วงเดือนมีนาคม ถึงเมษายน เพราะจะตรงกับช่วงชาวบ้านว่าง
จากการทำไร่ทำสวน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ภาพที่ 8 แสดงลักษณะด้านหลังบ้านในส่วนเลียงหมูและไก่
(ถ่ายโดย ดวงมณี สูงสันเขต วันที่ 25 ตุลาคม 2559)

2. ประเพณีวัฒนธรรมและความเชื่อของชนเผ่าอาข่า

ความเชื่อในภาษาอาข่าเรียกว่า "นือจอง" อาข่าเป็นชนเผ่าที่มีความเชื่อในเรื่องจิตวิญญาณ ภูตผี ปีศาจ ไสยศาสตร์ สิ่งเร้นลับ พิธีกรรมคำสอนที่ได้รับการปลูกฝังมาจากบรรพบุรุษ และสืบทอดปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัด ผี "แหนะ" ตามความเชื่อของอาข่ามีดังนี้

ภาพที่ 9 แสดงลักษณะที่ตั้งประตูหมูบ้านอาข้า
(ถ่ายโดย ดวงมณี สูงสันเขต วันที่ 25 ตุลาคม 2559)

สำหรับประตูหมูบ้านของอาข้า ถือเป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน ห้ามบุคคลทุกเพศทุกวัยทำการล่วงละเมิด หรือแตะต้องประตูหมูบ้านนี้ หากบุคคลใดทำการล่วงละเมิด หรือแตะต้องประตูหมูบ้านจะต้องทำพิธีเลี้ยงผีตรง ประตู หมูบ้าน ถือว่าเป็นการแก้ และกล่าวขอโทษ ที่ล่วงละเมิด โดยมีได้ตั้งใจ หรือล่วงรู้มาก่อน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

2.1 ความเชื่อของคนชนเผ่าอาข้า

2.1.1. ผีเรือน หรือผีบรรพบุรุษ ชาวอาข้าถือว่าเป็นผีที่ดีที่สุด เพราะเป็นวิญญาณบรรพบุรุษที่คอยคุ้มครองดูแลครอบครัว มาโดยตลอดหลายชั่วอายุคน

2.1.2 ผีหมูบ้าน ก็คือผีที่อาศัยอยู่ในหมูบ้าน ที่คอยปกป้องรักษาคนในชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุข จะสถิตย์อยู่ที่ศาลผีประจำหมูบ้าน บริเวณทิศตะวันออกของหมูบ้าน ซึ่งศาลนี้จะต้องสร้างก่อนที่จะตั้งหมูบ้าน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

2.1.3 ผีทั่วไป เป็นผีที่สิงอยู่ประจำที่ต่างๆ ทั่วไปนอกจากผีที่บอกมาในเบื้องต้นแล้วก็ยังมี ผีไฟ ผีดิน ผีน้ำ ผีคอย ผีฟ้าผ่า ผีจอมปลวก เป็นต้น (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

2.1.4 ผีเร่ร่อน คือผีตายทั้งกลมกับผีตายโหง ตามความเชื่อของอาข่าถือว่าทั้ง สองประเภทนี้เป็นผีที่ไม่ดี เป็นผีที่ไม่มีที่อยู่ ร่อนเร่ไปทั่ว บางครั้ง คอยหลอกหลอนคน ที่จิตใจ ไม่ เข้มแข็ง (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ตลอดชีวิตของชาวอาข่า ผูกพันอยู่กับภูตผีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การบูชาเช่นไหว้สิ่ง เหล่านี้ จะทำให้ชีวิตอยู่ดีมีสุข หากลบหลู่จะทำให้มีอันเป็นไป และให้โทษต่อผู้คน ต้องทำพิธี เช่นไหว้ ขอมมา ก่อนจะทำการใดๆ จะต้องเสี่ยงทายให้แน่ใจเสียก่อน ฉะนั้นในรอบปี ชาวอาข่าจึงมีพิธีกรรม ต่างๆ ข้อห้าม และข้อปฏิบัติที่แยกย่อยออกมากมาย นอกจากนี้ชาวอาข่ายังเชื่อเรื่องการเกิดใหม่ หมูบ้านชาวอาข่าจึงมี สุสาน เพราะเชื่อว่าคนตายที่นำไปฝังไว้ในบริเวณเดียวกัน เมื่อเกิดใหม่จะได้อยู่ ร่วมกันอีก (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

อาข่าเป็นกลุ่มชนที่ใช้ความเชื่อ เพื่อการดำรงชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากความผูกพัน ของชีวิตกับธรรมชาติ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวอาข่าใช้ความเชื่อในการปฏิบัติต่อตนเอง และต่อ ธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง ความเชื่อของอาข่าที่ปฏิบัติและใช้อยู่มีดังนี้ (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดโลก และสรรพสิ่งต่างๆอาข่ามีตำนานและความเชื่อ เกี่ยวกับการเกิดของสรรพสิ่งต่างๆที่เป็นอยู่บนโลก ซึ่งสามารถแบ่งแยก ออกเป็นตอนใหญ่ๆได้ 3 ตอน ดังนี้ (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ตอนที่ 1 การเกิดของสรรพสิ่งต่างๆ ที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต อาข่าเรียกว่า "ปรี่ม กา" หมายถึง ขั้นตอนของการเกิดสิ่งต่างๆ อาทิ ดิน น้ำ อากาศ มนุษย์ ฯลฯ และสิ่งอื่นๆที่มีอยู่บน ปรโลก ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ตอนที่ 2 การเกิดกฎระเบียบ พิธีกรรม ประเพณี อาข่าเรียกว่า "ย่องกา" เป็น ขั้นตอนของการเกิดของสัตว์ที่อาข่าเชื่อว่าไม่ดี และไม่นำมาเลี้ยงเด็ดขาด หรือถ้ามีก็ต้องนำมาฆ่ากิน และเช่นไหว้ผีเสีย ได้แก่ (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

1. หมูที่เกิดลูกในหมู่บ้าน อาข่าเชื่อว่าธรรมชาติของหมูต้องเกิดในป่า
2. หมูที่เกิดลูกน้อยกว่า 3 ตัว อาข่าเชื่อว่าธรรมชาติของหมูต้องเกิดลูกมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป
3. สุนัขที่เกิดในป่า อาข่าเชื่อว่าธรรมชาติของสุนัขต้องเกิดในบ้าน
4. หมู หรือ สุนัขที่แห้งลูก
5. หมูที่มีกีบเท้ายาวเพียงกีบเดียว อาข่าเชื่อว่าธรรมชาติของหมูต้องมีเท้าสอง กีบต่อ 1 ขา และต้องยาวเท่ากันด้วย
6. หมูที่เกิดลูก แล้วลูกตายหมด
7. ไก่ที่ไข่ออกมาแล้วเปลือกไข่ไม่แข็ง

8. สัตว์พิการทุกชนิด เช่น กระบือเข้าแตก หมูชาดวัน สุนัขหูแห้ว
9. สัตว์ทุกชนิดที่ปีนขึ้นไปบนหลังคาบ้าน อาช่าถือว่าไม่ดี เพราะหลังคาบ้านมิใช่ที่ที่สัตว์เลี้ยงเหล่านี้จะขึ้นไป เชื่อกันว่าผีเป็นผู้ส่งขึ้นไป (มูลนิธิระจกเงา, 2559)
10. การมีนกต่างๆมาเกาะที่หลังคาบ้าน อาช่าถือว่าไม่ดี แต่ก็ไม่ถึงกับต้องเช่น สรรว แต่ถ้านกนั้นเป็นนกเขียวอาช่าถือกันมาก เพราะเชื่อกันว่านกเขียวเป็นทูตปีศาจ ที่จะนำความเจ็บป่วย มาสู่สมาชิกในครัวเรือน กรณีเช่นนี้เจ้าของบ้านจะต้องเซ่นผีบรรพบุรุษด้วยหมู 1 ตัว และเหล้า 1 ขวด เพื่อให้ช่วยขับไล่ผี (มูลนิธิระจกเงา, 2559)

ตอนที่ 3 ขั้นตอนการเกิดดินแดนที่อยู่อาศัย อาช่าเรียกว่า "จ้อกา"

มีตำนานเล่าว่า เมื่อก่อนอาช่ามีเมืองเป็นของตนเองชื่อว่า "จาแด" แต่ต้องเสียให้กับชนเผ่าอื่น เพราะลูกสาวของผู้นำ "จาแด" ได้ทำสายผูกไปแต่งงานกับคนของชนเผ่าอื่น อาช่าจึงไม่มีเมืองเป็นของตนเองมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้อาช่าเชื่อว่า พื้นปฐพีนี้เกิดขึ้นได้เนื่องจากการสร้างของเทพเจ้าต่างๆ ประกอบด้วย เทพเจ้าอึมแย้ เป็นเทพเจ้าผู้สร้างน้ำฝน เทพเจ้าอึมซ้า เป็นผู้สร้างท้องฟ้า จาบีจาหล่อง เป็นเทพเจ้าผู้สร้างแผ่นดิน อย่างไรก็ตามอาช่านิยมเรียกเทพเจ้ารวมกันว่า "อ่าเผ่วหึมแย้" อันเป็นเทพเจ้าผู้สร้างจักรวาลและฝนฟ้าดิน ตลอดจนสร้างสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิตขึ้นมาไว้จนถึงปัจจุบันนี้ (มูลนิธิระจกเงา, 2559)

ปัจจุบันอาช่าที่นับถือดั้งเดิม ยังมีการใช้หลักความเชื่อในการดำรงชีวิตอยู่ แต่อาช่าบางส่วนก็หันไปนับถือศาสนาคริสต์และอิสลาม เนื่องจากความ ซ้ำซ้อนและความหลากหลายของ พิธีกรรม บวกกับสภาพเศรษฐกิจของปัจจุบันที่ไม่เอื้อต่อการดำรงชีวิต เพราะการนับถือดั้งเดิมจะต้อง เครื่อง ในการ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จะขาด หรือ ผิดพลาดไม่ได้ ในขณะที่เดียวกันต้องใช้สัตว์ ต่างๆ ในการทำพิธีเช่นไหว้เป็นจำนวนมาก เป็นเหตุทำให้หลาย หมู่บ้านต้องทิ้งความเป็นดั้งเดิม แล้วหันไปนับถือศาสนาอื่น (มูลนิธิระจกเงา, 2559)

“การเกิด” เด็กอาช่าที่เกิดมา จะเป็นที่เฝ้าดูของพ่อและแม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือหญิง ถ้าลูกที่เกิดมาเป็นชายก็จะสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้เป็นพ่อ เนื่องจากตามความเชื่อ ของอาช่าเด็กชายเท่านั้นผู้ซึ่งจะสืบทอดตระกูลของพ่อ และถ้าพูดถึงเรื่องการเกิดในชนเผ่าอาช่า หรือแม้กระทั่งชนเผ่าอื่นที่อาศัยอยู่บนดอยสูง คงไม่ได้เกิดที่โรงพยาบาล ซึ่งจะได้รับ การดูแลจากพยาบาล เป็นอย่างดี ตลอดจนความสะดวกในเรื่องอื่นๆ เช่น การแจ้งเกิด การเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ตลอดจน สิทธิต่างๆที่ลูกพึงจะได้รับ ตรงกันข้ามการเกิดลูกในสมัยก่อนนั้น จะทำคลอดกันเองในชุมชน ซึ่งมี หมอตำแยของชุมชน อาช่าเรียกว่า "หย่าฉืออามา" โดยใช้ภูมิปัญญาและวัสดุอุปกรณ์ที่หาง่ายในท้องถิ่น เช่น ไข่ไม้เสียบที่คมกลีบ แทนกรรไกรในการตัดสายสะดือของเด็ก ซึ่งปราศจากเชื้อโรค และแม่ของเด็ก ก็จะพักอยู่ที่บ้านเพียงไม่กี่วันก็จะออกไปประกอบอาชีพตามเคย เมื่อเกิดในชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่

ห่างไกลจากความเจริญ เด็กที่เกิดมาจะไม่ได้รับสิทธิตามกฎหมาย เนื่องจากชนเผ่าไม่รู้เรื่องการแจ้งเกิด จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับเด็กชาวเขามาจนถึงทุกวันนี้ แต่มาปัจจุบันอาช่าเองก็เริ่มมีความรู้ในเรื่องการจัดการต่างๆมากขึ้น เนื่องจากคนรุ่นใหม่ก็ได้เข้าเรียนหนังสือ ได้รับการศึกษา จึงทำให้เกิดความรู้ในชุมชน การนำความรู้มาใช้กับชุมชน เริ่มมีมากขึ้น การเกิด สมัยก่อนการเกิดลูกของคนอาช่า ถ้าหากผู้ที่กำลังจะเกิดลูกนั้นเป็นลูกสะใภ้ของบ้าน เขาจะไม่ให้เกิดลูกในบ้านของตัวเอง จะต้องไปเกิดลูกอีกบ้านหนึ่ง ที่เขาสร้างไว้ให้สำหรับเป็นที่พักของสะใภ้ และถ้าหากเป็นลูกสาวของเจ้าของบ้านก็จะให้เกิดลูกในบ้านของตัวเอง สำหรับคนที่จะมาทำคลอดนั้นจะต้องเป็นคน เฒ่าคนแก่ที่มีความรู้ในด้านการทำคลอด หรือเป็นหมอดำแยในหมู่บ้านก็ได้ ซึ่งคนอาช่าจะเรียกว่า "หย่าฉื่ออามา" เวลาหมอดำแยจะไปทำคลอดจะต้องเตรียมไม้เฮี้ยที่คม ๆ เอาไปตัดสายสะดือ และด้ายสำหรับผูกสายสะดือเด็กเวลาเด็กคลอดออกมา พอเด็กคลอดออกมาเสร็จหมอดำแยจะอุ้มเด็กไปให้แม่ และเอาที่รองรกไปใส่รกเพื่อนำไปฝังไว้ที่ได้หมู่บ้านตรงบริเวณเสาเอกของบ้าน และจะต้องเอาไม้มาหนีบปากรกเอาไว้ เวลาฝังจะต้องให้ปากหงายข้างบน และนำไม้มาปิดไว้ที่ปากหลุม พอรุ่งเช้าก่อนโกขึ้นของอีกวันจึงค่อยเอาขี้เถ้ามาถม หลังจากที่ยุ้มเด็กมาให้แม่ แม่ก็จะต้องนำเด็ก มานั่งบนเก้าอี้ที่ตั้งไว้ตรงเสาเอกของบ้าน และหมอดำแยก็จะแกะไข่ต้มให้แม่เด็กกินฟองหนึ่ง เนื่องจากคนอาช่าเชื่อว่า ไข่ต้มสามารถบรรเทาอาการเจ็บ และจะช่วยไม่ให้เลือดไหลออกมาก นอกจากนั้นก็เอาจับปิ้งของผู้หญิง คนอาช่าเรียกว่า "แจ่วจ่อง" มารัดที่หน้าท้องของแม่ ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการรักษาโรคอย่างหนึ่งเหมือนกัน การรัดหน้าท้องจะช่วยแก้อาการหน้ามืดหรือเป็นลมของแม่เวลาคลอดลูกใหม่ ๆ ส่วนแม่ก็จะเอาหมวกของคนอาช่ามาใส่ให้เด็ก หลังจากนั้นก็จะนำเด็กมาทำพิธีตั้งชื่อและรับขวัญเด็ก หลังจากนั้นภายใน 9 – 10 วันหลังคลอด เขาก็จะไม่ให้แม่และเด็กออกไปไหนเลยจะต้องอยู่ที่บ้านซึ่งคนอาช่าเขาจะเรียกว่าอยู่กรรม (หย่าสี่สองเออ) เมื่อถึงวันที่สายสะดือของเด็กหลุดแล้ว และเก็บสายสะดือได้ โดยไม่หาย ก็จะต้องนำไปฝังไว้ที่หลุมฝังรกด้วย หลังจากนั้นแม่ก็จะพาลูกไปเยี่ยม บ้านของญาติพี่น้องภายในหมู่บ้าน เป็นการพาลูกไปรู้จักกับคนใน หมู่บ้านเป็นครั้งแรก จากนั้น 10 วัน แม่ก็ต้องพาลูกออกไปเที่ยวนอก หมู่บ้าน และระหว่างทางกลับบ้านหากลูกเป็นผู้หญิงก็ต้องเก็บไปไม้ มาบ้านหนึ่งใบด้วย และถ้าหากเป็นผู้ชายก็ต้องเก็บยอดใบไม้มาด้วย ซึ่งถือเป็นการบอกสถานภาพว่า ลูกของเขาเป็นผู้หญิง (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

การตั้งชื่อให้เด็ก เมื่อเด็กเกิดมาวันแรกเขาก็จะนำเด็กไปทำพิธีตั้งชื่อ พร้อมกับการทำพิธีรับขวัญเด็ก โดยมีหมอดำแยเป็นคนทำพิธีและตั้งชื่อให้หลักการตั้งชื่อของคนอาช่า การตั้งชื่อของเด็กจะต้องเอาคำลงท้ายของชื่อพ่อมาตั้งเป็นชื่อตัวแรกของลูกเสมอ และเมื่อทำพิธีตั้งชื่อลูกเสร็จ เขาก็จะไม่ให้พ่อแม่บอกกับใครว่าเด็กชื่ออะไรเป็นเวลา 9- 10 วัน เพราะเขาเชื่อว่าถ้าหากบอกไปลูกก็จะตกใจและร้องไห้ด้วย (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

2.2 การละเล่นของอาข่า

อาข่าเป็นชาวเขาที่มีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย หาเช้ากินค่ำ เวลาไปทำไร่ หลังจากที่พักผ่อนประตู่หมู่บ้าน ก็จะมีการร้องเพลงไปด้วยผู้ชายจะร้องว่า โอ้เรา เวลาไปไร่ หรือไปทำอะไรรู้สึกเหงาเหลือเกิน เราอยากได้คนๆหนึ่ง มาอยู่กับเรา จะได้หายเหงา และเมื่อไปถึงไร่ของตนเองก็จะร้องเพลงโต้ตอบกับฝ่ายผู้หญิง โดยฝ่ายหญิงอาจทำไร่อยู่คนละฝั่งกับฝ่ายชาย เวลาจะกลับก็ล่ำลากันด้วยเสียงเพลง แล้วจะนัดกันตอนกลางคืน ที่ลานวัฒนธรรม ซึ่งเป็นชีวิตที่มีสีสันมากแต่สมัยนี้การใช้ชีวิตแบบนี้เริ่มหาได้ยาก เนื่องจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา สิ่งเหล่านี้ก็เลยถูกกลืนไป เหลือเพียงแต่คำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ในชุมชน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

1. โฉ้งซำ (หล่าเฉ่อ) ประเพณีโฉ้งซำ เป็นประเพณีที่จัดขึ้นช่วงประมาณปลายเดือนสิงหาคม – ต้นเดือนกันยายนของทุกปี หลังจากที่ทำการเพาะปลูกข้าว หรือข้าวโพดเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยชิงซำที่ทำจะมี 3 ลักษณะคือ ชิงซำใหญ่ที่ชาวบ้านร่วมกันสร้างขึ้น (หล่าเฉ่อ) ชิงซำหมูน (กาลาหล่าเฉ่อ) และชิงซำขนาดเล็กที่สร้างไว้หน้าบ้านของแต่ละครอบครัว (เออเลอ) ประเพณีโฉ้งซำเป็นประเพณีที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและเป็นโล้เพื่อเร่งผลผลิตต่างๆที่เพาะปลูก ให้เจริญงอกงาม (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ภาพที่ 10 แสดงลักษณะที่ตั้งโล่ชิงช้าในหมู่บ้านอาฮา

(ถ่ายโดย ดวงมณี สูงสันเขต วันที่ 25 ตุลาคม 2559)

2. สะบ้า(ฮือเบอฉ่อเออ) การเล่นสะบ้าจะนิยมเล่นกันในช่วงที่มีงานประเพณีหรืออยู่กรรม เพราะชาวบ้านจะมีเวลาว่างจึงหันมาเล่นสะบ้า การเล่นสะบ้าเป็นการเล่นของผู้หญิง โดยจะเก็บผลสะบ้าจากป่ามาแล้วเล่นกัน สะบ้าจะเป็นการเล่นเป็นทีม ลานวัฒนธรรม /ลาน

ชุมชน (แต่ช่อง /กาปา) การละเล่นในลานวัฒนธรรมเป็นการละเล่นในเวลาค่ำคืนใต้แสงพระจันทร์ที่สวยงาม โดยหลังจากกลับมาจากการทำไร่ทำสวนทั้งหนุ่มสาวก็จะเตรียมตัวจะมาที่ลานวัฒนธรรม (แต่ช่อง) โดยแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่า เพื่อร้องรำทำเพลง และมาแลกเปลี่ยนพูดคุยกับผู้อาวุโสเรื่องประเพณีวัฒนธรรม มาถึงหนุ่มๆ ก็จะไปหาพินเพื่อมาดองไฟให้สว่าง จากนั้นก็จะเต้นรำกัน เป็นโอกาสของหนุ่มสาวที่จะเลือกคู่ครองกัน หลังจากร้องรำทำเพลงเสร็จเรียบร้อยแล้ว หนุ่มสาวก็จะกลับไปยังบ้านของตนเอง เพื่อพักผ่อนเอาแรง เพราะรุ่งเช้าต้องไปทำไร่ทำสวน การใช้ชีวิตของหนุ่มสาวอาข่าในสมัยนั้นเป็นแบบนี้ เนื่องจากในสมัยนั้นการศึกษาไม่ทั่วถึง หนุ่มสาวอาข่าจึงอ่อนในเรื่องการศึกษา แต่เต็มไปด้วยความฉลาดในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชาวอาข่าควรอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานสืบทอดต่อกันไป (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

4. การแข่งขันสูบยา (ห่อฉี่ห่อถ่าเออ) เป็นการละเล่นของผู้อาวุโสที่สูบยาขึ้น โดยเวลาว่างๆ ผู้อาวุโสจะมารวมตัวกันแล้วสูบยาขึ้นให้แดง ที่สุด จากนั้นก็มีการทาย ปัญหาเล่น หลังจากทายปัญหาเสร็จแล้ว มา ลองสูบ ดูว่าของใครยังดับ ถ้าดับถือว่าคนนั้นแพ้ แต่ถ้าของใครยังไม่ดับก็จะถือว่าชนะ นี่ก็เป็นการละเล่น ของคน แก่ยามที่ว่างๆ (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

5. ปั้นถ้วย (อู่หมาแต่เออ) เด็กจะขุดดินเหนียวมาแล้ว เอาชอกตำลงตรงกลางดินเหนียว ให้เป็นรู และลักษณะคล้ายๆ กับถ้วย แล้วเด็กก็จะใส่น้ำลงไป เป็นการละเล่นของเด็ก ที่ต้องใช้ในพิธีกรรม คือ จะต้องสวดคาถาเวลา ที่คนแก่เสียชีวิตลง ฉะนั้นถือเป็นการละเล่น ที่มีความสำคัญมาก ของอาข่า (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

6. ลูกข้าง (ฉ่อง) เป็นการละเล่นของอาข่าที่เล่นในช่วงที่มีพิธีกรรม หรือ ประเพณีเท่านั้น จะมีปีละครั้ง การละเล่นลูกข้างเป็นการละเล่นที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเป็นการละเล่นของผู้ชาย โดยเมื่อถึงวันที่มีพิธีกรรมผู้ชายจะออกจากบ้านตั้งแต่เช้า เพื่อจะไปตัดไม้เนื้อแข็งมาทำเป็นลูกข้าง เมื่อกลับมาถึงบ้านก็จะเริ่มทำลูกข้างโดยเหลาปลายไม้ให้ปลายแหลมๆ บางคนจะใส่เหล็กตรงปลาย เพื่อให้ลูกข้างหมุนได้นาน จากนั้นก็จะมาเล่นกัน โดยแบ่งเป็นสองฝ่ายๆ ละกี่คนก็ได้จากนั้นก็เล่นกัน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ภาพที่ 11 แสดงการละเล่นลูกข่างของชาวอาข่า
(ถ่ายโดย ดวงมณี สูงสันเขต วันที่ 25 ตุลาคม 2559)

3. ภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่า

“วิถีชีวิตอาข่า” ในที่สุดก็ตาย และกลายเป็นวิญญาณบรรพบุรุษคอยปกป้องลูกหลานต่อไป กฎต่าง ๆ เหล่านี้ครอบคลุมทุกคนในเผ่า ตั้งแต่ต้นนอนจนถึงเข้านอน ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นแนวทางสอน และแนะนำทุกคนในเรื่องของกฎหมายของเผ่า ประเพณี ศาสนา ยา และการรักษาโรค กสิกรรม สถาปัตยกรรม การตีเหล็ก และการทำของเครื่องใช้เครื่องนุ่งห่ม เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำเพาะ พวกเขาไม่มีตัวหนังสือใช้แม้จะไม่ได้มีการบันทึกประวัติศาสตร์เป็นลายลักษณ์อักษร อาข่าก็มีตำนาน สุภาชิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมมากมาย ที่ทำให้หมายรู้ในเผ่าพันธุ์ และชาวซึ่งในความเป็นอาข่าของตน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

3.1 ภูมิปัญญาการรายชื่อบรรพบุรุษอาข่า (อาข่าจี้)

อาข่าคือชนเผ่าที่อยู่ด้วยการสืบสาน ความรู้และภูมิปัญญาต่างๆ ถูกถ่ายทอด โดยผ่านการพูดคุย เล่าเรียน และเป็นกุศโลบายของอาข่าที่มักมีความจำเป็นเลิศ สามารถจดจำสิ่งที่ผ่านเข้ามาในชีวิต หรือจิตใจได้อย่างแม่นยำ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติกันมาอย่างช้านาน โดยไม่มีผิติดเขียนหรือหักเหไป หากแต่ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคือการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของวัฒนธรรมบางอย่าง เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

การตั้งชื่อเป็นไทยบ่งบอกถึงการยอมรับในสังคมวงกว้างของอาข่า หรือเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ หากแต่ไม่ยอมให้หลงลืมอัตลักษณ์ของตนเอง เรื่องเล่าที่เกี่ยวกับชื่อของอาข่าเรื่องหนึ่งเรื่องมีอยู่ว่า “เมื่อก่อนมีอยู่สองพี่น้องที่เป็นอาข่า ชายและหญิง ตอนเด็กทั้งสองอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันเล่นด้วยกัน เป็นพี่น้องที่รักกันมาก แต่พอโตอีกหน่อย ถูกส่งไปเรียนในเมือง (อยู่คนละที่) จนทั้งสองคนเริ่มโตเป็นหนุ่ม สาว และได้รู้จักกันโดยบังเอิญ แต่เพราะทั้งสองได้ทำการเปลี่ยนชื่อ จึงไม่อาจล่วงรู้ว่าชื่ออาข่าแท้จริงคือชื่อไร จนทั้งสองสนิทสนมและเริ่มรักกัน นับวันความรักที่ทั้งสองคนมีให้ก็เริ่มทวีมากขึ้น จนฝ่ายชายชวนฝ่ายหญิงว่าไปเที่ยวที่บ้านเขาเพื่อไปทำความรู้จักกับพ่อและแม่ของเขา ฝ่ายหญิงก็บอกว่า อยากให้ไปบ้านเขาเหมือนกัน เมื่อทั้งสองตกลงกันว่าจะไปบ้านของฝ่ายชายก่อน แล้วค่อยไปบ้านของฝ่ายหญิง แต่เมื่อฝ่ายชายพาหญิงสาวไป ระหว่างทางหญิงสาวก็สังเกตเห็นว่าเส้นทางที่ไปคล้ายคลึงกับทางไปหมู่บ้านของเขาเหลือเกิน แต่หาได้บอกอะไรกับ ชายผู้นั้นไม่ครั้นไปถึงบ้านของฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงต้องตะลึงเมื่อฝ่ายชายแนะนำพ่อและแม่ของเขาให้ ซึ่งก็เป็นพ่อและแม่ของฝ่ายหญิงด้วย เมื่อรู้ว่าทั้งสองมีพ่อและแม่คนเดียวกัน ทำให้ทั้งสองถึงกับตาสว่าง และทำอะไรไม่ถูก พูดไม่ออก แท้ที่จริงทั้งสองคนเป็นพี่น้องกัน ความดีใจที่ได้รู้ว่าเป็นพี่น้องกัน บวกกับความเสียใจที่ต้องมาเสียรักไป เริ่มตีกันอยู่ในสมองของทั้งสอง จากนั้นมาทั้งสองคนก็รักกันตั้งพี่และน้องเรื่อยมา เหตุของการไม่รู้ว่าตัวเองมีต้นกำเนิดและรากเหง้าที่แท้จริงอยู่ที่ไหน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

การร้ายชื่อบรรพบุรุษของอาฮา จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง พุถึงการร้ายชื่อบรรพบุรุษของอาฮาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรู้เรื่องพยางค์หรือการใช้คำต่างๆ ซึ่ง พยางค์หลังชื่อบิดาจะกลายเป็นพยางค์หน้าของชื่อบุตร ดังนี้เรื่อยลงมาตามแบบแผนการตั้งชื่อของอาฮา ซึ่งยังทำกันอยู่จนทุกวันนี้ ตำนานระบุว่ามนุษย์คนแรกของอาฮาชื่อ ซุ่มมิโอ ฉะนั้นเวลาที่คนอาหาร้ายรายชื่อบรรพบุรุษของตน จะมีชื่อต้นตระกูลของเขารวมอยู่ด้วยเสมอ การร้ายรายชื่อบรรพบุรุษจนครบองค์ ซึ่งมีอยู่กว่า 60 ชื่อ (บางตระกูลไม่ถึง, บางตระกูลเกิน) มิได้ทำการพรา้เพื่อ จะทำก็ต่อเมื่อมีพิธีใหญ่ เช่น พิธีงานศพ หรือในยามที่เกิดกบฏ ถึงต้องภาวนาขอความช่วยเหลือจากบรรพบุรุษเท่านั้น ตามธรรมดาอาฮาจะไม่ร้ายครบองค์ จะร้ายขึ้นไปเท่าที่จำเป็น เช่น เมื่ออาฮาตระกูลเดียวกันสองคน อยากจะรู้ว่า เป็นญาติใกล้ชิดหรือห่างแคไหน และที่สำคัญเมื่อหนุ่มสาวจะแต่งงานหรืออยู่กินกันนั้น พ่อแม่ทั้งสองฝ่ายจะต้องไล่ชื่อบรรพบุรุษขึ้นไปเพื่อให้แน่ใจว่า มิได้ร่วมบรรพบุรุษอย่างน้อย 7 ชั่วโคตร..ถึงจะแต่งงานกันได้ ตัวอย่างการร้ายชื่อบรรพบุรุษของอาฮา คือ “ ซุ่มมิโอ โอเถ่เล เถ่เลจุม จุมหม่อแย้ หม่อแย้จา จา ถี่สี่ ถี่สี่สี่ ถี่ผู้แบ ผู้แบอู อูไหน่วหย่า ไหน่วหย่าซ้อ ซ้อหม่อไอ้ว หม่อไอ้วโจ้ว โจ้วถ่องผ่อง” จากนี้ก็ต่อชื่อของแต่ละตระกูล (มูลนิธิกระเจกเงา, 2559)

3.2 ภูมิปัญญา เครื่องมือที่ใช้ในการทำไร่ทำสวน

ในสมัยก่อนอาขานิยมทำการเกษตร ไม่ว่าจะการทำไร่ ทำสวน เพราะเป็นชีวิตที่อาศัยอยู่บนดอยยอดสูง จึงมีอาชีพการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเรื่องเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการเกษตร เป็นเรื่องยากที่จะหาซื้อได้ในสมัยก่อน เพราะสมัยก่อนไม่มีขาย อาข่าจึงมีคนที่มีความรู้และชำนาญในเรื่อง งานเหล็ก ที่เรียกว่า “ปาจี” ปาจี ถือเป็นบุคคลที่รองลงมาจาก หมอผี (พินะ) อาข่าจึงให้การเคารพนับถือเป็นอย่างดี และปาจีก็มาจากการเลือกตั้ง ของคนในชุมชน โดยชาวบ้านจะเล็งคนที่คิดว่า มีความรู้ และความสามารถในการตีเหล็ก มาดำรงตำแหน่งเป็น ปาจี ปาจี มีหน้าที่ตีเหล็กให้กับชาวบ้าน เพื่อใช้ใน การเกษตร เวลาที่ชาวบ้านต้องการจะให้ปาจีตีเหล็ก ก็ต้องนำถ่านดำ ที่ได้จากการเผาไปด้วยและหลังจากที่ปาจีตีเหล็ก ให้แล้วต้องไปช่วยงานในไร่เป็นเวลา 1 วัน การตีเหล็กของอาข่า สามารถตีได้ตลอดโดยไม่มีวันหยุด (มูลนิธิกระเจกเงา, 2559)

ภาพที่ 12 แสดงเครื่องมือที่ใช้ในการทำไร่ทำสวน

(ถ่ายโดย ดวงมณี สูงสันเขต วันที่ 25 ตุลาคม 2559)

3.3 ภูมิปัญญาของใช้ภายในบ้านอาข่า เครื่องมือในการดำรงชีวิตอาข่า
ชาวอาข่าชีวิตแบบง่าย ๆ พึ่งพาธรรมชาติพึ่งพาป่า จึงทำให้สิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดจากสิ่ง
ที่อยู่รอบตัวที่หาได้จากธรรมชาติผสมผสานกับภูมิปัญญาของชาวอาข่า เกิดเป็นข้าวของเครื่องใช้
ภายในบ้านที่เกิดจากภูมิปัญญาของชาวอาข่า (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ภาพที่ 13 แสดงลักษณะภาชนะที่ใส่อาหารของอาข่า
(ถ่ายโดย ดวงมณี สูงสันเขต วันที่ 25 ตุลาคม 2559)

ลักษณะการรับประทานอาหารของอาข่า จะเป็นการรับประทานแบบนั่งล้อมวงกัน โดยมีขันโตกไม้รองด้วยใบตอง ถ้วยอาหารอีกทีหนึ่ง

ภาพที่ 14 แสดงลักษณะอุปกรณ์ใส่น้ำและถนอมอาหารของอาข่า
(ถ่ายโดย ดวงมณี สูงสันเขต วันที่ 25 ตุลาคม 2559)

อาข่านำลำต้นของไม้ไผ่มาเก็บถนอมอาหาร และนำมาใส่น้ำดื่มเมื่อออกไปทำไร่และสวน ถือเป็นภูมิปัญญาที่เกิดจากวิถีชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 15 แสดงตำแหน่งการจัดเก็บของใช้ในห้องครัวของอาข่า
(ถ่ายโดย ดวงมณี สูงสันเขต วันที่ 25 ตุลาคม 2559)

ของใช้ในบ้านของอาข่าจะถูกจัดเก็บไว้ข้างฝาบ้านบริเวณบนเตาประกอบอาหารในห้องครัวเวลาประกอบอาหาร ควันจากเตาจะโดนของใช้และอาหารที่ต้องการ ไล่แมลงและความชื้นได้ เพราะมีความเชื่อว่าเป็นการไล่แมลงไล่ความชื้นออกจากอาหาร และถือเป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาของอาข่า

ภาพที่ 16 แสดงตำแหน่งการจัดเก็บของใช้ในห้องครัวของอาซา
(ถ่ายโดย ดวงมณี สูงสันเขต วันที่ 25 ตุลาคม 2559)

3.4 ภูมิปัญญาการปักผ้าอาข่ากลุ่มลอมี่

งานปักผ้าด้วยมือผ่านลวดลายประจำชนเผ่า สัญลักษณ์อันงดงามที่ถูกปักลงบนผืนผ้ากลายเป็นเสื้อผ้าบนเครื่องแต่งกาย ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ประจำเผ่า งานปักผ้าจึงเป็นสิ่งที่ผู้หญิงชาวเผ่าอาข่าทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่เด็ก โดยผู้เป็นแม่เป็นผู้ถ่ายทอด สั่งสอน หญิงชาวอาข่า จึงเป็นนับได้ว่าเป็นบุคคลที่มีฝีมือและความชำนาญเป็นเลิศในด้านการปักลายผ้าที่มีความละเอียดและงดงามมากที่สุดไม่แพ้หญิงชนเผ่าอื่นๆ งานปักของชนเผ่าอาข่าใช้สีสันสดใสสวยงาม ลวดลายปักที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตมนุษย์และธรรมชาติ และยังสืบทอดลวดลายการปักลงบนผืนผ้าต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ลักษณะการแต่งกายของชนเผ่าอาข่าผู้หญิงชนเผ่าอาข่าเมื่อแต่งตัวครบเครื่องนั้นมีความสวยงามเป็นอย่างมาก ตั้งแต่ศีรษะจรดเท้าส่วนเครื่องแต่งกายของผู้ชายชนเผ่าอาข่า จะไม่เยอะเท่าของผู้หญิง แต่ก็มีความเรียบและเรียบร้อย อาข่าใช้ฝ้ายทอเนื้อแน่น ย้อมเป็นสีน้ำเงินเข้มเกือบสีดำ ซึ่งแต่ก่อนนี้ จะปลูกฝ้ายมาปั่นใช้เอง ปัจจุบันซื้อฝ้ายดิบจากคนไทยนำมาอัดเป็นก้อนใหญ่ยาว 20 เซนติเมตร บรรจุในปล้องหรือกล่องไม้ไผ่ เวลาร้อยด้ายผู้หญิงจะผูกกล่องฝ้ายไว้กับเอว เกี่ยวใยเข้าที่ตะขอก ซึ่งเกาะไว้กับต้นขาแล้ว ปั่นอย่างรวดเร็วออกมาเป็นฝ้ายหนา และเหนียวทนทาน ผู้หญิงชาวอาข่าถูกสอนให้ปั่นด้ายตั้งแต่อายุ 6-7 ขวบ เพราะมารดาคนเดียวปั่นด้ายไม่ทัน มาทอผ้าให้ใช้กันทั้งครอบครัว ผู้หญิงชนเผ่าอาข่าทุกวัยปั่นด้ายกันตลอดเวลาที่มีมือว่างจากงานอื่น เช่นระหว่างเดินทาง ไปไร่ ขณะแบกฟืน หรือหาบน้ำ จนกระทั่งขณะที่นั่งผิงไฟอยู่ในบ้าน ยามค่ำ สาวชนเผ่าอาข่ามักแข่งขันกันว่า ใครปั่นด้ายได้มากที่สุดในแต่ละวัน นำไปทอผ้าแนบหนากว้าง 17-20 ซม. เพราะต้องย้อมซ้ำแล้วซ้ำอีกทุกวัน (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ซิสแมน แนนหนา (2533) ได้กล่าวไว้ว่าอาข่าทอผ้าด้วยกี่ที่ใช้ฟืมเป็นเครื่องมือหลักและเส้นฝ้ายเป็นอุปกรณ์สำคัญ ทั้งเส้นฝ้ายในฟืม และปั่นฝ้ายพันรอบไม้เพื่อใส่ไว้ในกระสวยสำหรับทอผ้า เสื้อ กระโปรง หมวก และผ้าผืนเล็กที่คลุมด้านหลังกระโปรง คือ เส้นฝ้ายที่ผ่านการย้อมสี และการทอเป็นผ้าผืนยาว ก่อนจะนำมาตัด และเย็บด้วยมือเป็นเครื่องแต่งกาย และปักลวดลายลงบนผืนผ้า เพื่อสื่อเอกลักษณ์ของชนเผ่า รอยยิ้มจากดวงตา ความเอาใจใส่จากนิ้วมือสัมผัสเข็มและเส้นฝ้ายสีขาว สื่อความภูมิใจในภูมิปัญญาของอาข่าลวดลายผ้าที่เกิดจากนิ้วมือสัมผัสเข็มและเส้นด้ายนั้น ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ลวดลายที่มี ชื่อเรียกต่างๆเท่านั้น หากรวบรวมไว้ซึ่งคุณค่าทางจิตใจและศักดิ์ศรีของความเป็นชนเผ่าแต่ละชาติพันธุ์ ที่แสดงความหมายของสิ่งที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดผ่านงานศิลปหัตถกรรม

“ลอมี่อาข่า” สวมหมวกแบน ซึ่ง หมวกต้องมีแผ่นเงินรูปสี่เหลี่ยมคางหมูขีดขึ้น มาทางด้านหลังด้านหน้าแต่งด้วย แถวลูกปัด สลับกับ แถวกระดูก เงิน ล้อมกรอบใบหน้า ด้วยลูก

บอลเงิน เหรียญ และ ลูกปัด ห้อยเป็น สายประป่า ตัวเสื้อด้านหลังแต่งด้วยลายปะเศษผ้าชิ้นเล็กชิ้นน้อยหลากสีสลับกับลายปักงามวิจิตร แต่งด้วยกระดุมเปลือกหอย กระดุมเงิน ลูกเดือย ลูกปัดพู่ห้อยรัดน่องและย่ำมก็ปักแต่งในทำนองเดียวกัน ผ้าผูกเอว จะแต่งด้วยเปลือกหอยและลูกเดือย ของสาวโสดจะกว้างกว่าหญิงแต่งงานแล้ว ส่วนกระโปรงนั้นชาวอาข่าจะสวมเหมือนกันหมด

ภาพที่ 17 แสดงเครื่องแต่งกายชนเผ่าอาข่ากลุ่มลอมมี
ที่มา : มูลนิธิกระจกเงา, โครงการพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าออนไลน์: อาข่า, เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2559, เข้าถึงได้จาก www.hilltribe.org

เอกลักษณ์การแต่งกายของชนเผ่าอาข่าในประเทศไทยจะมีความคล้ายคลึงกัน แต่อาข่ากลุ่มลอมมีจะมีจุดเด่นที่หมวกโลหะสีเงิน และเครื่องประดับบนศีรษะทั้งที่เป็นผ้าคลุมปักสีล้วน ลวดลายสดใส และเครื่องเงินหรือโลหะที่ประดับประกอบในรูปแบบต่างๆ (ชนเผ่าอาข่าแต่ละกลุ่มในประเทศไทยอาจมีรูปแบบและลักษณะหมวกและเครื่องประดับบนศีรษะที่แตกต่างกัน) การสวมเครื่องประดับ สวมเสื้อสีดำตัวยาวซึ่งด้านหลังตัวเสื้อจะมีลวดลายปักที่หลากหลายสีล้วนสวยงาม กระโปรงสั้นสีดำ คาดเข็มขัด สวมผ้าพันน่องทั้งสองข้าง ผู้หญิงชาวอาข่าจะสร้างสรรค์ลวดลายบนผืนผ้าด้วยการปักเป็นหลัก ปักลวดลายที่งดงามเพื่อใช้ตกแต่งประดับบริเวณด้านหลังเสื้อ แขนเสื้อ ผ้าพันรอบกระโปรง และผ้าพันน่อง โดยเฉพาะด้านหลังของเสื้อจะมีการปักลวดลายหลายๆลวดลายเต็ม

แผ่นหลัง หรือเกือบเต็มแผ่นหลังของเสื่อนับเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชนเผ่าอาข่า และนอกจากการปักแล้ว ชนเผ่าอาข่ายังมีฝีมือในการผสมผสานเทคนิคการเย็บผ้าปะติดร่วมอยู่ในผืนผ้าแต่ละชิ้นด้วย ดังนั้นเมื่อหญิงชาวอาข่าแต่งกายด้วยชุดแต่งกายประจำเผ่าอย่างครบถ้วน จะมีความสวยงามตั้งแต่ศีรษะจรดเท้าอย่างน่าทึ่งเลยทีเดียว

นอกจากนี้หญิงชาวอาข่ายังมักนิยมสร้างความสวยงามแพรวพราวให้เครื่องแต่งกายเพิ่มเติมด้วยการปักเหรียญเงิน ลูกปัดหลากสีสัน เปลือกหอยเบี้ยประดับลงบนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายประจำเผ่าแทบทุกชิ้น โดยเฉพาะส่วนที่เป็นเข็มขัดมักพบว่าการปักประดับเปลือกหอยเบี้ยมากเป็นพิเศษ ทั้งนี้เนื่องจากชาวอาข่ามีความเชื่อว่าเปลือกหอยเบี้ยจะเป็นเสมือนเครื่องรางช่วยคุ้มครองป้องกัน ช่วยขจัดปัดเป่าอันตราย นำพาแต่สิ่งที่ดีๆมาให้กับผู้สวมใส่ (มูลนิธิกระจกเงา, 2559)

ในปัจจุบัน ผ้าปักชนเผ่าอาข่านอกจากจะเป็น เครื่องแต่งกาย ที่สะท้อนความเป็นชนเผ่าอาข่าแล้ว ผ้าปักอาข่ายังสามารถนำไปแปรรูปตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง มีการปรับปรุงประยุกต์ลวดลายให้มีความหลากหลายมากขึ้น ตามสมัยนิยมตามกาลเวลาและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ชาวอาข่ามีรายได้ยังชีพจนส่งผลให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งหญิงชาวอาข่ายังมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ สืบทอดลวดลายปักดั้งเดิมไว้ด้วย

ภาพที่ 18 แสดงลักษณะเครื่องแต่งกายชนเผ่าอาข่ากลุ่มลอมมี
ที่มา : มูลนิธิกระจกเงา, โครงการพิพิธภัณฑสถานผ้าออนไลน์: อาข่า, เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2559,
เข้าถึงได้จาก www.hilltribe.org

การสร้างสรรคืลวดลายบนพื้นผ้าของชาวอาข่าส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการปัก และการเย็บผ้าปะติดกับพื้นผ้า ลักษณะลวดลายกลายเป็นศิลปะและเอกลักษณ์ที่ถูกสั่งสมมาจากบรรพบุรุษในอดีตและสืบทอดต่อเนื่องกันมาหลายชั่วอายุคน ลักษณะของลวดลายส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากจินตนาการอันเพริศแพรวของบรรพบุรุษในการนำเอาลักษณะของธรรมชาติที่ปรากฏอยู่รอบตัว เช่น ต้นไม้ ใบไม้ สัตว์ แมลง ก้อนหิน เป็นต้น นำมาสร้างสรรค์เป็นลวดลายงานปัก ผสมผสานไปกับลวดลายที่มาจากข้าวของเครื่องใช้ เครื่องดนตรี ในวิถีชีวิตประจำวันและในประเพณีของชนเผ่าอาข่า จนกลายเป็นลวดลายงานปักที่หลากหลาย เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผ้าปักชนเผ่าอาข่าที่สะท้อนถึงตัวตนของชนเผ่าอาข่าที่ชัดเจน

ภาพที่ 19 แสดงการปักผ้าของผู้หญิงอาข่ากลุ่มล่อมี
 ที่มา : มุลินธิกระจกเงา, โครงการพิพิธภัณฑสถานผ้าออนไลน์: อาข่า, เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2559,
 เข้าถึงได้จาก www.hilltribe.org

3.4.1 ลายผ้าอาข่ากลุ่มล่อมี

3.4.1.1. ลายแกะและ (ภาษาอาข่า) หรือ แแถบแฉกครึ่งเดียว

ลักษณะลวดลายที่เป็นลวดลายดั้งเดิมที่สืบทอดมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษของชนเผ่าอาข่านับหลายร้อยปีถือเป็นเอกลักษณ์ของอาข่าที่มีความโดดเด่นที่เรามักพบ

เห็นอยู่บนพื้นผ้าอาข่าแทบทุกผืน เช่น ลายลาฉ่อง หรือลายแถบแฉก ลักษณะลวดลายของลายลาฉ่อง ดูคล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่มีลักษณะเรียวยาวปลายแหลมทั้งด้านบนด้านล่างถูกเย็บตรึงบนพื้นผ้า ด้วยด้ายที่หลากสีส้น ชาวอาข่าบางหมู่บ้านเรียก ลายนี้ด้วยชื่อภาษาไทยว่าลายแถบแฉก หรือการออกเสียงแบบชนเผ่าว่า แฉะแฉะ เป็นลายโบราณดั้งเดิมที่มีการสืบทอดจนกลายเป็นลายเอกลักษณ์บนพื้นผ้าของชาวเขาเผ่าอาข่าที่พบได้ในผ้าของชาวอาข่าแทบทุกผืน หรือลายลาเถ่ ที่มีลักษณะเหมือนการนำลายแถบแฉกมาแบ่งครึ่งกลายเป็นสามเหลี่ยมทรงสูงจึงมักเรียกลวดลายนี้ว่า แถบแฉกครึ่งเดียว เป็นลายที่ได้รับความนิยมสูงมากเช่นเดียวกับลายแถบแฉกที่สามารถพบลวดลายนี้ได้บนผ้าของชาวอาข่าแทบทุกผืนเช่นกัน

ภาพที่ 20 แสดงวิธีการปักลายแฉะแฉะหรือแถบแฉกครึ่งเดียว

ที่มา : มูลนิธิกระจกเงา, โครงการพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าออนไลน์: อาข่า, เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2559, เข้าถึงได้จาก www.hilltribe.org

ภาพที่ 21 แสดงลวดลายอาข่า ชื่อ แกะแฉะหรือ แถบแฉะครึ่งเดียว

ที่มา : มูลนิธิกระจกเงา, โครงการพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าออนไลน์: อาข่า, เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2559, เข้าถึงได้จาก www.hilltribe.org

3.4.1.2 ลายอาลูละโอ หรือลายล้นผีเสื้อ

ตามชื่อเรียกของชาวอาข่า นับเป็นอีกหนึ่งลายเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นชัดเจน ในสมัยโบราณนั้นเสื้อของชาวเผ่าอาข่าจะปรากฏลายอาลูละโอ หรือลายล้นผีเสื้อแทบทุกผืน ที่มาของลวดลายเกิดจากบรรพบุรุษของชนเผ่าอาข่าจินตนาการมาจากการเห็นผีเสื้อออกหาอาหารในธรรมชาติที่มีส่วนที่ยื่นออกมาในการดูดน้ำหวานจากดอกไม้ จึงนำมาประยุกต์เป็นลวดลายบนผืนผ้า และยังคงพบลวดลายนี้ได้ในผ้าของชาวอาข่าแทบทุกผืน โดยเฉพาะเสื้อของผู้หญิงชาวอาข่า

ภาพที่ 22 แสดงลวดลายอาลูละโอหรือลายล้นผีเสื้อ

ที่มา : มุลินธิระจกเงา, โครงการพิพิธภัณฑสถานผ้าออนไลน์: อาข่า, เข้าถึงเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2559, เข้าถึงได้จาก www.hilltribe.org

4. หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์

แนวคิดการออกแบบมักจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการแก้ปัญหาเพื่อให้ผลงานบรรลุตาม เป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพื่อผลการนำเสนอด้วยสิ่งใหม่ๆ มีทั้งที่ออกแบบเพื่อสร้างขึ้นมาใหม่ให้ แตกต่างจากของเดิมหรือปรับปรุงตกแต่งของเดิมโดยความสำคัญของการออกแบบเป็นขั้นตอน เบื้องต้นที่จะทำให้กระบวนการในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ประสบผลสำเร็จในการตลาดและตรง ตามเป้าหมายโดยแนวคิดการออกแบบ

4.2 หลักในการออกแบบ

มนตรี ยอดบางเตย (2538 : 5) กล่าวว่า ปรัชญาของการออกแบบคือ สิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์ และได้ให้ข้อคำนึงในการออกแบบไว้ 4 ประการ คือ

1. ประโยชน์ใช้สอย (Useful of Function) คือ สิ่งจำเป็นอันดับแรกที่จะต้องสนองความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุสิ่งที่คนปรารถนาก็คือ ประโยชน์ใช้สอย ความจริงในข้อนี้เป็นสิ่งที่นักออกแบบทั้งหลายต้องยึดถือเป็นแนวคิดในการออกแบบ

2. ความงามทางศิลปะ (Sense of Beauty) หมายถึง ความรู้สึกทางความงาม กล่าวคือ เมื่อนักออกแบบสนองความต้องการในการใช้สอยและได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้ว สิ่งที่มีมนุษย์ทุกรูปทุกนามต้องการก็คือ “ความงาม” หรือความรู้สึกทางศิลปะ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องไปควบคู่กัน โดยนักออกแบบจะต้องยึดถือเป็นแนวคิด

3. คุณสมบัติของวัสดุและเศรษฐกิจ (Material & Economic) เมื่อการออกแบบได้ดำเนินไปตามเป้าหมาย ในข้อที่ 1 และ 2 ดังกล่าวแล้ว สิ่งต่อไปที่นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงก็คือคุณค่าทางวัสดุ (Value of Material) ที่จะนำมาใช้จะต้องมีคุณค่าในตัวเองและเหมาะสมกับการที่จะผลิต ตลอดจนจะต้องคำนึงถึงภาวะทางเศรษฐกิจ (Economic) ของสังคมด้วย

4. แบบอย่างของวัฒนธรรม (Style & Culture) แบบอย่างและวัฒนธรรมเป็นอีกประการหนึ่งที่นักออกแบบที่ดีจะต้องยึดถือ เพราะในเรื่องของแบบอย่าง (Style) นักออกแบบถือเป็นหลักทางวิชาการ ผู้ออกแบบที่ดีจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องของแบบอย่าง และได้ศึกษามาอย่างดีแล้วจึงจะสามารถออกแบบได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ สำหรับในเรื่องของวัฒนธรรม (Culture) นั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะแสดงความเป็นสัญลักษณ์ของเชื้อชาติ การออกแบบจึงต้องคิดถึงในเรื่องนี้ว่าสิ่งที่ตนออกแบบนั้นสมควรจะสอดคล้องกับวัฒนธรรมลงไปหรือไม่ แบบอย่างนั้นๆ เหมาะสมกับ

วัฒนธรรมใด ซึ่งมีได้หมายความว่าต้องเป็นวัฒนธรรมประจำชาติเสมอไป จะเป็นวัฒนธรรมใดก็ได้
ได้ที่มีความเหมาะสมกับแบบอย่าง (Style) นั้น

4.3 การออกแบบผลิตภัณฑ์

การออกแบบผลิตภัณฑ์ นั้นมีประวัติความเป็นมาและพัฒนาการมายาวนาน ตั้งแต่สมัยยุคหินเครื่องมือที่ใช้ใน การดำรงชีวิตที่สกัดจากหิน (Flint Tools) ก็คือสิ่งที่มนุษย์ในยุคหิน นั้นคิด ทำขึ้นในแบบเรียบง่ายเพื่อใช้ในงานต่างๆ เช่น เป็นอาวุธใช้ในการล่าสัตว์ (ออสวอน , 2543 : 8) และมีพัฒนาการมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน ในส่วนของ ผลิตภัณฑ์ที่จะทำการผลิตใหม่นั้นอาจจะเป็น ลักษณะของการปรับปรุง เลียนแบบบางประการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เดิม หรือสร้างสรรค์คิดค้นขึ้นใหม่ ก็ตามทั้งนี้ ผู้ออกแบบจำเป็นต้องเข้าใจชัดเจนถึงเงื่อนไข (Criteria) ในการ ออกแบบขึ้นนั้นๆ ด้วย ใน เมื่อกิจกรรมของมนุษย์นั้นมีอยู่หลากหลาย (ออสวอน , 2543 : 9) กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ ถูกแบ่งเป็นกลุ่ม หรือประเภทต่างๆ กันคือ

1. ผลิตภัณฑ์สำหรับผู้บริโภค (Consumer Product)
2. ผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ในสำนักงาน เพื่อการค้าหรือการบริการ (Office , Commercial and Service Equipment)
3. ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรกล ความทนทานสูง (Mechanical and Durable Product)
4. ผลิตภัณฑ์ยานยนต์เพื่อการขนส่ง (Transportation Product)

4.4 การออกแบบกับมิติทางวัฒนธรรม

การศึกษาแนวคิดมิติทางวัฒนธรรม จำแนกให้เห็นใน 6 มุมมอง ดังนี้

1. มิติทางวัฒนธรรมเป็นการมองปัญหาแบบองค์รวม โดยการมองประเด็นอย่างเป็นระบบ และมองให้เห็นภาพรวม โดยมองไปถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างสิ่งต่างๆ
2. มิติทางวัฒนธรรมเป็นการมองที่วิถีคิดของคน ที่นอกจากจะมองวัฒนธรรมในรูปแบบภาพรวมแล้ว ยังต้องมองจากวิถีคิด เพื่อจะทำให้ไม่เป็นการมองที่คุณค่าทางสังคมเพียงอย่างเดียว แต่จะทำให้เป็นการมองไปถึงคุณค่าที่มาจากข้างใน ทำให้เราสามารถเชื่อมโยงประเด็นปัญหาต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นองค์รวมด้วย
3. มิติทางวัฒนธรรมเป็นการมองจากมุมมองของคนในท้องถิ่น โดยวิเคราะห์ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนั้น สะท้อนและสื่ออะไรจากท้องถิ่น
4. มิติทางวัฒนธรรมเป็นการมองความเชื่อมโยงองค์ประกอบทั้งหลายในองค์

รวม

5. มิติทางวัฒนธรรมต้องมองในเชิงเคลื่อนไหว เพราะวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงไร้ทิศทาง แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากพลังทางสังคม

6. มิติทางวัฒนธรรมต้องมองให้เข้าใจถึงความพยายามที่จะปลดปล่อยให้เป็นอิสระ

ดังนั้นการใช้แนวคิดมิติทางวัฒนธรรมจึงเป็นแนวคิดที่เน้นถึงภาพรวมหรือองค์รวมของการกำหนดประเด็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันของสิ่งต่างๆ อย่างเป็นระบบ โดยมีการทำความเข้าใจกับเงื่อนไขต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการรู้และเข้าใจถึงการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น นอกจากนั้นการศึกษาในทางมิติวัฒนธรรม ยังขึ้นอยู่กับฐานการคิดที่อาศัยมุมมองทางวัฒนธรรมโดยการมองให้เห็นถึงระบบวิธีคิด หรือฐานการคิดของชาวบ้านที่ออกมาจากตัวชาวบ้านเอง การมองให้เห็นถึงบริบทของปรากฏการณ์การมองเห็นภาพในเชิงเคลื่อนไหว หรือการมองให้เห็นการเปลี่ยนแปลง และเป็นการมองโดยไม่มีความคิดหรืออคติใดๆ ครอบงำ รวมทั้งการมองว่าปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้นอยู่ในสภาพเงื่อนไขอะไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งองค์รวมและบริบทผ่านมุมมองต่างๆ ได้อย่างรอบครอบมากขึ้น (พรเทพ เลิศเทวศิริ, 2547: 31-32)

ถ้าวัฒนธรรมคือจุดสร้างความแตกต่าง การใส่จุดเด่นของวัฒนธรรมประจำชาติในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ นอกจากจะทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางรูปลักษณ์ที่แตกต่างแล้ว ยังเพิ่มมิติคุณค่าทางวัฒนธรรมและความหมายให้กับชิ้นงานด้วย ทำให้ผู้บริโภครู้สึกถึงความคิดที่มีต่อสินค้านั้นๆ แตกต่างออกไป แนวทางที่ดีสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไทยให้เป็นที่ยอมรับได้ การพัฒนารูปลักษณ์ ความแยบยลในการสอดแทรกวัฒนธรรมแบบไทยๆ ที่สั่งสมกันมานานน่าจะเป็นทางออกที่ดีสำหรับการสร้างเอกลักษณ์ในงานออกแบบผลิตภัณฑ์ และต่อยอดให้เกิดรูปแบบที่แปลกใหม่และการใช้งานที่คาดคิดไม่ถึง (วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร, 2548: 104-105)

4.5 คุณค่าของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

หากมองในแง่ของคุณค่าของงานหัตถกรรมจะพบว่างานหัตถกรรมพื้นบ้านมีคุณค่าที่น่าสนใจในหลายประเด็น ดังนี้

1. คุณค่าทางจิตใจ สิ่งของทุกอย่างในโลกเมื่อมีการใช้สอยด้วยระยะเวลาที่ยาวนาน ความผูกพันของคนกับสิ่งของเหล่านั้นจะอยู่ในจิตใจอย่างยาวนาน เห็นสิ่งของทำให้เกิดจินตนาการถึงอดีตนึกถึงบรรพบุรุษที่มีการใช้ และมีการสืบทอดการผลิตมาอย่างยาวนาน ดังนั้นผู้คนในท้องถิ่นใด หากเป็นคนที่รักและผูกพันกับถิ่นเกิดจะมีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นตัวตนของตนเองเมื่อเห็นสิ่งของที่มีการใช้มาแต่อดีตจะเกิดความสุขใจช่วยเหลือคนสติไม่ให้เป็นคนหลงตน ลืมตัว นี้คือเสน่ห์ของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

2. คุณค่าทางด้านวิจิตรศิลป์ การคิดสร้างสรรค์ของผู้คนในแต่ละเผ่าพันธุ์ไม่ใช่การคิดครั้งเดียวจบและยึดถือปฏิบัติจนชั่วลูกชั่วหลาน แต่เป็นการคิดแบบต่อยอดไปเรื่อยๆ จนกว่าจะนิ่ง หากเห็นว่าดีที่สุดในช่วงนั้นจึงหยุดคิด การหยุดคิดคือ การตกผลึกทางความคิด ดังนั้น งานหัตถกรรมพื้นบ้านโดยส่วนใหญ่จึงเป็นงานที่ตกผลึกแล้วตกผลึกอีก การมองดูงานหัตถกรรมพื้นบ้านจะมองเห็นคุณค่าของงานด้วยความชื่นชมในวิจิตรศิลป์ที่สะท้อนให้เห็นว่าคนที่คิดค้นตั้งแต่ต้นจนถึงคนสุดท้ายข่างยอติเยียมอะไรอย่างนี้ แม้ว่าคนคิดคนทำจะไม่ต้องการชื่อเสียงหรือจดสิทธิบัตรอะไรเอาไว้ก็ตาม

3. คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยและความงาม งานหัตถกรรมพื้นบ้านแทบทุกชิ้นส่วนใหญ่มักมีเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตได้สร้างสรรค์ดัดแปลงตามใจชอบ ความงาม ความประณีต ความสามารถในการเลือกและดัดแปลงวัสดุขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ดังนั้น งานศิลปะหัตถกรรมจึงมีความหลากหลาย ไม่ใช่เฉพาะรูปทรง ลวดลาย แต่ความงามยังเป็นแบบเฉพาะถิ่น และเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลด้วย

4. คุณค่าทางการสืบทอดฝีมือ ฝีมือในการผลิตเป็นสิ่งที่ไม่อาจเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนที่ไม่มีหลักสูตร คนสอนไม่มีตำราและไม่จบมหาวิทยาลัย แต่ใจกว้างเพียงพอที่จะสอนใครต่อใครด้วยความภูมิใจ มีมากมายที่ศิษย์เก่งกว่าอาจารย์ บางครั้งที่มีมองเห็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เราได้แต่สงสัยว่า ชาวบ้านเขาสอนต่อๆ กันมาอย่างไร จึงพัฒนาฝีมือมาถึงขั้นนี้ได้ (เทพฤทธิ์ ไชยจันทร์, 2556: 51-52)

5. ข้อมูลผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร

ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหารในคำจำกัดความของผู้วิจัย หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีให้แก่โต๊ะอาหารผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ประโยชน์ในการใช้งานบนโต๊ะอาหารหรือตกแต่งเครื่องใช้ต่างๆ บนโต๊ะอาหารให้สวยงาม ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ลงสำรวจและสัมภาษณ์ตัวอย่างกลุ่มผู้บริโภค แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสรุป ข้อมูลผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหารได้ ดังนี้

5.1 แจกัน

แจกันที่ใช้ประดับตกแต่งบ้านเป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ รูปทรง ขนาด สี โดยได้ศึกษาจากหนังสือตกแต่งบ้าน อินเทอร์เน็ต วิทยานิพนธ์ รวบรวมได้ดังนี้

รูปแบบของแจกัน อาจแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. รูปแบบของแจกันที่มีรูปทรงเรขาคณิต ได้แก่รูปทรงที่มีลักษณะเป็นแบบเรขาคณิต เช่น รูปวงกลม สามเหลี่ยม ทรงกระบอก หรือรูปทรง ที่ดัดแปลงจากรูปทรงเหล่านี้
2. รูปแบบของแจกันที่มีรูปทรงเลียนแบบธรรมชาติ ได้แก่ ทรงที่มีลักษณะ สัตว์พืช เช่น รูปของนกยูง ใบไม้ ดอกไม้ ฯลฯ

3. รูปแบบของแจกันที่มีรูปทรงอิสระและจินตนาการ

ขนาดของแจกันแบ่งได้ 3 ขนาด

1. แจกันขนาดใหญ่ ขนาดของแจกันประมาณ 90-150 ซม. สามารถตกแต่งได้ทั้งภายในและภายนอกอาคาร ข้อจำกัดของแจกันขนาดใหญ่ คือ เหมาะกับบ้านที่มีขนาดพื้นที่ที่กว้าง การจำหน่ายจึงจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้บริโภคที่มีพื้นที่ในบ้านกว้างขวางเท่านั้น และแจกันขนาดใหญ่ย่อมมีราคาสูง จึงเป็นการยากที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อ

2. แจกันขนาดกลาง ขนาดของแจกันประมาณ 15-30 เซนติเมตร นิยมวางตกแต่งภายในบ้านมากที่สุด เพราะขนาดไม่เล็กไม่ใหญ่จนเกินไป สามารถนำไปตกแต่งได้ทุกสถานที่ ราคาของแจกันไม่สูงจนเกินไป

3. แจกันขนาดเล็ก ขนาดของแจกันประมาณ 4-10 ซม. เป็นแจกันขนาดเล็กที่ใช้ปักดอกไม้ วางตกแต่งบนโต๊ะอาหารและไปจนถึงแจกันขนาดเล็กจิวที่ใช้ตั้งโชว์หรือเป็นของสะสม ราคาของแจกัน ไม่สูงเหมาะสำหรับเป็นของที่ระลึก

5.2 ผลิตภัณฑ์ผ้าปูโต๊ะ (Tablecloths)

ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน(มผช.1448/2553) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำผ้าทอมัดเย็บเพื่อประโยชน์ในการใช้งานบนโต๊ะอาหารหรือตกแต่งเครื่องใช้ต่างๆ บนโต๊ะอาหารให้สวยงาม โดยกำหนดความกว้างและยาวไม่เกิน 30 – 100 เซนติเมตร ผ้าปูโต๊ะ มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งผ้าพลาสติก และผ้าฝ้าย มีลวดลายสวยงาม ประโยชน์ของผ้าปูโต๊ะ นอกจากจะช่วยสร้างความสวยงามให้กับโต๊ะอาหาร หรือโต๊ะอื่นๆแล้ว ยังช่วยเพิ่มความโดดเด่น ให้กับการตกแต่งบ้านอีกด้วย ผ้าปูโต๊ะ นอกจากจะใช้ประโยชน์ภายในบ้านแล้ว การจัดงานเลี้ยงต่างๆ สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการจัดโต๊ะ ก็คือผ้าปูโต๊ะ หรือผ้าคลุมโต๊ะ ซึ่งการจัดผ้าคลุมโต๊ะ ปูโต๊ะนั้นมีหลายรูปแบบ ทั้งการใช้ลวดลายสีสันทัน ขึ้นอยู่กับงานว่าเป็นงานประเภทไหน

ขนาดของโต๊ะอาหาร มี 2 แบบ คือ แบบสี่เหลี่ยมและแบบกลม หมู่อ้วน,แฝง (มปป.) กล่าวถึง ขนาดของโต๊ะอาหารแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส ว่าเหมาะกับห้องที่มีพื้นที่จำกัด ซึ่งขนาดของโต๊ะควรเหมาะสมกับขนาด ห้องขนาดมาตรฐานของโต๊ะสี่เหลี่ยม ดังนี้
โต๊ะแบบสี่เหลี่ยม

1. ขนาดเล็ก คือ ขนาด 28 x 28 นิ้ว เหมาะสำหรับนั่ง 2-4 คน
2. ขนาดกลาง คือ ขนาด 28 x 46 นิ้ว เป็นขนาดที่นิยมใช้ทั่วไป นั่งได้ 4-6 คน

3. .ขนาดใหญ่ คือ 36 x 60 นิ้ว หรือ 36 x 78 นิ้ว นั่งได้ 6-8 คน หรือ 10 คน
ขนาดความกว้างของโต๊ะไม่ควรจะเกิน 36 นิ้ว เพราะ ถ้าวางอาหารการเอื้อมไม่ถึงกันได้

โต๊ะแบบวงกลม

ขนาดของโต๊ะแบบวงกลม พบมากในร้านอาหารจีน หากใช้ในบ้านต้องมั่นใจว่า
มีที่กว้างพอ เพราะเป็น โต๊ะที่จัดเข้ากับห้องได้ยาก

1. โต๊ะแบบวงกลมขนาดเล็ก นั่ง 4 คน มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 36-48
นิ้ว

2. โต๊ะแบบวงกลมขนาดนั่ง 8 คน มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 46-58 นิ้ว

5.3 กล่องกระดาศิซซู

ผลิตภัณฑ์ที่บรรจุกระดาศิซซูเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยต่อการ
การใช้งานและช่วยสร้างความสวยงามให้แก่โต๊ะอาหาร

5.4 เขิงเทียน หมายถึง เครื่องตั้งเทียนหนึ่งเล่มหรือกว่านั้นเพื่อประโยชน์ในการให้
แสงสว่าง ประกอบพิธีกรรม หรือ ประดับตกแต่ง

ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยของ พนาภรณ์ ศรีมูล (2555) พบว่า ปัจจุบันภูมิปัญญาของ
ชาวอาข่าในด้านการปลูกสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยผ่านการศึกษางานสถาปัตยกรรมนั้น ไม่เพียงแต่
เป็นการศึกษาภูมิปัญญาแต่เป็นการต่อยอดภูมิปัญญากับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ของโลกปัจจุบัน แต่
เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่ง คุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่น จนถึงการรู้รักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและ
การต่อยอดองค์ความรู้สืบไป

จากการศึกษางานวิจัยของ ของ เกศินี ศรีรัตน์ (2554) พบว่า ปัจจุบันชาวเขาส่วน
ใหญ่ยังคงสวมใส่ชุดประจำเผ่าในชีวิตประจำวันกันอยู่ สำหรับกระบวนการการผลิตได้เปลี่ยนแปลงไป
จากเดิม เนื่องจากทางโครงการหลวงได้เข้ามาส่งเสริมให้ชาวเขาได้ทอผ้าสีนผ้าประเภทผ้าเพื่อสำ
หน่ายในช่วงเทศกาลสร้างรายได้เสริม และเมื่อนักท่องเที่ยวได้เห็นสินค้าจากงานผ้าที่มีสีสันสวยงาม
เป็นธรรมชาติดูเรียบง่ายทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายดี จนผู้หญิงชาวเขาบางคนเปลี่ยนมาเป็นอาชีพ
หลัก เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

จากการศึกษางานวิจัยของ ภักธรพันธ์ เสริมสวัสดิ์ศรี(2557) พบว่า จังหวัดเชียงราย
เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและความน่าสนใจทุกด้าน ด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอัน
งดงาม ประกอบด้วยภูมิอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี จึงเป็นแรงดึงดูดใจผู้คนจากทั่วสารทิศให้

เดินทางขึ้นมาท่องเที่ยว และยังเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิต ยังคงซึ่งเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาวไทยภูเขา ที่ดำเนินชีวิตแบบสังคมเกษตรกรรมสอดคล้องกับธรรมชาติมาเนิ่นนาน ด้วยสภาพแวดล้อมประกอบด้วยบรรยากาศทางวัฒนธรรม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลชนเผ่าอาข่าเพื่อ ออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร กรณีศึกษาชนเผ่าอาข่า กลุ่มล่อมี จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยดำเนินการ แบ่งตาม วัตถุประสงค์เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลอาข่าและข้อมูลผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร เพื่อใช้ในการออกแบบ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะโดยนำแนวคิด ภูมิปัญญาอาข่า กลุ่มล่อมี

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ของผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารแนวคิดภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล่อมี

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลอาข่าและข้อมูลผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร เพื่อใช้ในการออกแบบ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกของชนเผ่าอาข่าโดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

เก็บข้อมูลด้านปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญชนเผ่า อาข่า กลุ่มล่อมี 3 ท่าน กลุ่มตัวอย่างจากชาวบ้านอาข่าจำนวน 30 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคจำนวน 30 คน

เก็บข้อมูลด้านทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารตำรางานวิจัยและการ สืบค้นทาง อินเทอร์เน็ต ข้อมูลที่ได้ นำมาใช้ในการออกแบบ

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและการสัมภาษณ์

1.3 วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญจากชนเผ่าอาข่าและชาวบ้านอาข่า

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจำนวนและค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ผลรวมทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อสรุปสร้างเป็นข้อกำหนดในการออกแบบ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะโดยนำแนวคิดภูมิปัญญาอาข่า กลุ่มล่อมี

ผู้วิจัยวิเคราะห์แนวทางการออกแบบตามแนวทางที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า และจากแบบสอบถามรวมทั้งการสัมภาษณ์ มาเป็นข้อมูลในสการออกแบบร่าง (Sketch Design) และสร้างแบบจำลองสามมิติ มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ออกแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร

การออกแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร เริ่มต้นโดยการหาแรงบันดาลใจ และทำแบบร่าง (Sketch) ตามแนวทางที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นสร้างแบบจำลองสามมิติ เป็นผลิตภัณฑ์ จำนวน 3 แนวทาง

2.2 การวิเคราะห์คัดเลือกแบบ ผู้วิจัยได้นำแบบไปปรึกษา โดยผ่านที่ปรึกษาด้านงานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญจากชนเผ่าอาข่า จำนวน 3 ท่านพิจารณา

2.3 ทำการพัฒนาปรับปรุงและสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ขึ้นทั้ง 3 แนวทาง

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบของผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารแนวคิดภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล่อมี

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้บริโภคร่วมเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวที่ไปอาข่า จำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ที่ดูมีศักยภาพทางการซื้อและจับจ่ายในการหาของที่ระลึก

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลงานต้นแบบที่สร้างขึ้น พร้อมแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บริโภค

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารโดยผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)ความถี่ ค่าร้อยละและค่า แล้วจึงนำมาแปลผลโดยการบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการวิจัย เรื่อง การศึกษาชนเผ่าอาข่าเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร “กรณีศึกษาชนเผ่าอาข่า กลุ่มล่อมี” มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของชนเผ่าอาข่า โดยวิเคราะห์ถึงความสำคัญและเอกลักษณ์ที่โดดเด่นรวมถึงความสอดคล้องเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบ ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหารที่นำเอาอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาเฉพาะถิ่นมาใช้ให้เกิดมิติคุณค่าทางวัฒนธรรม และเกิดความร่วมสมัยและเหมาะสมกับการใช้งานในปัจจุบัน

ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบเพื่อให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์เรื่อง ‘การศึกษาชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์กลุ่มเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร มีการดำเนินตามกรอบแนวทางการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ โดยแบ่งตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลอาข่าและข้อมูลผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร เพื่อใช้ในการออกแบบ

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะโดยนำแนวคิดภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล่อมี

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบของผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารแนวคิดภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล่อมี

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลอาข่าและข้อมูลผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร เพื่อใช้ในการออกแบบ

จากการสอบถามและสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอาข่าจังหวัดเชียงราย ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้ให้มุมมองความคิดเห็น เกี่ยวกับชนเผ่าอาข่า ในแต่ละบริบท ที่ต่างกัน โดยการบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชนเผ่าอาข่าและถ่ายทอดเรื่องราวของวิถีชีวิตชาวอาข่าในอดีตจนถึงปัจจุบันได้อย่างน่าสนใจ โดยเริ่มจากการลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์

ท่านที่1 คือ นายวงษ์ชัย คณาวรรรัตน์ ซึ่งผู้นำชนเผ่าอาข่า กลุ่มล่อมี ที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านแสนเจริญ อำเภอแม่สลองเป็นกลุ่มแรกๆ และได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับอาข่า ในมุมมองการสืบวงศ์สกุลบรรพบุรุษของคนอาข่า หนึ่งในมรดกที่สำคัญของคนอาข่า คือ “ การท่องจำชื่อบรรพบุรุษ ” (Tseevq) นับว่า มีหนึ่งเดียวในโลก ตั้งแต่ พระเจ้าผู้สร้างฟ้า แผ่นดิน ก่อเกิดสรรพสิ่ง และบรรพบุรุษมนุษย์คนแรก ได้สืบเชื้อสายโดยท่องจำชื่อบรรพบุรุษเริ่มตั้งแต่ บรรพบุรุษมนุษย์คนแรก ไล่เรียงลำดับมาถึงชื่อของตนเอง การสืบสายตระกูลจากพ่อสู่ลูกต้องผ่านพิธีเชื่อมจิตวิญญาณระหว่างพ่อผู้เสียชีวิตกับลูกชาย โดยมีคนกลางผู้รู้ประกอบพิธีกรรม ผู้เป็นลูก จำเป็นต้องท่องจำชื่อบรรพบุรุษวงศ์ตระกูลของตนเอง หากจดจำชื่อไม่ได้ การสืบเชื้อสายวงศ์ตระกูลขาดช่วงทันที ชาวอาข่าทุกคน ต้องจดจำชื่อบรรพบุรุษสืบสายสกุล โดยมีความเชื่อว่า ถ้าจดจำชื่อบรรพบุรุษได้เมื่อตายจากโลกนี้ไปสู่อีกโลกหนึ่งสามารถกลับไปตามหาสายบรรพบุรุษของตนได้ (ทำการสัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2558

ภาพที่ 23 สัมภาษณ์คุณวงษ์ชัย คณาวรรรัตน์ ผู้นำอาข่าในหมู่บ้านแสนใจ

(ภาพถ่ายโดย ลลิตา กล้าหาญ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2558)

ภาพที่ 24 บริบทของการสัมภาษณ์บอกเล่าเรื่องราว การนับสืบสกุลของชนเผ่าอาข่า
(ภาพถ่ายโดย ลลิตา กล้าหาญ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2558)

ท่านที่ 2 ที่ได้ทำการสัมภาษณ์ คือ นาย กฤติพงศ์ จูเปา นักวิชาการสมาคมอาข่าได้บอกเล่าเกี่ยวกับมิติชาติพันธุ์อาข่าในด้านต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในมุมมองการนำเอกลักษณ์ของชนเผ่าอาข่าไปใช้ในทางที่ถูกต้อง และนำไปต่อยอดภูมิปัญญาอาข่าได้อย่างชาญฉลาด เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ ในการศึกษางานวิจัย ทำการสัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 29 พฤศจิกายน 2558

ภาพที่ 25 แสดงการสัมภาษณ์ คุณกฤติพงศ์ จูเปา บอกเล่าเรื่องราวมิติต่างๆของชาติพันธุ์อาข่า
(ภาพถ่ายโดย ลลิตา กล้าหาญ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2558)

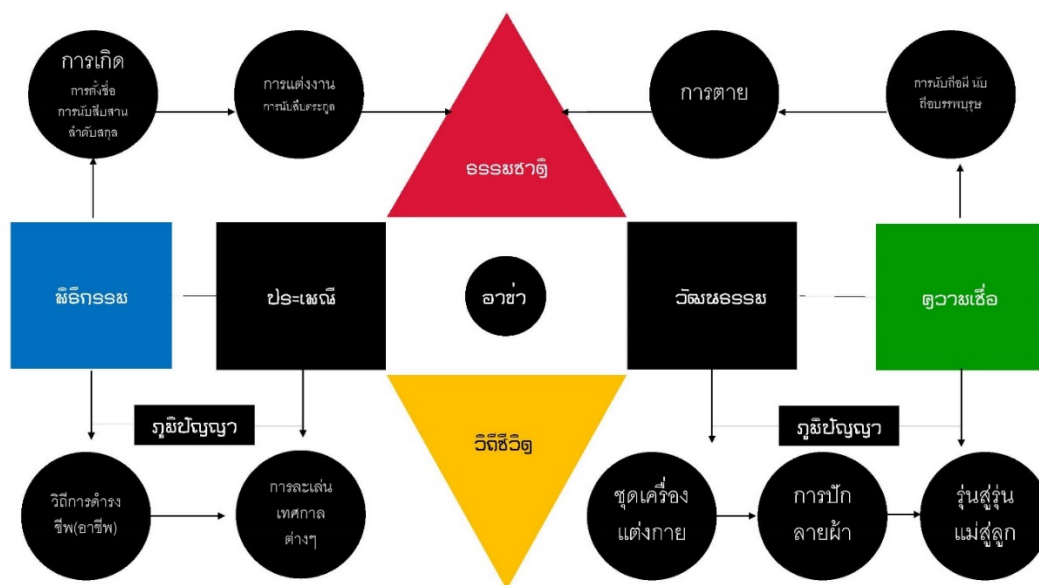
ท่านที่ 3 ที่ได้ทำการสัมภาษณ์ คือ คุณไกรสิทธิ์ สิทธิโชค ผู้อำนวยการสมาคมอาช่า ได้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชนเผ่าอาช่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในมุมมองการการเปลี่ยนแปลงของ ยุคสมัยทำให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนชนเผ่าอาช่าถูกลดบทบาทโดยคนอาช่ายุคปัจจุบัน คนอาช่ามี แนวโน้มในการมองเห็นคุณค่าทางชาติพันธุ์ตัวเองน้อยลง และยังเล่าบอกเรื่องราวภูมิปัญญาของชน เผ่าอาช่าแบบดั้งเดิมและภูมิปัญญาที่นำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีขายในพื้นที่ของชนเผ่าอาช่าแก่นักท่องเที่ยว หลักๆ จะเป็นงานหัตถกรรมของผู้หญิงชนเผ่าอาช่าที่เกิดจากภูมิปัญญา คนอาช่า คือการ ปักผ้า ซึ่งนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายสร้างรายได้แก่คนในชุมชนได้ ทำการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2558

ภาพที่ 26 แสดงการสัมภาษณ์ คุณไกรสิทธิ์ สิทธิโชค ผู้อำนวยการสมาคมอาช่า บอกเล่าเรื่องราว ความเป็นอาช่าในปัจจุบัน

(ภาพถ่ายโดย ลลิตา กล้าหาญ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2558)

ผลสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลในด้านต่างๆของอาช่า ในพื้นที่ จังหวัดเชียงราย ในหลายๆด้าน จึงทำให้ผู้วิจัย ได้สรุปเป็นภาพออกมาเพื่อให้ทำความเข้าใจ ชนเผ่าอาช่าในบริบทต่างๆได้ง่ายขึ้นผ่านภาพกรอบแนวความคิดของชนเผ่าอาช่า ดังภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 27 แสดงกรอบแนวคิด ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลอาช่า
(จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลอาช่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด หลังจากได้ลงพื้นที่จริง จาก กลุ่มตัวแทนคนอาช่า จำนวน 30 คน เพื่อทราบความต้องการด้านเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงความเป็นชาติพันธุ์อาช่าได้ชัดเจน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 30 คน ในเรื่องเพศ สิ่งที่บ่งบอกความเป็นอาช่าในส่วนต่าง ๆ

ตารางที่ 1 ผลแสดงข้อมูลประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

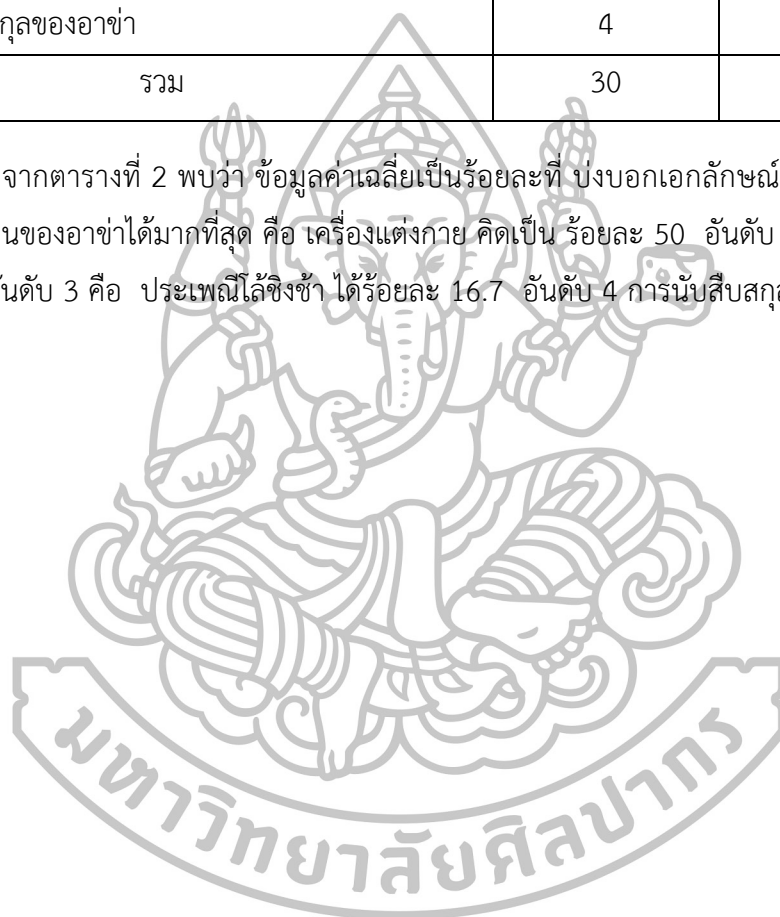
1. ประชากร	จำนวน (30)	ร้อยละ
1. ชาย	10	33
2. หญิง	20	67

จากตารางที่ 1 พบว่าส่วนใหญ่ผู้ที่สนใจข้อมูลเกี่ยวกับความชนเผ่าของตนเอง จะเป็นผู้หญิง คิดเป็นร้อยละ 67 ลงลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 33

ตารางที่ 2 ผลแสดงสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอก ตัวตนของชนเผ่าอาข่า

สิ่งบ่งบอกเอกลักษณ์ชนเผ่าอาข่า ได้มากที่สุด	จำนวน	ร้อยละ
1.เครื่องแต่งกาย	15	50
2. ภาษา	6	20
3.ประเพณี (โล้ชิงช้า)	5	16.7
4.การนับสืบสกุลของอาข่า	4	13.3
รวม	30	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละที่ บ่งบอกเอกลักษณ์ความเป็นอาข่า ความเป็นตัวตนของอาข่าได้มากที่สุด คือ เครื่องแต่งกาย คิดเป็น ร้อยละ 50 อันดับ 2 คือ ภาษา ได้ ร้อยละ 20 อันดับ 3 คือ ประเพณีโล้ชิงช้า ได้ร้อยละ 16.7 อันดับ 4 การนับสืบสกุลของ อาข่า ได้ ร้อยละ 13.3

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นในองค์ประกอบหลักที่บ่งบอกความเป็นอาข่า

องค์ประกอบหลักที่บ่งบอก ความเป็นอาข่า	ส่วนประกอบ หลัก	ลำดับความคิดเห็น
1. เครื่องแต่งกาย	หมวก เครื่องเงิน ลายปัก เครื่องประดับ	เครื่องแต่งกายมีลักษณะที่โดดเด่น บ่งบอกความเป็นอาข่า ได้มากที่สุด ลักษณะเด่น มีทั้ง ลวดลายสีเงินของลายปักผ้า และลักษณะรูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์ ของหมวก แบ่งลักษณะต่างกันตามแต่ละกลุ่ม เครื่องแต่งกายอาข่าชุดประจำชนเผ่า มีความสวยงาม และมีความหมายกับคนอาข่าทั้งด้านจิตใจและบ่งบอกความเป็นอาข่าได้ดีที่สุดในด้านรูปธรรม และเป็นการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีของชาวอาข่า
2. ภาษา	วรรณยุกต์ในการออกเสียง เสียงสูง คือ เสียง R เสียงต่ำ คือ เสียง Q	ภาษาอาข่าเป็นภาษาที่ไม่มีอักษรใช้มาตั้งแต่แรก แต่มีเอกลักษณ์ตรงเสียงวรรณยุกต์ในการออกเสียง คือ เสียงสูง คือ เสียง R เสียงต่ำ คือ เสียง Q ตัวอย่าง Gaq แปลว่า รัก

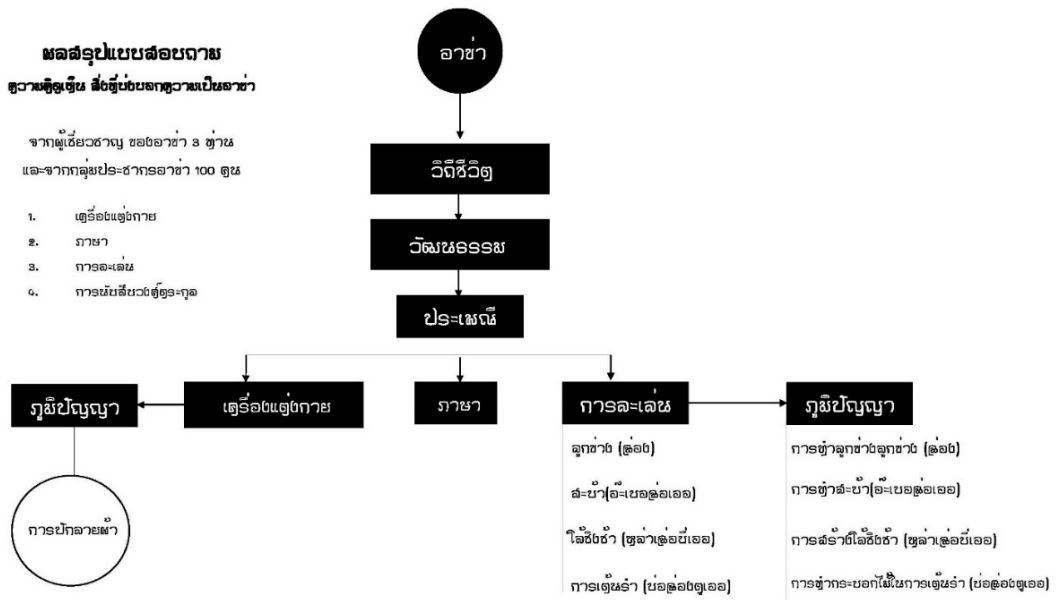
ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นในองค์ประกอบหลักที่บ่งบอกความเป็นอาข่า (ต่อ)

องค์ประกอบหลักที่บ่งบอกความเป็นอาข่า	ส่วนประกอบหลัก	ลำดับความคิดเห็น
1. ประเพณี (โล้ชิงช้า)	โล้ชิงช้า	ประเพณีโล้ชิงช้าของชาวอาข่า ถือเป็นพิธีกรรมที่มีคุณค่ามากด้วยภูมิปัญญาที่ใช้ในการส่งเสริมความรู้แล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันของอาข่าอีกมากมาย ประวัติความเป็นมาของประเพณีโล้ชิงช้าชิงช้า ถูกสร้างขึ้นจากการร่วมมือของคนในหมู่บ้านเพื่อสร้างไว้ผ่อนคลายหวังคลายทุกข์ออกจากข้าว ก่อนที่จะมีการลงแขกเกี่ยวข้าว ลักษณะ ของชิงช้า มีความสูง ประกอบด้วยไม้ 4 ต้น แล้วมี ที่คนในหมู่บ้านช่วยกันสร้างขึ้น
4. การนับสืบสกุลของอาข่า วิถีอาข่า วิถีแห่งบรรพบุรุษ KhonAkha Way of The Ancestors	การรำยชื่อบรรพบุรุษของอาข่า จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง ตัวอย่างการรำยชื่อบรรพบุรุษของอาข่า คือ “ ซุ่มมิโอ โอเถ่ เถ เถ่เลจุม จุมหม่อ แอ้ หม่อแอ้จา จาลี ลี ลีลี ลีฝูแบ ฝูแบ อู โหน่วหย่า โหน่วหย่าซ้อ ซ้อ อหม่อไอ้ว หม่อไอ้ว โจ้ว โจ้วถ่องฝ่อง” จากนี้ก็ต่อชื่อของแต่ละตระกูล	อาข่า นับสายสืบสกุลเพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ต่อไป เพื่อว่าลูกหลานจะได้รำลึกบูชาเขา เช่น บรรพชนคนหนึ่งในวันข้างหน้า ตามตำนานของอาข่า ธรณี (อึมมา) และท้องฟ้า (อึมกะ) นั้น เสกสรรค์ขึ้นมา โดยมหาอำนาจ อะโพวมิแอ้ (บางครั้งแปลออกมาว่า “พระเจ้าเป็นเจ้า”) จากอึมกะ สืบทอดเผ่าพันธุ์กันลงมา อีก 9 ชั่ว เทพ คือกาเน เนซ้อ ซ้อสือ สือโล โถมา ม่ายอ ยอเน เน้เบ และเบซุง พยางค์หลังชื่อบิดาจะกลายเป็นพยางค์หน้าของชื่อบุตร ดังนี้เรื่อยลงมาตามแบบแผนการตั้งชื่อของอาข่า ซึ่งยังทำกันอยู่จนทุกวันนี้ ตำนานนี้ ระบุว่า มนุษย์คนแรกเป็นบุตรของเบซุง ชื่อ ซุ่มมิโอ ซึ่งเป็นบิดาของมนุษยชาติ สืบสายกันลงมาอีก 13 ชั่ว โคตร

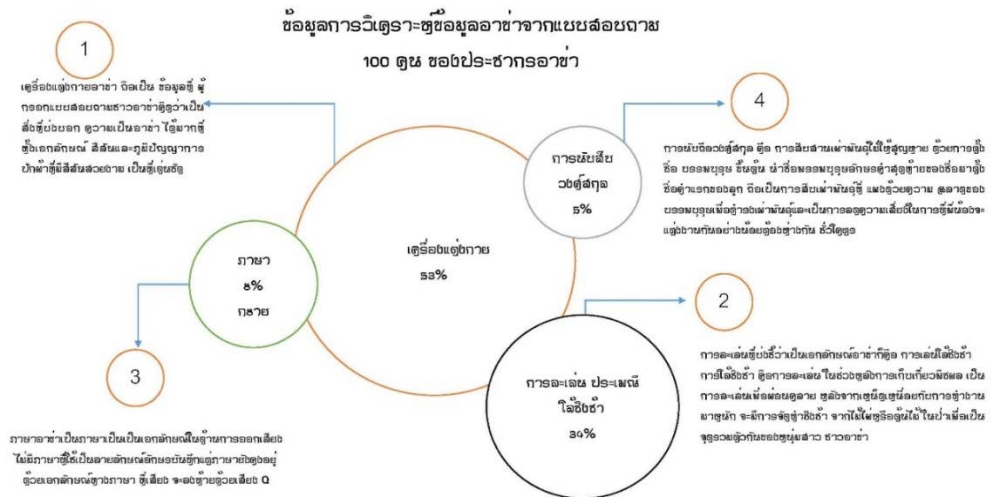
จากตารางที่ 3 พบว่า การแสดงองค์ประกอบและเอกลักษณ์ความเป็นชนเผ่าอาข่า สรุปได้ว่า ข้อที่ 1 ชุดเครื่องแต่งกายของชนเผ่าอาข่า ที่บ่งบอกความเป็นอาข่าได้มากที่สุดแล้ว ยังเป็นภูมิ

ปัญหาที่สืบ สาน กันมารุ่นต่อรุ่นกับก็คือการปักผ้าอาข่า ที่มีเอกลักษณ์และบ่งบอกความเป็นตัวตนของคนอาข่า มากที่สุด ลองลงมาอันดับ 2 คือ ภาษา ถึงอาข่าจะไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเองแต่ก็มีภาษา พูดที่เป็น เอกลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นอาข่าเช่นกัน อันดับ 3 คือ ประเพณี (ไล่ชิงช้า) เป็นประเพณีการเล่น ที่ชาวอาข่าได้จัดขึ้นก่อนจะเก็บเกี่ยวพืชผล ที่จัดขึ้นทุกปีสืบต่อกันมา ถือเป็นประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ ของชาวอาข่าเช่นกัน และอันดับที่ 4 .การนับสืบสกุลของอาข่า ถือเป็น ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในด้านจิตใจของคนอาข่า ที่ทำให้ชาวอาข่ารู้ที่มาของตนเอง ถือเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมและเป็นภูมิปัญญาที่ควรค่า การรักษาไว้ให้คงอยู่คู่ชาวอาข่า

ผลวิเคราะห์ เอกลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นอาข่าที่สุด คือ ชุดเครื่องแต่งกายของชนเผ่าอาข่า โดยนำ ผลสรุปที่ได้ มาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่แนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ได้

ภาพที่ 28 แสดงผลแบบสอบถาม ที่ได้จากการข้อมูลอาข่า (จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

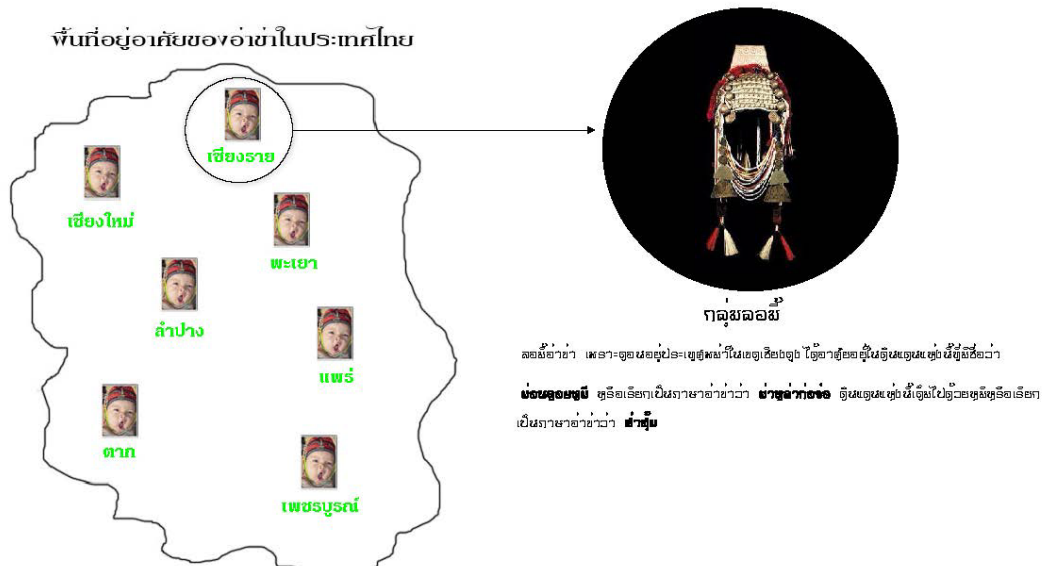
ภาพที่ 29 แสดงผลสรุป ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษา (จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

ผลวิเคราะห์ข้อมูล เครื่องแต่งกายชนเผ่าอาข่ากลุ่มลุ่มมี ที่ได้จากการทำแบบสอบถาม ความต้องการด้านเอกลักษณ์ที่สะท้อนถึงความเป็นชาติพันธุ์อาข่า จากข้อมูลเบื้องต้นจึงได้นำ เอกลักษณ์เครื่องแต่งกายอาข่ามาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อถอดอัตลักษณ์จุดเด่นนำมาออกแบบผลิตภัณฑ์ ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร

ภาพที่ 30 แสดงองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายของชนเผ่าอาข่า (จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

จากข้อมูลอาข่าเบื้องต้น อาข่าแบ่งได้เป็น 8 กลุ่ม เครื่องแต่งกายอาข่าจะมีความคล้ายคลึงกันลักษณะเด่นที่มีความแตกต่างกัน คือ หมวกของแต่ละกลุ่ม และจะมีลายปักผ้าที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัย จึงได้นำข้อมูลหมวกอาข่ากลุ่มล่อมี มาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางการออกแบบเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ออกแบบผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 31 แสดงพื้นที่จังหวัดที่มีอาข่าอาศัยอยู่ในประเทศไทย (จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

ชนเผ่าอาข่า มี 8 กลุ่ม (แยกตัวจากชนวก) เพราะแต่ละกลุ่มช่างกันชนวก

ภาพที่ 32 แสดงลักษณะหมวกของแต่ละกลุ่มของชนเผ่าอาข่า (จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะเด่นของหมวกชนเผ่าอาข่า กลุ่มล่อมี

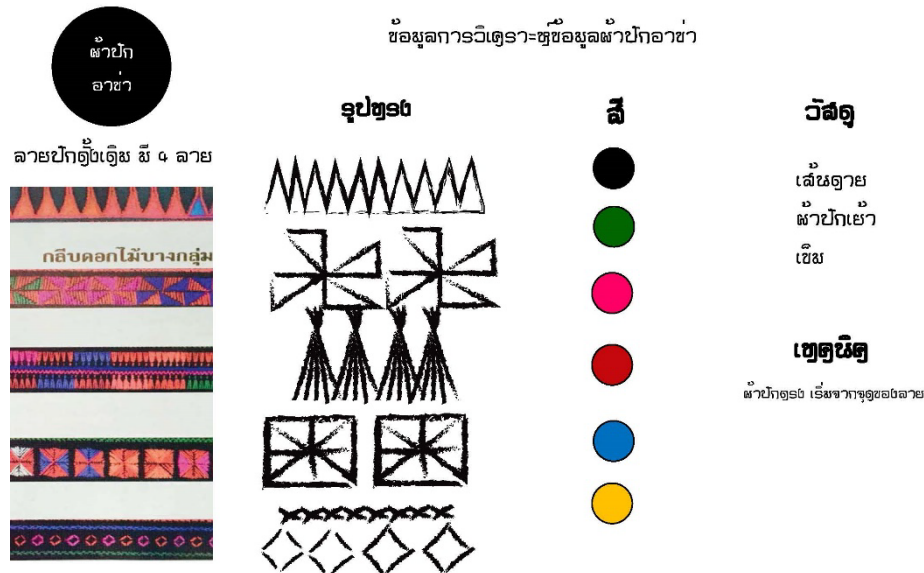
ภาพที่ 33 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของหมวกชนเผ่าอาข่า กลุ่มล่อมี

(จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

จากภาพที่เป็นข้อมูลการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของหมวกชนเผ่าอาข่า มีลักษณะเด่นที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบได้ดังนี้

1. รูปทรงของหมวก
2. สีของหมวก เช่น สีเงิน สีแดง
3. วัสดุของหมวก ลูกปัด เครื่องเงิน

วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะเด่นของลายผ้าปักชนเผ่าอาข่า กลุ่มล่อมี จากการศึกษาข้อมูลลายผ้าปักอาข่า จะมีลักษณะเป็นทรงเลขาคณิต สามเหลี่ยม สีเหลี่ยม เส้นตรงและจะมีสีที่โทนสีโดดเด่นที่ เกิดจากภูมิปัญญาผู้หญิงอาข่าที่สร้างสรรค์งานหัตถกรรมออกมาได้อย่างลงตัวและสวยงาม จึงเกิดเป็นเอกลักษณ์ชาวของชนเผ่าอาข่า

ภาพที่ 34 แสดงข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลลายผ้าปักอาษา
(จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

จากภาพที่ 33 แสดงลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลอาษา นำมาสรุปลักษณะเด่นที่สามารถนำไปใช้ในการออกแบบได้ดังนี้

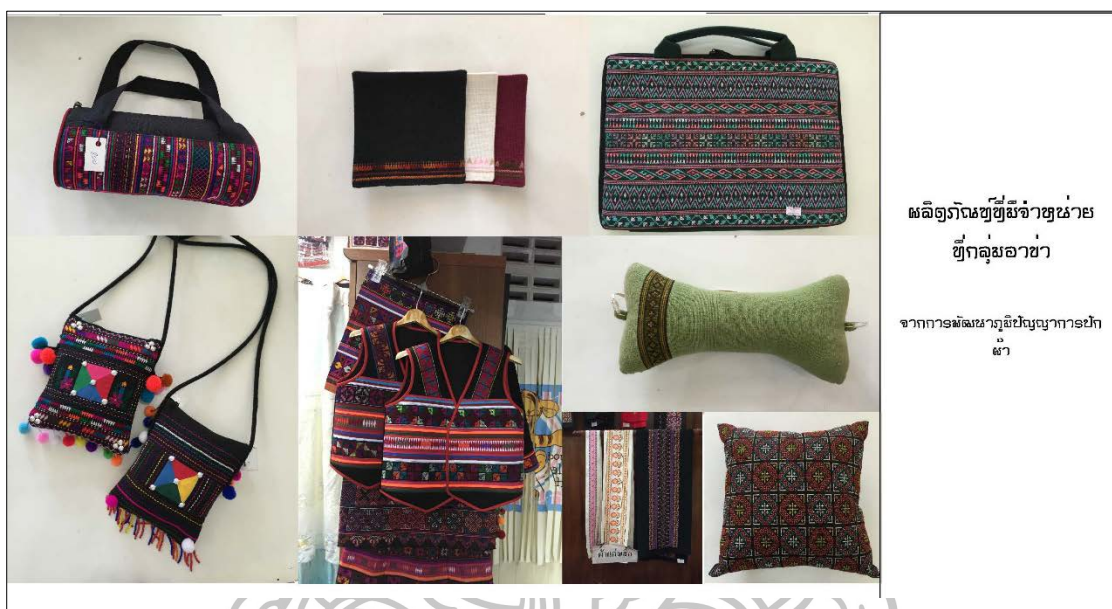
1. รูปทรง
2. สี
3. วัสดุ
4. เทคนิคการปักผ้า

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะโดยนำแนวคิดภูมิปัญญาอาชากลุ่มล่อมี

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลผลิตภัณฑ์

จากการลงพื้นที่สำรวจผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายในสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ที่เป็น ผลิตภัณฑ์ของชาวอาษา ได้ทำจำหน่ายเอง มีหลากหลายกลุ่มผลิตภัณฑ์ แบ่งเป็นกลุ่มที่เป็นผลิตภัณฑ์ดั้งเดิมของชนเผ่าอาษา และเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบสนองการใช้งานของกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาการปักลายผ้า แบ่งกลุ่มผลิตภัณฑ์ตามการใช้งาน ดังนี้

1. กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกาย
2. กลุ่มผลิตภัณฑ์ของตกแต่ง
3. กลุ่มผลิตภัณฑ์ของใช้ในบ้าน

ภาพที่ 35 แสดงผลิตภัณฑ์อ่าวชาวน้ำที่มีจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย
 (จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

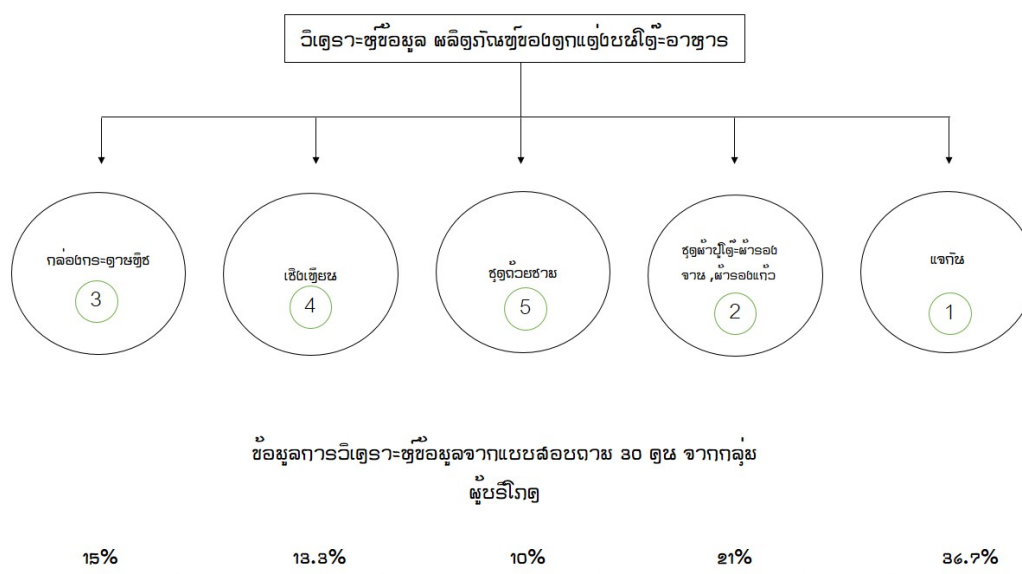
จากการศึกษาข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหารทำให้ผู้วิจัยต้องทำ
 แบบสอบถามเพื่อ หาความต้องการ เพื่อจัดหมวดหมู่ว่าผลิตภัณฑ์ชิ้นไหนจัดอยู่ในหมวดหมู่ของ
 ตกแต่งผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร

ตารางที่ 4 ผลแสดงข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหารของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 30 ท่าน

ลำดับ การจัดหมวดหมู่ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร	จำนวน	ร้อยละ
1. แจกกัน	11	36.7
2. กล่องกระดาษทิชชู	5	15
3. ชุดผ้าปูโต๊ะ ผ้ารองจาน ผ้ารองแก้ว	7	21
4. ชุดถ้วยชาม	3	10
5. เชิงเทียน	4	13.3

จากตารางที่ 4 พบว่า การให้ความสำคัญของผู้บริโภคในการตกแต่งบนโต๊ะอาหารสิ่งที่มีค่ามากที่สุด คือ แจกกัน คิดเป็นร้อยละ 36.7 อันดับ 2 คือ ชุดผ้าปูโต๊ะ ผ้ารองจาน ผ้ารองแก้ว ได้ร้อยละ 21 อันดับ 3 คือ กล่องกระดาษทิชชู ได้ร้อยละ 15 อันดับ 4 เชิงเทียน ได้ร้อยละ 13.3 และอันดับสุดท้ายคือ ชุดถ้วยชาม ได้ร้อยละ 10

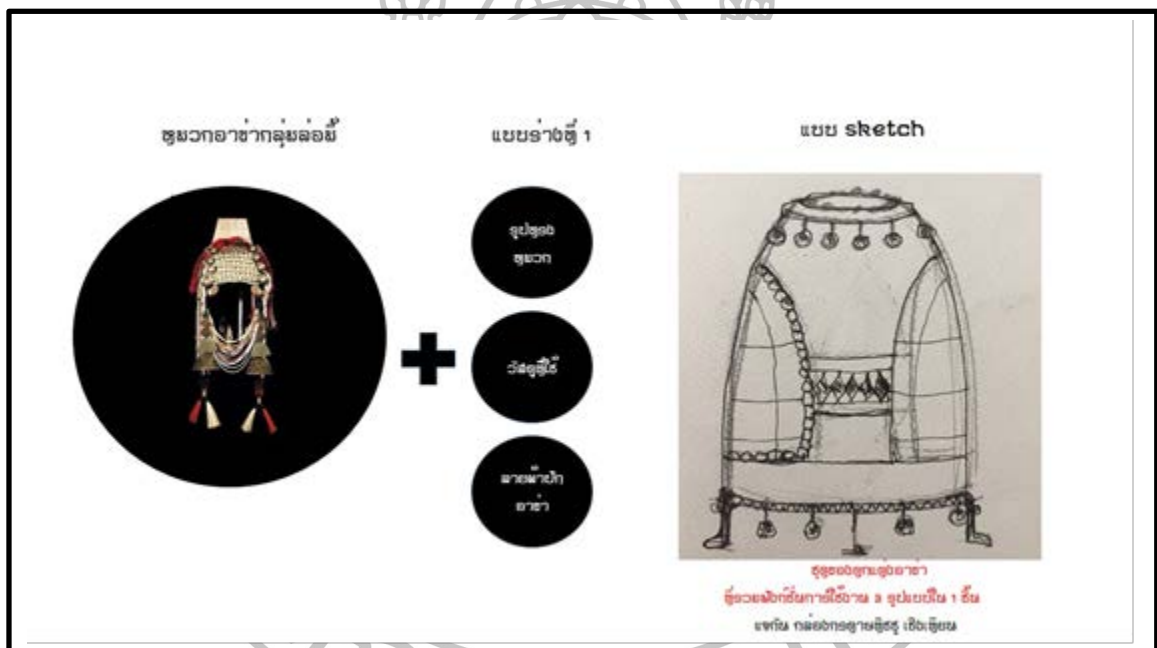
ภาพที่ 36 ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลผลิตภัณฑ์ของตกแต่งของตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากกลุ่มผู้บริโภค (จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

จากข้อมูลภาพที่แสดงการวิเคราะห์คุณสมบัติของวัสดุที่สามารถนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ คือวัสดุที่มีในท้องถิ่นและคนในท้องถิ่นสามารถนำมาผลิตขึ้นเองได้จริง

จากข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์มาทั้งหมด สู่แนวทางการออกแบบโดยผ่านแบบร่าง Sketch design และ แบบร่าง เพื่อสร้างต้นแบบ 3 แนวทางเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบและสร้างต้นแบบเพื่อให้กลุ่มผู้เป้าหมายได้ประเมินผลงานงานออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหารโดยได้แนวคิดจากอัตลักษณ์ภูมิปัญญาชนเผ่าอาข่า

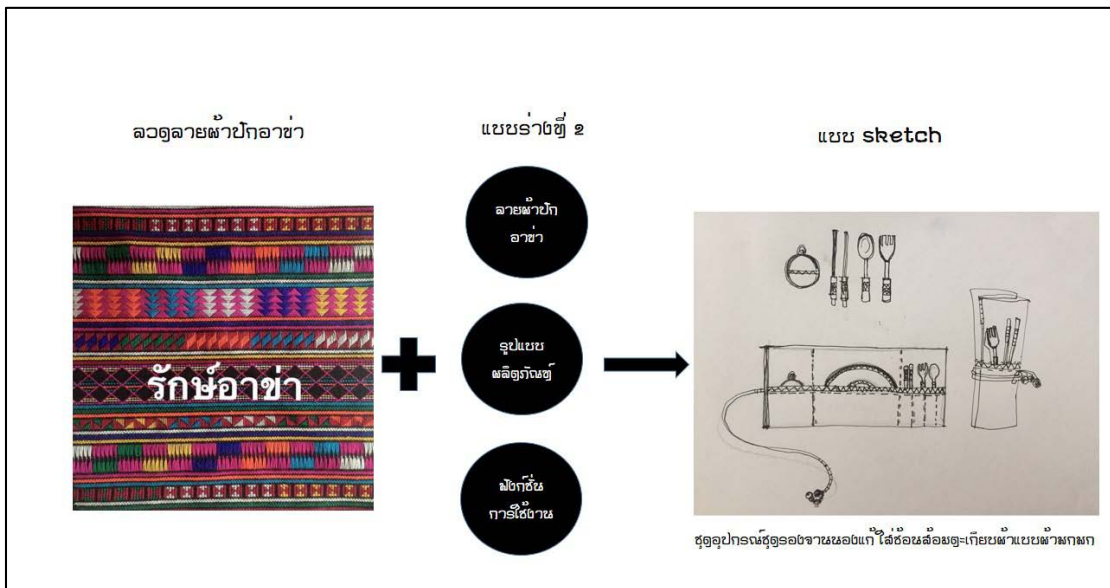
แบบร่าง SKETCH DESIGN แบบที่ 1

ภาพที่ 39 แสดงแบบร่าง SKETCH DESIGN แบบที่ 1

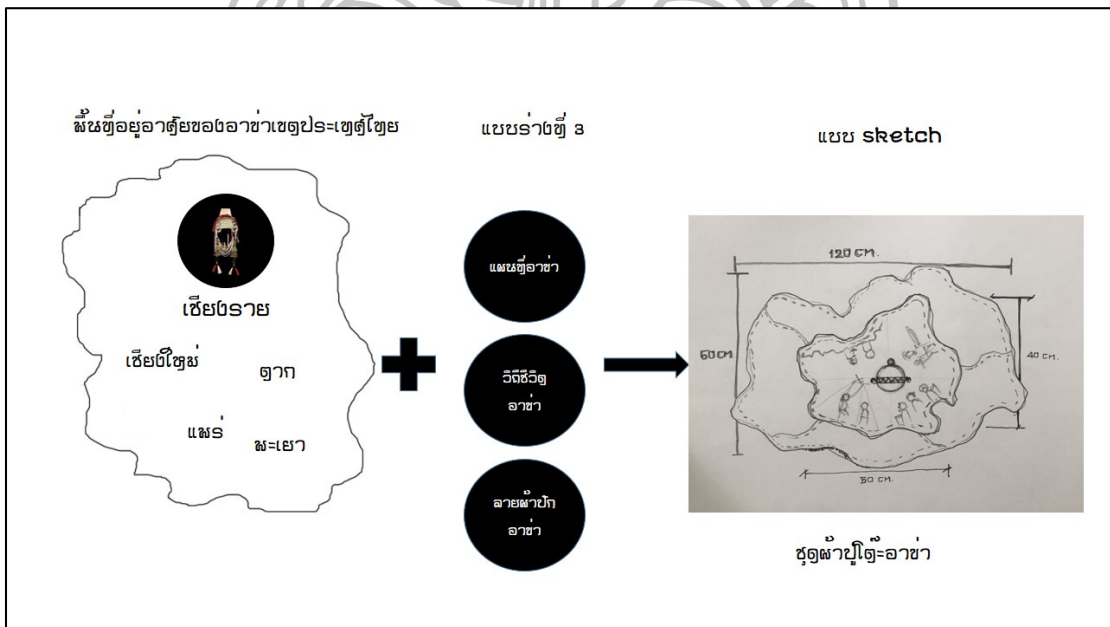
(จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

แบบร่าง SKETCH DESIGN แบบที่ 2

ภาพที่ 40 แสดงแบบร่าง SKETCH DESIGN แบบที่ 2 (จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

แบบร่าง SKETCH DESIGN แบบที่ 3

ภาพที่ 41 แสดงแบบร่าง SKETCH DESIGN แบบที่ 3 (จัดทำโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

ต้นแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ชุดที่ 1

ภาพที่ 42 ชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร จากภูมิปัญญาชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมีแบบที่ 1
(ถ่ายภาพและออกแบบโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

ต้นแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร แบบชุดที่ 2

ภาพที่ 43 ชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร จากภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล่อมี
(ถ่ายภาพและออกแบบโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

ต้นแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ชุดที่ 3

ภาพที่ 44 ชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร จากภูมิปัญญาชนอาข่ากลุ่มล่อมี
(ถ่ายภาพและออกแบบโดย ดวงมณี สูงสันเขต)

ขั้นตอนที่ 3 ข้อมูลการวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ของ
ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากแนวคิดภูมิปัญญาชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ผลความพึงพอใจผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากภูมิปัญญาอาข่า
กลุ่มล่อมี แบบที่ 1

รายการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร (แบบที่ 1)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารแสดงความเป็น เอกลักษณ์ของอาข่าได้ชัดเจน	4.5	0.6	มาก
2. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารมีขนาดและสัดส่วน ที่เหมาะสมสำหรับการใช้งาน	4.3	0.7	มาก
3. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามลงตัวเหมาะสมกับการใช้งาน	4.5	0.6	มาก
4. รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีโอกาสทางการตลาด	4.2	0.6	มาก
5. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารสามารถผลิตในรูปแบบ หัตถกรรมหรืออุตสาหกรรมได้	4.0	0.7	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.3	0.6	มาก

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านระดับความพึงพอใจที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล่อมี แบบที่ 1 ของกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย 30 คน พบว่า ข้อ 1 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.5 ค่า S.D. เท่ากับ 0.6 อยู่ในระดับ มาก ข้อ 2 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.3 ค่า S.D. เท่ากับ 0.7 อยู่ในระดับ มาก ข้อ 3 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.5 และค่า S.D. เท่ากับ 0.6 อยู่ในระดับ มาก ข้อ 4 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.2 ค่า S.D. เท่ากับ 0.6 อยู่ในระดับ มาก และข้อ 5 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.0 ค่า S.D. เท่ากับ 0.7 อยู่ในระดับ มาก สรุปผลความพึงพอใจค่าเฉลี่ยทั้งหมด 5 ข้อ อยู่ที่ 4.3 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.6 อยู่ในระดับความพอใจ ที่ มาก

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากภูมิปัญญาอาหาร
กลุ่มล่อมี แบบที่ 2

รายการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร (แบบที่ 2)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารแสดงความเป็นเอกลักษณ์ ของอาข่าได้ชัดเจน	4.0	0.6	มาก
2. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารมีขนาดและสัดส่วนที่ เหมาะสมสำหรับการใช้งาน	4.2	0.7	มาก
3. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามลงตัวเหมาะสมกับการใช้งาน	4.3	0.7	มาก
4. รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีโอกาสทางการตลาด	4.1	0.6	มาก
5. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารสามารถผลิตในรูปแบบ หัตถกรรมหรืออุตสาหกรรมได้	4.1	0.7	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.1	0.7	มาก

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านระดับความพึงพอใจที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากภูมิปัญญาอาหารกลุ่มล่อมี แบบที่ 2 ของกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย 30 คน พบว่า ข้อ 1 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.0 ค่า S.D. เท่ากับ 0.6 อยู่ในระดับ มาก ข้อ 2 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.2 ค่า S.D. เท่ากับ 0.7 อยู่ในระดับ มาก ข้อ 3 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.3 และค่า S.D. เท่ากับ 0.7 อยู่ในระดับ มาก ข้อ 4 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.1 ค่า S.D. เท่ากับ 0.6 อยู่ในระดับ มาก และข้อ 5 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.1 ค่า S.D. เท่ากับ 0.7 อยู่ในระดับ มาก สรุปผลความพึงพอใจค่าเฉลี่ยทั้งหมด 5 ข้อ อยู่ที่ 4.1 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.7 อยู่ในระดับความพอใจ ที่ มาก

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากภูมิปัญญาอาข่า กลุ่มล่อมี แบบที่ 3

รายการประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร (แบบที่ 3)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารแสดงความเป็นเอกลักษณ์ ของอาข่าได้ชัดเจน	4.3	0.5	มาก
2. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารมีขนาดและสัดส่วนที่ เหมาะสมสำหรับการใช้งาน	4.2	0.7	มาก
3. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามลงตัวเหมาะสมกับการใช้งาน	4.4	0.6	มาก
4. รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีโอกาสทางการตลาด	4.0	0.6	มาก
5. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารสามารถผลิตในรูปแบบ หัตถกรรมหรืออุตสาหกรรมได้	4.2	0.7	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	4.2	0.6	มาก

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านระดับความพึงพอใจที่มีต่อ ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล่อมี แบบที่ 2 ของกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย 30 คน พบว่า ข้อ 1 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.3 ค่า S.D. เท่ากับ 0.5 อยู่ในระดับ มาก ข้อ 2 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.2 ค่า S.D. เท่ากับ 0.7 อยู่ในระดับ มาก ข้อ 3 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.4 และค่า S.D. เท่ากับ 0.6 อยู่ในระดับ มาก ข้อ 4 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.0 ค่า S.D. เท่ากับ 0.6 อยู่ในระดับ มาก และข้อ 5 ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.2 ค่า S.D. เท่ากับ 0.7 อยู่ในระดับ มาก สรุปผลความพึงพอใจค่าเฉลี่ยทั้งหมด 5 ข้อ อยู่ที่ 4.2 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.6 อยู่ในระดับความพอใจ ที่ มาก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ มีความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นทางภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่า โดยนำเทคนิคกระบวนการทางภูมิปัญญาการปักผ้ามาเป็นแนวทางเพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่ง บนโต๊ะอาหาร ให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปผลไปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาลักษณะเฉพาะถิ่นทางภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี จากการวิจัยที่ได้ศึกษาได้ข้อสรุปว่า ภูมิปัญญาอาข่าที่บ่งบอกความเป็นชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมีมากที่สุด คือ การปักลายผ้า ที่มีการสืบทอดกันต่อมากตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และลายปักที่เป็นเอกลักษณ์ประจำกลุ่มล่อมี คือ ลายแฉะแฉะ (ภาษาอาข่า) หรือ แฉะแฉะครึ่งเดียว ซึ่งพบเห็นลวดลายประจำกลุ่มนี้ได้จากชุดเครื่องแต่งกายชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี ที่มีความสวยงามและประณีต เครื่องแต่งกายชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี ยังมีที่มี “หมวก” จุดเด่นของหมวก คือ โลหะสีเงิน และเครื่องประดับบนศีรษะทั้งที่เป็นผ้าคลุมปักสีลวดลายสดใส และเครื่องเงิน หรือโลหะที่ประดับประกอบในรูปแบบต่างๆ ที่บ่งบอกความเป็นอาข่ากลุ่มล่อมี โดยหมวกอาข่าแต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกันมีลักษณะที่เกิดจากภูมิปัญญาที่ควรอนุรักษ์

สรุปการออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารโดยนำลักษณะเฉพาะถิ่นทางความภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี มาพัฒนาเพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ จากการวิจัยที่ได้ศึกษาได้ข้อสรุปว่า ชุดอุปกรณ์ของตกแต่งที่ได้จากการทำแบบสอบถามความต้องการผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์ที่นำมาออกแบบคือ 1. แจกกัน 2. ชุดผลิตภัณฑ์ผ้าปูโต๊ะ, ผ้ารองจาน, ผ้ารองแก้ว 3. กล่องกระดาศทิชชู และ 4. เชิงเทียน กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่อยู่เป็นชุดและมีหลายการใช้งานคือ ต้นแบบ ที่ 1 ประกอบด้วย แจกกัน กล่องกระดาศทิชชู และ เชิงเทียน ซึ่งทั้ง 3 การใช้งานนี้อยู่ใน 1 ชุดโดยได้แนวคิดจาก รูปทรงหมวกชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี โดยนำอัตลักษณ์และภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล่อมีมาใช้ในการออกแบบ ต้นแบบ ที่ 2 คือ ชุดผ้ารองจาน ผ้ารองแก้ว ชุดเก็บ ซ้อน ส้อม ตะเกียบ เป็นชุดผ้าแบบพกพา ที่สามารถนำไปใช้งานได้

ทุกที่ สะดวกแก่การใช้งานเมื่อพกพา โดยได้แนวคิดมาจาก วิถีชีวิตชาวอาข่าที่ พกพาอาหารอุปกรณ์ ต่างๆ ออกไปทำไร่ทำสวน และนำเอาลวดลายอาข่ากลุ่มล่อมีมาสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ ต้นแบบที่ 3 คือ ชุดผ้าปูโต๊ะและผ้ารองจาน โดยได้แนวคิดจาก เขตพื้นที่ที่อยู่อาศัยของชาวอาข่ากลุ่ม ล่อมี โดยสีออกมาในรูปแบบแผนที่ชนเผ่าอาข่า ที่สะท้อนวิถีการดำเนินชีวิตของคนอาข่าผ่านการปัก ลวดลายอาข่าที่เกิดจากภูมิปัญญาและลวดลายเฉพาะกลุ่มเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์

สรุปการประเมินความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จากกลุ่มนักท่องเที่ยวในจังหวัด เชียงราย จากการวิจัยที่ได้ศึกษาได้ข้อสรุป ว่า ต้นแบบ ทั้ง 3 แบบ ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร จากแนวคิดเฉพาะถิ่นทางภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี ผลสรุปแบบทั้ง 3 อยู่ในระดับ ความพอใจมาก

ต้นแบบที่ 1 สรุปผลความพึงพอใจค่าเฉลี่ยทั้งหมด 5 ข้อ อยู่ที่ 4.3 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.6 อยู่ในระดับ ความพอใจ ที่ มาก

ต้นแบบที่ 2 สรุปผลความพึงพอใจค่าเฉลี่ยทั้งหมด 5 ข้อ อยู่ที่ 4.1 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.7 อยู่ในระดับ ความพอใจ ที่ มาก

ต้นแบบที่ 3 สรุปผลความพึงพอใจค่าเฉลี่ยทั้งหมด 5 ข้อ อยู่ที่ 4.1 ค่า S.D. อยู่ที่ 0.7 อยู่ในระดับ ความพอใจ ที่ มาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลเชิงลึกของชนเผ่าอาข่ากลุ่มล่อมี เพื่อนำภูมิปัญญาเฉพาะถิ่นมา สร้างอัตลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ด้วยการนำเอกลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นชนเผ่า อาข่ามาก ที่สุดคือ การแต่งกาย และภูมิปัญญาการปักผ้าและลวดลายผ้าประจำกลุ่มล่อมี ผสมผสาน กับเรื่องราววิถีชีวิตที่สะท้อนภาพความเป็นชนเผ่าอาข่า ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ของ ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร ด้วยสิ่งที่มีอยู่แล้วมาพัฒนาแล้วต่อยอดให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน จนเกิด เป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบที่แปลกใหม่และเหมาะสมกับการใช้งานในรูปแบบงานผ้าปักลายอาข่ากลุ่ม ล่อมี โดยได้ผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะ ทั้งหมด จำนวน 3 ชุด และสามารถนำ ผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 ชุดมารวมเป็นชุดใหญ่ได้ ด้วยหลักการใช้งานที่สอดคล้องกัน

การอภิปราย

จากการวิจัยเรื่องนี้พบว่า ผลการศึกษาเรื่องนี้มี ความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ด้านข้อมูลอาชีพและภูมิปัญญา ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พนารณ ศรีมูล** ที่ศึกษา ภูมิปัญญาของชาวอาข่าในด้านการปลูกสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัยผ่านการศึกษางานสถาปัตยกรรม เป็นการศึกษาภูมิปัญญาเพื่อเป็นการต่อยอดภูมิปัญญากับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ของโลกปัจจุบัน แต่เพื่อธำรงรักษาไว้ซึ่ง คุณค่าทางภูมิปัญญาท้องถิ่น จนถึงการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและ การต่อยอดองค์ความรู้สืบไป

ด้านภูมิปัญญาการปักผ้าอาข่า ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เกศินี ศรีรัตน์ (2554)** พบว่า ปัจจุบันชาวเขาส่วนใหญ่ยังคงสวมใส่ชุดประจำเผ่าในชีวิตประจำวันกันอยู่ สำหรับกระบวนการการผลิตได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากทางโครงการหลวงได้เข้ามาส่งเสริมให้ชาวเขาได้ทอผ้าสีนผ้าประเภทผ้าเพื่อจำหน่ายในช่วงเทศกาลสร้างรายได้เสริม และเมื่อนักท่องเที่ยวได้เห็นสินค้าจากงานผ้าที่มีสีสันสวยงามเป็นธรรมชาติดูเรียบง่ายทำให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ขายดี จนผู้หญิงชาวเขาบางคนเปลี่ยนมาเป็นอาชีพหลัก เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

ด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภัครพันธ์ เสริมสวัสดิ์ศรี (2557)** พบว่า จังหวัดเชียงรายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีความน่าสนใจทุกด้าน ด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอันงดงาม ประกอบด้วยภูมิอากาศที่เย็นสบายตลอดทั้งปี จึงเป็นแรงดึงดูดใจผู้คนจากทั่วสารทิศให้เดินทางขึ้นมาท่องเที่ยว และยังเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตยังคงซึ่งเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาวไทยภูเขา ที่ดำเนินชีวิตแบบสังคมเกษตรกรรมสอดคล้องกับธรรมชาติมาเนิ่นนาน ด้วยสภาพแวดล้อมประกอบกับบรรยากาศทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ภูมิปัญญาของชนเผ่าอาข่า คุณค่าทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา สามารถนำมาต่อยอด เพื่อนำพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆได้
2. สามารถออกแบบให้สามารถใช้งานได้เป็นชุด สร้างความหลากหลายและแปลกใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์

รายการอ้างอิง

- เกศินี ศรีรัตน์. (2554). ผ้าก๊อผ้าวิเศษในโครงการหลวงอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ขจัดภัย บรุชพัฒน์. (2528). **ชาวเขา**. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา. เข้าถึงเมื่อ 29 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก www.hilltribe.org.
- ทรงศักดิ์ ปรารังค์วัฒนากุล และแพทรีเซีย ซีสมแมน แน่นหนา. (2533). **ผ้าล้านนา ยวน ลื้อ ลาว**. เชียงใหม่: โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เทพฤทธิ์ ไชยจันทร์. (2556). “ศิลปวัฒนธรรมบ้านเชียงในบ้านเชียงในงานออกแบบผลิตภัณฑ์จักสาน ประเภทของตกแต่งบ้าน”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นายวิชัย งามเลิศ. (2553). **ผ้าปูโต๊ะ และผ้าที่ใช้บนโต๊ะอาหาร**. เข้าถึงเมื่อ 29 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://contentcenter.prd.go.th>
- ปนัดดา บุญยสาระนัย. (2547). **ชนเผ่าอาข่า: ภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างให้สกรปรก ล้าหลังแต่ดึงดูดใจ วารสารอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ**.
- ประสิทธิ์ ลีปรีชา, ยรรยง ตระการธำรง และวิสุทธ์ เหล็กสมบูรณ์. (2549). “หลากหลายชีวิตจาก **ขุนเขาสู่เมือง**” เอกสารวิชาการชาติพันธุ์ ศึกษาและการพัฒนาชุมชนทางสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พชร นิลมณี. (2557). “โครงการออกแบบที่เก็บของเอนกประสงค์สำหรับวิถีชีวิตคนเมือง (Design study of the multipurpose storage for the urbanism)”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พนาภรณ์ ศรีมูล (2555). **พลวัตทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า : กรณีศึกษาบ้านเหมื่อนแร่ ตำบลแม่คะ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรเทพ เลิศเทวศิริ. (2545). **Design Education 2: รวมบทความและรายงานการวิจัย ศาสตร์แห่งการออกแบบ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2547). **การออกแบบและมิติทางวัฒนธรรม Design Education 2: รวมบทความวิชาการและบทความและบทความวิจัยทางการออกแบบ**. กรุงเทพฯ: แอดทีฟ พรินท์.

- ภัครพันธ์ เสริมสวัสดิ์ศรี. (2557). การพัฒนาการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชาว
 อาข่า กรณีศึกษา หมู่บ้านอาข่าปากกล้วย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย.
 วิทยากรวิจัยและวิทยากรปัญญา ปีที่ 12 ฉบับที่ 1, เมษายน-กันยายน 2557.
- มนตรี ยอดบางเตย. (2538). **ออกแบบผลิตภัณฑ์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- มูลนิธิกระเจกเงา. **โครงการพิพิธภัณฑ์ชนเผ่าออนไลน์: อาข่า**.
- วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). **หลักการและการออกแบบแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์**.
 กรุงเทพฯ: ไอดีไซน์พับลิชชิง.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2539). **ศิลปศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศิริวรรณ สุขพานิช. (2528). **ชาวเขาเผ่าอาข่า (อีโก้)**. กรุงเทพฯ.
- ออส่วน. (2543). **นี่ไง: การออกแบบผลิตภัณฑ์ เวอร์ชัน 2**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างของคนอาช้ำ ที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของคนเผ่าอาช้ำ
 สารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาชนเผ่าอาช้ำ สู่การออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร
 การศึกษาคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความเป็นอาช้ำ ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของคนเผ่าอาช้ำ
2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคนอาช้ำ 2) แบบสอบถามเอกลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นอาช้ำ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ของตกแต่ง บนโต๊ะอาหาร
3. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการศึกษาวิจัยเท่านั้น การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีการกระทบต่อท่านแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ในการกระบวนการทำงานของนักศึกษาภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อไปสู่ออกแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง( )ที่ตรงกับสภาพเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ( ) หญิง ( ) ชาย
2. อายุ ( ) น้อยกว่า 20 ปี ( ) 20 – 30 ปี ( ) 31 – 40 ปี ( ) มากกว่า 40 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี ( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก
4. อาชีพ ( ) รับราชการ/รัฐสาหกิจ ( ) พนักงานมหาวิทยาลัย ( ) พนักงานบริษัท
 ( ) ลูกจ้างประจำ ( ) ลูกจ้างชั่วคราว ( ) นักเรียน/นักศึกษา
 ( ) ค้าขาย/อาชีพอิสระ ( ) รับจ้าง ( ) เกษตรกร/ประมง
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน ( ) น้อยกว่า 10,000 บาท ( ) 10,000 – 15,000 บาท
 ( ) 15,001 – 20,000 บาท ( ) มากกว่า 20,000 บาท

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความความความเป็นอาช้ำ ที่บ่งบอกตัวตนของชนเผ่าอาช้ำ

คำชี้แจง โปรดเขียนบรรยายลงในช่องว่างตามความรู้สึกเพื่อแสดงความคิดเห็นท่านว่า อะไร ที่บ่งบอกความ เป็นอาช้ำ ได้ มากที่สุด

ความคิดเห็น

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มผู้บริโภค สินค้าเกี่ยวกับของชุดตกแต่งบนโต๊ะอาหาร
สารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาชนเผ่าอาข่า สู่การออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร
การศึกษาคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาระดับความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร
2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามความต้องการที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาชุดผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร
3. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการศึกษาวิจัยเท่านั้น การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีการทบทวนต่อท่านแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ในการกระบวนการทำงานของนักศึกษาภาควิชาออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อไปสู่ออกแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง( ) ที่ตรงกับสภาพเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ( ) หญิง ( ) ชาย
2. อายุ ( ) น้อยกว่า 20 ปี ( ) 20 – 30 ปี ( ) 31 – 40 ปี ( ) มากกว่า 40 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี ( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก
4. อาชีพ ( ) รับราชการ/รัฐสาหกิจ ( ) พนักงานมหาวิทยาลัย ( ) พนักงานบริษัท
( ) ลูกจ้างประจำ ( ) ลูกจ้างชั่วคราว ( ) นักเรียน/นักศึกษา
( ) ค้าขาย/อาชีพอิสระ ( ) รับจ้าง ( ) เกษตรกร/ประมง
5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน ( ) น้อยกว่า 10,000 บาท ( ) 10,000 – 15,000 บาท
( ) 15,001 – 20,000 บาท ( ) มากกว่า 20,000 บาท

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความความต้องการของผู้บริโภคที่มีต่อชุดผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับตามความรู้สึก/ความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ผลิตภัณฑ์อะไรบ้าง ที่คิดว่าเป็นผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
<u>ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์</u> 1. แจกัน 					

2. กล่องกระดาษทิชชู

3. ชุดผ้าปูโต๊ะ ผ้ารองจาน ผ้ารองแก้ว

4. ชุดถ้วยชามบนโต๊ะอาหาร

5. เชิงเทียน, โคมไฟ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อประเมินการออกแบบของตกแต่งบนโต๊ะอาหารที่บ่งบอกความเป็นอาชา โดยผู้เชี่ยวชาญ
ชื่อโครงการวิจัย การศึกษาชนเผ่าอาชาเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ชุด ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร กรณีศึกษากลุ่มล่อมี
ในจังหวัดเชียงราย

โดย นางสาวดวงมณี สูงสันเขต นักศึกษาศาสาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ ระดับปริญญาโทบัณฑิต
คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัตถุประสงค์

แบบประเมินครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาอัตลักษณ์ภูมิปัญญาความเป็นของชนเผ่าอาชา เพื่อนำมา
ออกแบบของตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากแนวความคิดเรื่องวิถีชีวิตชนเผ่าอาชาที่บ่งบอกตัวตนของชนเผ่าอาชา โดยภูมิ
ปัญญาของชนเผ่าอาชาดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคนิคอุตสาหกรรม เพื่อออกแบบของตกแต่งบนโต๊ะอาหารเพื่อ
เป็นทางเลือกใหม่ให้แก่ผู้บริโภค และส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ.....นามสกุล.....
อาชีพ/ตำแหน่ง.....ประสบการณ์ (นักออกแบบ/นักวิชาการ/ การตลาด).....ปี

ตอนที่ 2 ประเมินคุณค่าของผลงานออกแบบ

ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งมีความเหมาะสมในการใช้งานบนโต๊ะอาหารและเข้าถึงความ ต้องการของ
ผู้ใช้งานในระดับใด

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างในตารางที่ต้องการเลือกตอบ
(5 หมายถึง มากที่สุด และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาผลงานออกแบบชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากอัตลักษณ์ที่
บ่งบอกความเป็นอาข่า

แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มผู้บริโภค
ที่มีต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบนโต๊ะอาหารที่บ่งบอกความเป็นอาช่า

สารนิพนธ์เรื่อง

การศึกษาชนเผ่าอาช่าเพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ชุด ของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร กรณีศึกษากลุ่มล่อมี ในจังหวัดเชียงราย

โดย

นางสาวดวงมณี สูงสันเขต

นักศึกษาศาสาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับสภาพเป็นจริงของท่าน

- ขึ้นไป
1. เพศ ( ) หญิง ( ) ชาย
  2. อายุ ( ) น้อยกว่า 20 ปี ( ) 20 – 30 ปี ( ) 31 – 40 ปี ( ) มากกว่า 40 ปี
  3. ระดับการศึกษา ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี ( ) ปริญญาโท ( ) ปริญญาเอก
  4. อาชีพ ( ) รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ ( ) พนักงานมหาวิทยาลัย ( ) พนักงานบริษัท
( ) ลูกจ้างประจำ ( ) ลูกจ้างชั่วคราว ( ) นักเรียน/นักศึกษา
( ) ค้าขาย/อาชีพอิสระ ( ) รับจ้าง ( ) เกษตรกร/ประมง
  5. รายได้ส่วนตัวต่อเดือน ( ) น้อยกว่า 10,000 บาท ( ) 10,000 – 15,000 บาท
( ) 15,001 – 20,000 บาท ( ) มากกว่า 20,000 บาท

ตอนที่ 2 ประเมินคุณค่าของผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของตกแต่งมีความเหมาะสมในการใช้งานบนโต๊ะอาหารและเข้าถึงความต้องการ ของ
ผู้ใช้งานในระดับใด

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างในตารางที่ต้องการเลือกตอบ
(5 หมายถึง มากที่สุด และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด)

คุณค่าและคุณลักษณะของชุดของ ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากอาข้าว ทั้ง 3 ชุด															
	แบบที่ 1 -ชุดผลิตภัณฑ์อาข้าว ที่มี 3 รูปแบบในการใช้งาน คือ แจกัน เชิงเทียน กล้อง กระดาศทิชชู					แบบที่ 2 -ชุดผลิตภัณฑ์อาข้าว ผ้ารองจาน ชุดใส่ช้อนส้อม แบบพกพา					แบบที่ 3 -ชุดผลิตภัณฑ์อาข้าว ชุดผ้าปูโต๊ะ ผ้ารองจาน ผ้า รองแก้ว				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารแสดง ความเป็นเอกลักษณ์ของอาข้าวได้ ชัดเจน															
2. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารมี ขนาดและสัดส่วนที่เหมาะสม สำหรับการใช้งาน															
3. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามลงตัว เหมาะสมกับการใช้งาน															
4. รูปแบบของผลิตภัณฑ์มีโอกาสทาง การตลาด															
5. ชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหาร สามารถผลิตในรูปแบบหัตถกรรม หรืออุตสาหกรรมได้															

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาผลงานออกแบบชุดของตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากอัตลักษณ์ที่
บ่งบอกความเป็นอาข้าว

.....

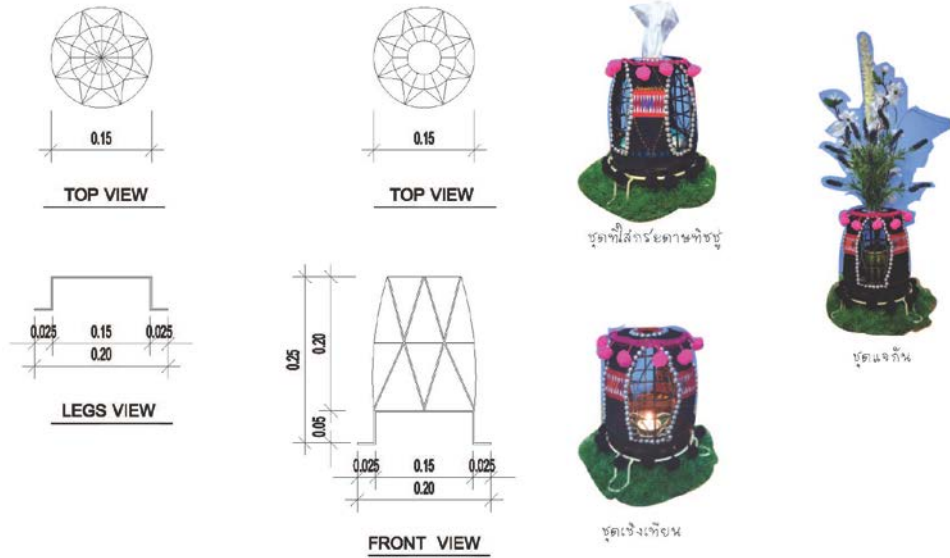
.....

.....

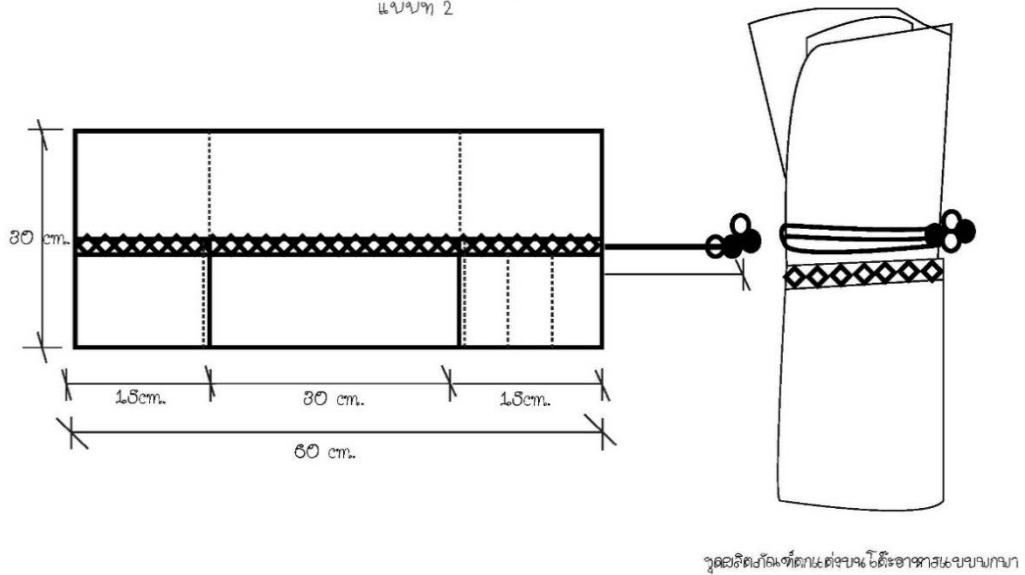
ภาคผนวก ข
ภาพเขียนแบบเพื่อผลิต

แบบขยายชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล๋อม่
แบบที่ 1

ภาพที่ 45 แสดงภาพเขียนแบบเพื่อการผลิต ชุดที่ 1

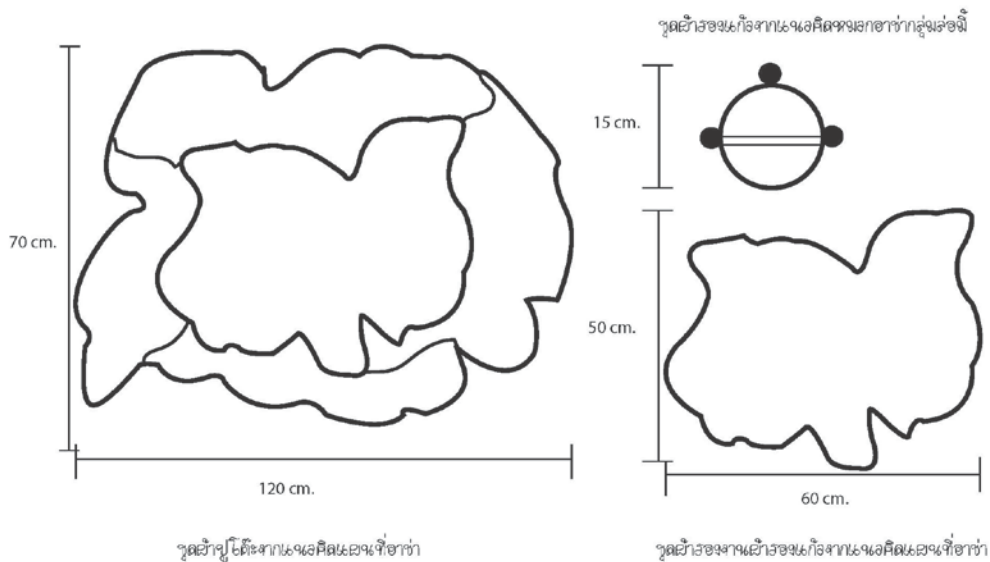
แบบขยายชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล๋อม่
แบบที่ 2

ชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล๋อม่

ภาพที่ 46 แสดงภาพเขียนแบบเพื่อการผลิต ชุดที่ 2

แบบขยายชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหารจากภูมิปัญญาอาข่ากลุ่มล๋อม่
แบบที่ 3

ภาพที่ 47 ภาพเขียนแบบเพื่อการผลิต ชุดที่ 3

ภาพที่ 48 แสดงภาพรวมการลงพื้นที่ดำเนินงานวิจัย

ภาพที่ 49 แสดงภาพรวมการดำเนินงานวิจัย

ภาคผนวก ง
หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 6806 (ทพ)/ 644

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน
กรุงเทพมหานคร 10170

๒๖ ธันวาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย
เรียน คุณกิตติพงษ์ จุฬา (นักวิชาการสมาคมอาซา)

ด้วย นางสาวดวงมณี สูงสันเขต นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การศึกษาชนเผ่าอาซา
เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร (กรณีศึกษาชนเผ่าอาซา กลุ่มลอมี่ จังหวัดเชียงราย)”
และจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาและตรวจเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ตลิ่งชัน
โทรศัพท์ 0-2849-7502
โทรสาร 0-2849-7503
โทรศัพท์ 086-372-0365 (นางสาวดวงมณี สูงสันเขต)

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806 (ทพ) 645

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน
กรุงเทพมหานคร 10170

26 ธันวาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย
เรียน คุณไกรสิทธิ์ สิทธิโชค (ผู้อำนวยการสมาคมอาซา)

ด้วย นางสาวดวงมณี สูงสันเขต นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การศึกษาชนเผ่าอาซา
เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร (กรณีศึกษาชนเผ่าอาซา กลุ่มลอมมี จังหวัดเชียงราย)”
และจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้คำปรึกษาและตรวจเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ฮาทรทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ตลิ่งชัน
โทรศัพท์ 0-2849-7502
โทรสาร 0-2849-7503
โทรศัพท์ 086-372-0365 (นางสาวดวงมณี สูงสันเขต)

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806 (ทพ)/646

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี เขตตลิ่งชัน
กรุงเทพมหานคร 10170

๑๖ ธันวาคม 2559

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณวงศ์ชัย คณาวรรตน์ (ผู้นำหมู่บ้านอาข่า)

ด้วย นางสาวดวงมณี สูงสันเขต นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การศึกษาชนเผ่าอาข่า เพื่อออกแบบชุดผลิตภัณฑ์ตกแต่งบนโต๊ะอาหาร (กรณีศึกษาชนเผ่าอาข่า กลุ่มลอมี่ จังหวัดเชียงราย)” และจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและตรวจเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย ตลิ่งชัน
โทรศัพท์ 0-2849-7502
โทรสาร 0-2849-7503
โทรศัพท์ 086-372-0365 (นางสาวดวงมณี สูงสันเขต)

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวดวงมณี สูงสันเขต
วัน เดือน ปีเกิด	29 เมษายน 2532
ที่อยู่	33/1 ซอยบางกระดี่ 24 ถนนบางกระดี่ แขวงสามตำ เขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพฯ 10150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2555	สำเร็จการศึกษาศิลปประยุกต์กรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
พ.ศ. 2557	ศึกษาต่อระดับปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะมัณฑนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2555	ทำงาน กับ Bluework Company Limited ในตำแหน่ง Foreman
พ.ศ. 2559	ทำงาน กับ Bluework Company Limited ในตำแหน่ง Foreman

